

Täysistunto

Tiistai 14.4.2020 klo 14.00—20.48

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.48.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—15.58), toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.59—20.48).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 6/2020 vp.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2019 (K 3/2020 vp).

2.3. Toimenpideoitteet

Puhemiesneuvosto on 9.4.2020 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpideoitteet TPA 6-40/2020 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 43/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

14.01 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakriisin taloudellisia vaikutuksia tarkasteltaessa on hyvä hakea vertailupohjaa myös

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

lähihistoriasta. Verrattuna 90-luvun alkuun olemme tässä tilanteessa paljon helpommassa tilanteessa, vaikkapa siksi, että valuuttamme on vakaa euro, korot ovat alhaalla ja ulkomaiset lainanantajat luottavat Suomeen. Lainanantajien luottamuksesta kiitos kuuluu myös edellisen hallituksen sinnikkäälle työlle. Me emme ole siis missään pakkoraossa samalla tavalla kuin 90-luvun alussa olimme, mutta lainaa tulemme nyt ottamaan, että ihmisten terveyden suojeleminen ei jää siitä kiinni. Hallitus huolehtii turvavarusteiden ja suojaimien ostoon 600 miljoonaa euroa.

Lainaa otamme tämän päivän päätöksillä edelleen lisää myös yritysten kantamiseksi kriisin yli: yritystukien määrä kasvaa jälleen liki miljardilla eurolla.

Tuemme myös ihmisten toimeentuloa. Uutena tärkeänä päätöksenä haluan mainita alle 10-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettavan työmarkkinatuen suuruisen kuukausikorvauksen, jolla korvataan tulonmenetyksiä siitä, että lapsi ei ole mennyt varhaiskasvatukseen eikä kouluun. Minulle henkilökohtaisesti tämä on ollut yksi merkittävimmistä päätöksistä tässä lisätalousarvioesityksessä. Monessa perheessä vanhemmat ovat toki etätöidensä lomassa venyneet lasten kotikoulun pitäjiksi, ja heille kuuluu siitä iso kiitos — samalla lailla monet opettajat ovat olleet lujilla, ja myös heille kuuluu kiitos. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tueksi tullaan myös kokoamaan erillinen toimenpideohjelma harrastusten ja koulujen sulkemisen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi.

Lainaa otetaan lisää myös kuntien tueksi. Me haluamme varmistaa, että keskussairaaloilla on riittävät rahat koronasairaiden hoitoon. Kuntien tulopohjaa luvataan paikata monella tapaa niin verotulojen menetyksen kompensatationa kuin valtionosuuksien kautta, ja loppusummaksi tulee noin miljardi euroa. Kunnat ovat valtiolle tärkeimpiä kumppaneita ihmisten ja yritysten auttamisessa tällä hetkellä.

Toinen lisätalousarvio keskittyy koronaviruksen hoitoon, ja tälle vuodelle lisämäärärahoja esitetään 3,6 miljardia euroa. Yritysten tukemisen lisäksi esimerkiksi perheiden toimeentuloon, maaseudun yritysten tukemiseen ja Rajavartioston toimintaedellytyksiin tulee lisäesityksiä. Kulttuurin ja liikunnan toimijoita — urheiluseuroja, lajiliittoja, museoita, teattereita ja muita aloja — tuetaan noin 60 miljoonalla eurolla selviytymään tämän poikkeustilanteen yli. Myös maaliskuun työmarkkinapakettista valtiolle aiheutuneet menot on sisällytetty tähän lisätalousarvioesitykseen. Sosiaaliturvamenot tulevat muutoinkin nousemaan, kun ihmisiä on enemmän työttömänä ja lomautettuna.

Me tulemme antamaan myös kolmannen lisätalousarvioesityksen koronaviruksen hoitoon liittyen ja myös elvytystoimiin keskittyvän esityksen eduskunnalle toukokuussa. Sen mitaluokka selviää aikanaan, mutta lainaa siihenkin otetaan, ja tuolloin täsmennetään myös kuntia tukevia toimia, joiden periaatelinjauksista hallitus on nyt päässyt yhteisymmärrykseen.

Toukokuun alussa tulen myös saamaan maan johtavilta ekonomisteilta, Vesa Vihriälän vetäältä työryhmältä, tuloksia koronaviruksen vaikutuksista talouteen ja toimenpiteistä ja siitä, kuinka voidaan niitä vaurioita rajoittaa, ja myös tästä tulee esityksiä toukokuun lisätalousarvioon. Ja samalla tuolloin toukokuussa meidän pitää myös käsitellä julkisen talouden kestävyyttä, korkeaa työllisyyttä ja myös sitä, kuinka saada julkisen talouden tasapaino kestävämmälle uralle, kuinka siihen kriisin jälkeen päästään.

Lyhyellä aikavälillä otamme siis kaksinumeroisen miljardimäärän lainaa, jotta lasten, nuorten, perheiden, ikäihmisten, työntekijöiden ja yrittäjien arki sujuisi myös koronaviruksen oloissa, mutta koronaviruksesta selviytyminen ei ole pelkästään lainanoton rohkeudesta kiinni. Lyhyen ja pitkän aikavälin talouspolitiikan toimien tasapaino on aivan välttämätön.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tä pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi. Hallitus on sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttamaa taakkaa jaetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisella ja ekologisesti kestäväällä tavalla ja myös oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä. Lainaa ottamalla tasaamme kriisin sosiaalisia vaikutuksia, ekologisesti kestäväillä toimilla saamme uutta talouden kasvua. Mutta kannan kuitenkin erittäin suurta huolta siitä, ettemme jätä liian suurta laskua tuleville sukupolville. Nykyiset lapset joutuvat joka tapauksessa vastaamaan ikärakenteen vanhenemisen kustannuksista. Niinpä valtiovarainministerinä tehtävänäni on lisäksi varmistaa, että Suomi on valtiona luottokelpoinen ja että maineemme myös hyvässä taloudenpidossa on tunnettu.

Pitkällä aikavälillä vaikuttavia päätöksiä ei voi loputtomasti lykätä. Tulevien sukupolvien taakkaa vähentäviä toimia on laitettava alulle jo tänä vuonna. Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut työllisyystavoitteeseen juuri siksi, että valtion tulot saadaan kasvamaan nopeammin kuin menot. Työllisyystavoite on jatkossa entistäkin tärkeämpi, ja työllisyystoimiin palaamme myös syksyn budjettiriihessä. Hallitus on lisäksi sitoutunut valmistelemaan tiekartan, jossa määritellään muitakin toimia, joilla julkisen talouden epätasapainoa vähennetään. Siihen sisältyvät työllisyysasteen lisäksi muun muassa tuottavuutta lisäävät toimet sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus. Kyse on siitä paljon puhutusta kestävyysvajeesta.

Ensimmäinen vaihe kestävyysvajeen kaventamisen prosessissa toteutetaan vuoden 2020 kolmannen lisätalousarvion antamisen yhteydessä eli toukokuun elvytysbudjetin yhteydessä. Myös syksyn budjettiriihessä meidän täytyy asiaa käsitellä, jotta talouspolitiikan kokonaisuudesta pystytään linjaamaan, ja silloin määritellään toimia ottaen huomioon taloudellisessa toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Syksyn budjettiriihessä hallitus käy läpi myös näkymän kuntien talouden tulevaisuudesta sekä samassa yhteydessä tarkastelee kuntien tehtäviä ja velvoitteita. Syksyn budjettiriihessä myös palaamme nyt alustavasti linjattuun julkisen talouden suunnitelmaan eli JTS-asiakirjaan, jota myös eduskunta tulee käsittelemään. Siihen ei sisälly vielä EU-komissiolle annettavaa vakausohjelmaa. Tämä johtuu siitä, että vuoden 2020 menoja ei poikkeusolojen takia kehys sido, sen sijaan ensi vuoden menoja kehys sitoo. Eli muutoksia on syksyllä tulossa. — Kiitoksia.

14.08 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vuoden toinen lisätalousarvio jatkaa tätä akuutin kriisin hoitamiseen vastaamista — niin kuin toki pitääkin. Tässä tilanteessa valtion pitää tehdä ehdottomasti kaikkensa, jotta terveydenhuolto ja muut yhteiskunnan keskeiset toiminnot saavat ne tarvitsemansa resurssit. Samalla on kuitenkin ryhdyttävä välittömästi vaikuttaviin toimenpiteisiin näitten rajoitustoimien taloudellisten vaikutusten vähentämiseksi. Kunnat, yritykset ja toimeentulonsa menettävät yksityiset ihmiset tarvitsevat heti tukea päästäkseen tämän vaikean tilanteen yli. Konkurssiaalto ja pitkäaikaiset negatiiviset vaikutukset työllisyyteen on pyrittävä estämään.

Tässä yhteydessä olisinkin ministerille halunnut esittää ensimmäisen kysymyksen liittyen siihen, miten hyvin on nyt pystytty resursoimaan näissä eri toimijoissa olevien yritystukihakemusten käsittelijät, koska tuntuu, että nyt ne suurimmat pullonkaulat ovat nimenomaan siinä, miten nopeasti tuo taloudellinen tuki saadaan kanavoitua yrityskentälle. Monilla yrityksillä on totaalisen akuutti kassakriisi, ja se on iso ongelma. Heillä ei ole aikaa jäädä odottamaan näitä päätöksiä viikoiksi ja viikoiksi.

Arvoisa puhemies! Koronaviruksen leviämisen hidastamisessa ja tukahduttamisessa avainasemassa on testaus, niin kuin olemme asiantuntijoilta useita kertoja kuulleet. Sairas-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tuneet pitää pystyä tunnistamaan, jotta heidät voidaan eristää tehokkaasti ja jotta voidaan kohdentaa oikea-aikaisesti hoitotoimenpiteitä. Testausta pitää myöskin lisätä siksi, että voimme tunnistaa paremmin taudin jo sairastaneet. Erityisen tärkeää on tunnistaa terveydenhuollon henkilöstöstä ne henkilöt, joille on jo kehittynyt immunitetti, näin he voisivat jatkaa työtään. Rajoitustoimia voidaan myös nopeammin purkaa, kun on tiedossa, kuinka suuri osuus väestöstä on parantunut.

Sen takia yhdyn niitten ihmettelijöitten joukkoon, jotka ovat kyselleet, miksi tässä lisätalousarviossa ei ole kohdennettu määrärahoja muun muassa Kela-korvausten laajentamiseen koronatestaukseen. Elinkeinoelämä on pitänyt tätä esillä jo siinä vaiheessa, kun tätä lisätalousarviota oltiin valmistelemassa. Tällä tavalla voitaisiin ottaa myöskin yksityinen sektori mukaan jakamaan testauksesta aiheutuneita kustannuksia yhteiskunnalle. Toivon, että hallituksella ei ole missään nimessä ideologista estettä ottaa mukaan myöskin yrityselämän esittämä toive.

Lisätalousarviossa on sen sijaan nostettu huomattavasti suojavarusteitten hankintaan tarkoitettua määrärahaa, mikä on ehdottomasti perusteltua. Kuitenkin — niin kuin me kaikki tiedämme — pääsiäispyhien aikana tuo Huoltovarmuuskeskuksen sähläily kulminoitui, ja tämän tyyppinen toiminta ei varmasti kenenkään meidän mielestä voi toistua. Onkin nyt elintärkeää, että terveydenhuolto saa nämä tarvitsemansa suojavarusteet, ja tämä tapahtuma on ehdottomasti perinpohjaisesti selvitettävä, ja myös valtion mahdollisesti kärsimät taloudelliset tappiot on vastuutettava. Olisinkin kysynyt asianomaiselta ministeriltä: onko tällä hetkellä uutta tietoa tästä selvityksestä, ja millä tavalla valtio varautuu siihen, että vastaavan tyyppisiä tilanteita ei enää pääse syntymään?

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä nostaa esille sen, että hallituksen lisätalousarviossa on huomioitu kansalaisyhteiskunnan merkitys. Siitä haluan antaa kiitoksen. Tässä on huomioitu niin kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- kuin myöskin esimerkiksi sote-puolen järjestötoimijat, ja nämä ovat tärkeitä siinä vaiheessa, kun me mietimme, miten me pystymme esimerkiksi lasten ja nuorten elämää tukemaan ja myöskin sitä, että he pystyisivät mahdollisimman hyvin toipumaan tästä kriisistä ja niistä vaikutuksista, mitä se on jättänyt lasten ja nuorten elämään — esimerkiksi siinä, että heidän harrastustoimintansa aikanaan pystyy palautumaan ja että esimerkiksi lastensuojelujärjestöt ja vastaavat toimijat saavat sen taloudellisen tuen, jota he tässä tilanteessa tarvitsevat, jotta pystyvät tekemään sitä tärkeää työtä perheitten keskuudessa.

Tässä yhteydessä haluaisin myöskin nostaa esille sen, että monilla paikkakunnilla seurakunnat ovat lähteneet vahvasti toimimaan paitsi tarjoten sitä henkistä tukea, mutta ne ovat myöskin olleet merkittävä apu — voisiko sanoa, kuntasektorin sosiaalitoimelle, mikä yleensä näissä asioissa on julkisen puolen toimija — ihan fyysisesti ruokatyössä ja vastaavatyypisissä diakoniatyön yhteydenotoissa. Olisinkin tässä yhteydessä halunnut kysyä: onko mahdollista, että esimerkiksi tulevassa kolmannessa lisätalousarviossa voitaisiin huomioida se, että näitä ruokatyötä tekeviä järjestöjä voitaisiin tukea? He ovat se ensisijainen apu monille sellaisille perheille, joitten on vaikea lähteä täyttämään erilaisia sosiaalitoimen vaatimia kaavakkeita tai vastaavia — pystyttäisiin antamaan se konkreettinen ruokakassi tai vastaava ja tulemaan sillä tavalla tässä tilanteessa sitten vastaan näitten perheitten ja yksittäisten ihmisten ahdinkoa.

Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin nostaa esille tässä valtiovarainministerin puheen lopupuolella esiin nostaman ajatuksen siitä, että julkisen talouden tasapainoa on pidettävä kuitenkin pitkällä tähtäimellä mielessä — se on äärimmäisen tärkeää. Siinä mielessä ha-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

luaisinkin muistuttaa siitä vanhasta sanonnasta, että veli on velka otettaessa, velipuoli maksettaessa. Millä tavalla nyt sitten hallitus aikoo varautua siihen, että hallitusohjelmaan kirjattuja monenlaisia erilaisia julkisia menoja lisääviä kohteita mahdollisesti karsitaan? Esimerkiksi oppivelvollisuuden kategorinen pidentäminen on kuitenkin satojen miljoonien hanke. On aivan selvää, että tämä on sen tyyppinen rahareikä, johon tässä taloudellisessa tilanteessa mielestäni ei ole varaa.

Toinen kysymys liittyy hoitajamitoituksen rahoitukseen. Hoitajamitoitus hallitusohjelmassa on kirjattu pitkälti niin, että sen kustannukset jäävät tulevaisuuteen ja sen kustannukset jäävät myös kunnille. Tässä yhteydessä olisinkin halunnut kysyä sitä, miten esimerkiksi kuntaministeri näkee tämän asian. Millä tavalla tässä tilanteessa, jossa kunnat todellakin kärsivät jo paljon näistä taloudellisista menetyksistä, mitkä tulevat verotulojen menetysten kautta mutta myös sitten kasvaneiden sosiaalimenojen kustannusten kautta, kunnat sitten selviytyvät?

Sitten vielä ehkä viimeisenä asiana nostaisin esille kasvaneet takausvastuut, joista viime viikonloppuna valtiovarainministeri oli tekemässä tuolla EU-tasolla päätöksiä. Olisin halunnut kysyä: [Puhemies koputtaa] mikä on tarkka summa, mihin Suomen takausvastuut pystyvät kasvamaan nyt noissa EU-pöydissä tehtyjen päätösten perusteella?

14.15 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Lähes 30 vuotta sitten nähtiin 90-luvun alun lama, ja sen pitkä varjo näkyy edelleen valitettavalla tavalla monella tapaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Moni menetti silloin työnsä lopullisesti, yritystoimintansa, joutui velkakurimukseen, josta ei enää noustu. Monelta meni terveys, jopa henki. Pitkä varjo näkyy. Kohorttitutkimuksissa vuonna 1987 syntyneitä kun on tutkittu, niin näkyy, että mielenterveysongelmia on enemmän, on syrjäytymistä, kesken jääneitä kouluja. Eli niitä virheitä, joita silloin 90-luvulla tehtiin, ei saa nyt tässä tilanteessa toistaa. Tilanne on aivan toisenlainen talouden näkökulmasta, koska tämä on ulkoa tullut asia, mutta jos lähdetäisiin nyt voimakkaasti leikkauslinjalle, palveluiden leikkaamiseen, niin sillä olisi ne samat jäljet, mitä me näemme nyt 90-luvulta.

Hallitus on valinnut nähdäkseni ihan oikean linjan, ja tästä olemme olleet opposition kanssa ymmärtääkseni samaa mieltä, että nyt pitää puolustaa yrityksiä, pitää puolustaa työpaikkoja, pitää puolustaa palveluita, rakentaa silta tämän laman yli, jonka korona on aiheuttanut. Tämän kriisin kustannuksia ei saa kaataa tavallisten ihmisten maksettavaksi, kun samaan aikaan pelastettaisiin suuria yrityksiä ja pankkeja. Nyt pitää huolehtia pienistä yrityksistä, yrittäjistä, työntekijöistä, koululaisista, ihan tavallisista ihmisistä. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on huomioitava kaikessa siinä työssä, jota tehdään, ja minusta se näkyy erittäin hyvin hallituksen politiikassa.

Arvoisa puhemies! Valitettavan moni on menettänyt jo työnsä tai joutunut lomautetuksi tämän koronakriisin takia. Siksi oli äärimmäisen tärkeää, että työttömyysturvasta poistettiin omavastuupäivät — ensimmäisestä päivästä lähtien, kun on lomautettu tai irtisanottu, työttömyyskorvaukset juoksevat. Mutta suuri huoli on siitä, miten työttömyyskassat ja Kela pystyvät huolehtimaan näistä maksatuksista. Tässä lisätalousarviossahan on annettu määrärahoja sekä Kelalle että työttömyyskassoille tämän valtavaksi kasvaneen työttömyyden hoitamiseen. Jos ajatellaan vaikkapa palvelualoja, joita suoraan ovat hallituksen toimet koskeneet, kun ravintolat on suljettu, hotellit ovat hiljentyneet, niin jos normaalisti Palvelualojen työttömyyskassassa on ehkä 2 000 hakemusta kuukaudessa, niin nyt puhutaan kymmenistä tuhansista. Sen vuoksi on huolehdittava siitä, että ihmiset saavat toimeen-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tulonsa eivätkä hakemukset jumiudu jonnekin järjestelmiin niin, että toimeentulo tulee joskus kuukausien päästä, vaan voidaan käyttää niitä keinoja, joita otettiin silloin, kun globaalin kapitalismin finanssikriisi 2008—2009 romautti talouden. Silloin tätä maksatusta helpotettiin. Sitä pitää käyttää nyt hyväksi.

Arvoisa puhemies! Koronakriisi myös koskettaa hyvin eri tavalla eri perheitä, hyvin eri tavalla eri asemassa olevia ihmisiä. On niitä, jotka pystyvät hoitamaan kotoa käsin etätyönä töitä, mutta sitten on niitä, jotka joutuvat tekemään ne työpaikalla, koska työt ovat senlaatuista, -luonteisia, että niitä ei voi tehdä etänä vaan ne pitää tehdä työpaikalla. Kun samaan aikaan on kehoitettu siihen, että niin päiväkodeista kuin kouluista lapset otetaan kotiin — ja tätä toivomusta suomalaiset ovat todella hyvin myös noudattaneet päiväkodin ja alimpien luokkien osalta — niin on huomioitava, että se luo perheiden sisälle jännitteitä ja on raskasta, että yhtä aikaa pitää pyrkiä huolehtimaan sekä koulusta, varhaiskasvatuksesta että omista töistä. On myös niitä, jotka ovat joutuneet jäämään kokonaan pois palkkatyöstä ilman palkkaa sen vuoksi, että voi hoitaa lapsia kotona. Pidän aivan äärimmäisen tärkeänä ja tämän eteen tehtiin valtavasti töitä, että löydettiin ratkaisu, jolla nämä perheet saavat jonkunlaisen korvauksen siitä, että he hoitavat lapsiaan kotona [Sari Sarkomaa: Miksi yrittäjät rajattiin ulos? Miksi ei koske yrittäjiä?] eivätkä pysty töihin. Minusta on hienoa, että tämä nyt saatiin aikaiseksi, että jos ei saa palkkaa, kun jää kotiin hoitamaan lapsia, niin voi saada tämän vanhempainpäivärahan.

Arvoisa puhemies! Sellainen ryhmä, jonka osalta olisin toivonut, että heitä tässä lisätalousarviossa olisi huomioitu vielä enemmän, ovat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset. Tiedetään, että moni joutuu elämään ruokajonojen ja leipäjonojen varassa, ruoanjakelun varassa. Näinä aikoina niitä ei pystytä samalla lailla järjestämään. Mitkä olisivat olleet ne ratkaisut, joilla olisi pystytty tukemaan niitä? Ei pysty välttämättä samalla tavalla etsimään edullisia tuotteita, vaan pitää käydä hakemassa se, mitä lähikaupasta löytyy. Lapset syövät normaalisti koulussa, nyt he syövät kotona. Vaikka monet kunnat tarjoavat ruokailua tai ruokapaketteja, niin eiväthän ne tätä korvaa. Olisi voinut ajatella, että esimerkiksi toimeentulotukeen olisi tullut määräaikainen korotus sen osalta tämän kriisin ajaksi. Nyt on tärkeätä, että kunnille menee viestiä ja Kelalle menee viestiä, että toimeentulotuessa hyvin matalalla kynnyksellä annetaan tätä lisätukea sillä lailla, että perhe pääsee tämän kriisin yli.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri ja liikunta olivat ne sektorit, joita kaikkein suorimmin hallituksen päätökset koskettivat — muissa ne ovat välillisiä, mutta siellä ne koskettivat suoraan. Tässä on nyt yhteensä 60 miljoonan euron paketti, jolla tuetaan kulttuuria ja tuetaan liikuntaa tämän kriisin yli, rakennetaan sitä siltaa. Olisin itse toivonut esimerkiksi liikunnan osalta vähän vielä suurempaa summaa, ja tämä on asia, jota täällä eduskunnassa voidaan pohtia. Erityisesti seuratuon osalta voisi ajatella, että se on sellainen, joka tarvitaan. Toinen, jonka nostan esille, on se, että monet näistä, jotka ovat huippu-urheilijoita seuroissa, palkkaa nostavat esimerkiksi jalkapallosta tai jääkiekosta, eivät ole työttömyysturvan piirissä, koska ei makseta työttömyysvakuutusmaksuja ja he eivät voi kuulua kassoihin. Tämä on asia, joka pitää myöhemmin korjata.

Vielä haluaisin nostaa esille päätöksen siitä, että lisätalousarvioissa kompensoidaan täysimääräisesti vuodelle 2020 budjetoidut veikkausvoittovarojen menetykset. [Puhemies koputtaa] Se on itse asiassa kulttuurille ja liikunnalle paljon, paljon isompi kuin tämä yhteensä 60 miljoonaa euroa, koska on pelättävissä, että puhutaan kolminumeroisesta summasta

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

miljoonia euroja, kuinka paljon tulee nyt aukkoa. [Puhemies koputtaa] Tässä sitoudutaan se aukko täyttämään.

14.23 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Yritykset eivät tarvitse tässä tilanteessa lisää byrokratiaa, vaan suomalaiset yritykset tarvitsevat nyt, arvoisa hallitus, lisää rahaa. Yritysten tilanne on todella tukala. Oikeastaan voi sanoa, että tämä ei enää rajoitu mihinkään tiettyyn toimialaan vaan itse asiassa kaikkiin suomalaisiin yrityksiin. Täällä olemme aiemmin puhuneet partureista, kosmetologeista, fysioterapeuteista ja monista muista, ja nyt kun tilanne on pitkittynyt ja lähiopetus on muuttunut etäopetuksesi, niin esimerkiksi koulukuljetusyritykset ovat äärimmäisen tukalassa tilanteessa, taksit, bussit ja vastaavat. Sinne pitää saada nopeasti toimenpiteitä ja apua.

Elyjen ja muiden näiden nyt käyttöön otettujen keinojen ongelmana näyttää olevan se, että ne ovat liian hitaita toimenpiteitä. On monimutkaisia hakuja, kohtuuttomia vaatimuksia ja hitaita käsittelyjä. Meidän pitää löytää nopeampia keinoja, ja me kokoomuksesta tarjoammekin, arvoisa hallitus, teille: ottakaa käyttöön alkuvuoden arvonlisäverojen palautukset. Se olisi nopea keino auttaa näitä yrityksiä yli tämän vaikean tilanteen.

Ravintola- ja kahvilatoimiala joutui poikkeukselliseen tilanteeseen: heiltä lailla kiellettiin toiminta, määrättiin suljettaviksi. Elinkeinonvapautta ja omaisuudensuojaa on ravintoloiden ja kahviloiden kohdalla loukattu. Ihmettelin pääministeri Marinin toteamusta, että alalle tehtävää tukipakettia selvitetään. Itse olen ymmärtänyt, että perustuslakivaliokunta nimenomaan edellytti korvausta sen takia, että elinkeinonvapautta ja omaisuudensuojaa rajusti loukataan. Ala kärsii noin 100—200 miljoonaa euroa joka kuukausi, ilman vuokratulua, ja nyt puhutaan siis kuitenkin vähintään kahden kuukauden tarpeesta. Kokoomus onkin tänään jättänyt esityksen, jolla ravintola-alalle ohjataan huhtikuussa ensimmäinen tukipaketti, joka olisi 200 miljoonaa euroa, toukokuussa tarvitsemme sinne lisää.

Toivottavasti tänään saamme vastauksia täällä salissa myös tähän isoon suojavarustekysymykseen. Tässä esityksessä esitetään lisää 600 miljoonaa euroa suojavarusteiden hankintaan. Niitä tarvitaan, mutta niiden pitää olla laadukkaita. Jatkossa pitää varmistaa, että laatu ja kriteerit täyttyvät kaikissa näissä materiaaleissa, joita näillä rahoilla hankitaan. Mielestäni eduskunnan pitää se tiukasti myös kirjata mukaan.

Nyt, arvoisa hallitus, kysymys kuuluu: Mitä näiltä liikemiehiltä ja -naisilta on tilattu, ja mitä on saatu? Onko tilattu väärin ja saatu sitä, mitä on tilattu, vai onko tilattu oikein ja saatu väärin? Julkisuudessa olevat tiedot ovat tässä, arvoisa hallitus, ristiriitaisia, ja toivoisin että tänään saisimme näihin vastauksia. Oliko virhe siis tilauksessa, ja mikä oli hallituksen ja ministeriöiden osuus? Vai oliko todella niin, että vain Huoltovarmuuskeskus omatoimisesti teki päätöksiä siitä, mitä tilataan ja minkä verran? Tuntuu, että joku keksi tämän ihan vain viime hetkellä. HVK:n selvitys on kerrottu käynnistettävän. Nyt on tarpeen laajentaa se koskemaan myös Huoltovarmuuskeskusta laajemminkin ja aiempiakin hankintoja. Minun mielestäni tämä sotku suojavarusteiden kohdalla on niin vakava, että mennyt on syytä tarkastella ja selvittää hieman pidemmällekin.

Arvoisa puhemies! Testauksista me kokoomuksessa olemme olleet koko ajan huolissamme. Olemme halunneet lisää testauksia, matalan kynnyksen testausta, ennen muuta vanhustenhoitoon, terveydenhoitoon, sairaanhoitoon, ja olimme yllättyneitä, että tässä lisätalousarviossa ei esitetä yhtään euroa lisää rahaa koronatestaamiseen. Me esitämme 200 miljoonan lisämäärärahaa tähän testaamiseen sen takia, että sillä me pystymme nopeim-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

min tekemään hyvän exit-strategian tästä kriisistä. Testata, jäljittää ja eristää, sen pitää olla nyt se toimenpidekokonaisuus, mitä ryhdytään tekemään matalalla kynnyksellä.

Arvoisa puhemies! Silloin kun on kiitoksen paikka, niin silloin kiitosta annetaan, ja haluan tänään kiitokset osoittaa opetusministeri Li Anderssonille. Silloin kun koulut päätettiin sulkea, niin kävimme keskusteluja täällä salissa ja jopa kahdenkin kesken, ja sanoit silloin kollegallesi, ministeri Pekoselle, että ”mehän hoidamme tämän”, ja te olette sen nyt hoitaneet. Nämä pienituloiset perheet, joiden äiti tai isä on joutunut jäämään kotiin lasten lähiopetuksen muututtua etäopetukseksi, saavat nyt siihen taloudellista tukea. Olette tehneet siinä sen, mitä lupasitte, ja uskon, että sen moni perhe ottaa kiitoksella vastaan.

Jatkotyöstämistä toivoisin teiltä, opetusministeri Andersson, etäopetuksen arvioinnin kriteereiden selkiyttämisessä. Koulut ovat vähän epätietoisessa asemassa. Ennen muuta tämä koskee niitä nuoria, jotka ovat hakemassa jatko-opintoihin, siinä, että arvosanat olisivat yhdenvertaisia. Itse toivon, että kunnat myös jakaisivat näitä ruokapaketteja ja että se ei olisi kuntien hyvästä tahdosta tai kuntien tekemistä päätöksistä kiinni. Toivon, että siihen saataisiin valtakunnallista ohjausta. Ja toivotaan, että myös tässä jatko-opintohakujen kysymyksessä, joka taitaa olla ministeri Kososen leipiä, löytyy reilu ja hyvä käytäntö. Siellä on moni nuori tällä hetkellä aika huolissaan.

Arvoisa puhemies! Loppuun urheilusta ja kulttuurista. Kiitos ministeri Kososelle siitä, että avaatte nyt edes hivenen tätä hanaa, mitä urheilu ja liikunta tarvitsevat. Se tarve on valitettavasti huomattavasti suurempi. Olympiakomitean arvioiden mukaan puhutaan keväen osalta jo yli 80 miljoonasta. Ja jos kesän isot tapahtumat Suomessa perutaan, Kuntosuoravit, Neste Ralli ja monet muut, niin kustannukset nousevat paljon. Ja rahaa tarvitaan ruohonjuuritasolta, sieltä salibandykerhoista aina sinne huippu-urheiluun asti, ja annan teille kannustusta ja tukea siinä, että jatkatte työtä tämän parissa.

Ja myös artistit ja bändit ovat muuten ihmeissään, ja oikeastaan sinne tämä teidän kulttuuripaketinne ei vielä ulotu. Ravintolat on suljettu, festarit on kielletty, [Puhemies koputtaa] ja aika moni bändi ja artisti on tällä hetkellä ihmeissään, kun heidän elantonsa on käytännössä kokonaan loppunut. — Arvoisa puhemies, kiitos.

14.30 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Oikeastaan otan heti kiinni tästä edustaja Essayihin ja Heinosenkin mainitsemasta testauksesta. Mitään tautia ei voida torjua, jos ei tiedetä, missä se on, ja silloin se tarkoittaa sitä, että testausta pitää olla, ja tähän olisi voinut olla aivan hyvin tässäkin budjetissa lisää. Nyt on puhuttu jo viikkokausia, jos ei jo yli kuukausi, siitä, että testauskapasiteettia nostetaan, mutta kapasiteetin nosto ei auta, jos testaus ei lisätä. Sitä kapasiteettia voi olla vaikka 10 000, mutta jos otetaan 1 000 testiä päivässä, niin siitä ei ole mitään hyötyä, joten näin ollen myöskin niitä testauskriteerejä olisi hyvä tarkastella uudelleen.

Tähän on lupautunut mukaan, kuten täällä jo todettiin, yksityinen terveydenhuolto — heillä on mahdollisuus tehdä tätä — ja yliopistot. Useampi yliopisto on lupautunut näihin talkoisiin mukaan antamalla sekä testaukseen henkilöstöä että tähän jäljittämiseen henkilöstöä. Ja näihin pitäisi kyllä napata kiinni. Siellä on osaavaa henkilökuntaa. Viimeisimpänä tänään itse asiassa Pohjola Sairaala tviittasi, että kun heille on tullut vähemmän töitä, niin he olisivat tarjoamassa apuaan jäljitykseen. Tässä tarvitaan kyllä kaikkia mukaan.

Mutta olisin nostanut kolme sellaista puutosta, jotka havaitsin tästä budjetista. Ensimmäisenä kiitosta siitä, että palkatta voi olla töistä pois ja voi hakea tätä väliaikaista tukea silloin, kun on korkeintaan 10-vuotias lapsi, mutta tämä olisi hyvä kyllä ulottaa myös yli

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

10-vuotiaiden vammaisten lasten vanhempiin, koska siinä kohtaa, jos on esimerkiksi vanhempi, jonka on pakko mennä töihin, hän ei voi tällä hetkellä jäädä muuta kuin palkatta hoitamaan vammaista lastaan. Mielestäni olisi hyvä pohtia tätä, pitäisikö vammaisten ja erityislasten osalta ulottaa sitä korkeammalle kuin tähän 10 vuoteen asti. Nythän ongelma on se, että vanhempi joutuu valitsemaan joko toimeentulon tai — suojellakseen erityislasta, vammaista lastaan — pitämään hänet kotona ja olemalla palkatta siellä, ja se on aika kohtuuton tilanne.

Toinen erittäin haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä, joka tästä lisätalousarviosta uupui, on omaishoitajat. He hoitavat tällä hetkellä hyvin paljon tässä maassa riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä, ja itse asiassa palveluiden saanti on heikentynyt, samoin kuin ovat heikentyneet esimerkiksi nämä omaishoitajien lepoajat, koska eivät he voi laittaa omaistansa mihinkään intervallihoitojaksolle voidakseen edes hetken hengähtää, koska riski on suuri näillä saada korona. Näinpä ollen palveluita on jouduttu karsimaan, hengähdystaukoja ei ole, ja olisi jotenkin ollut mukava nähdä tässä lisätalousarviossa lisärahaa, esimerkiksi määräaikaista korotusta omaishoidon tukeen, jolla tämä perhe voisi ostaa vaikka kauppakassipalvelua tai lounaspalvelua tai siivousta tai jotakin sellaista apua, joka sitä arkea helpottaa.

Tähän liittyen oikeastaan haluan nostaa tässä keskustelussa sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain kuljetuspalvelut. Nythän niitä, esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla, myönnetään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, mutta harmillisesti näitä kuljetuspalveluita ei voi käyttää siihen, että kuljettaja asioisi henkilön puolesta. Ei käytännössä katsoen meillä riskiryhmäläiset käyvät kaupoissa ja apteekeissa. Ja tässä olisi yksi semmoinen idea, mitä voisi pohtia, niin että riskiryhmäläinen voisi olla kotona, hän hyötyisi siitä, ja sitten taas toisaalta, kuten täällä kuulumme, taksit ja kuljetuspalveluyritykset ovat aikamoisessa pulassa tällä hetkellä, ja tämä, että he voisivat asioida ilman tätä palvelunsaajaa, voisi auttaa myöskin heitä.

Sitten kolmas asia, mikä täältä puuttui ja mikä on aiheuttanut jo julkisuudessa huomattavan määrän ikävää tunnetta, on hoito- ja muu terveydenhuoltohenkilöstö, joka on siellä etulinjassa ottamassa tätä koronaa vastaan. Kyllä nähdäkseni hekin siellä etulinjassa pelkäävät virusta, heillä on riskiryhmäläisiä, he pelkäävät läheistensä tartuttamista. Kunnille olisi ehkä pitänyt varata sellaista rahaa, jolla he olisivat voineet maksaa vaarallisen työn lisästä tälle porukalle. Raha ei koskaan tietenkään korvaa terveyttä, mutta se voi tuntua hoitajasta ehkä konkreettisemmalta ja mukavammalta kuin esimerkiksi valaistu seinä. Ja tähän on pakko muistuttaa työntekijän turvallisuudesta, johon liittyy tietysti tämä suojavaruste-asia. Vähintä, mitä voidaan tehdä, on suojata nämä hoitajat, jotka joka päivä sinne työhön menevät.

Yleisesti toivoisin, että hallitus pohtisi nyt tässä tätä strategiaa eli sitä, tehdäänkö kovat rajoitustoimet lyhyemmäksi aikaa vai pikkasen lievemmat pidemmäksi aikaa. Tätä lyhyen ajan skenaariota ovat esittäneet Suomen Pankki ja monet virologian ja lääketieteen asiantuntijat. Lyhyemmällä meillä olisi mahdollisuus nopeampaan elpymiseen, mutta nämä pitkät löysemmät rajoitukset, ne ovat hengenvaarallisia sekä ihmisille että taloudelle. Taloushan ei voi elpyä, jos ei ole kulutusta — ja voisi ajatella, että jos tautitilanne meillä jatkuu tällaisena, eli me emme saa sitä tukahtumaan, niin ei kulutus lähde nousemaan. Eivät ihmiset vaaranna itseään ja heidän läheisiään ja etenkin riskiryhmäläisiä jatkossakaan, jos he tietävät, että tautitilanne on edelleen huono — eivät he mene kampaamoihin, ravintoloihin, eivät matkaile ja niin edelleen. Toivoisin, että hallitus pyrkii tukahduttamaan tämän

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

taudin napakammilla rajoitustoimilla nyt, jotta tästä tilanteesta päästään selville vesille ilman suuria määriä ihmisuhrauksia ja ilman suuria määriä talouden romauttamista.

14.37 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus pitää myös kriisin keskellä huolta ihmisten toimeentulosta ja hyvinvoinnista. Hallitus puolustaa lisätalousarviolla työpaikkoja ja panostaa kriisin keskellä ihmisten hyvinvointiin ja lapsiperheiden tukemiseen. Käsillä olevassa vuoden 2020 toisessa, historiallisen suureksikin kutsutussa, lisätalousarviossa panostetaan voimakkaasti ihmisten hyvinvointiin ja toimeentuloon.

Vasemmistoliiton linja on, että tämän kriisin kustannuksia ei saa kaataa tavallisten ihmisten maksettavaksi samaan aikaan, kun esimerkiksi pankit ja suuremmat yritykset jatkavat kuten ennenkin.

Arvoisa puhemies! Hallitus turvaa ihmisten välttämättömän minimoituneen tulon. Alle 10-vuotiaiden lasten kanssa kotona oleva, töistä palkatta poissa oleva vanhempi voi hakea väliaikaista tukea toimeentulonsa turvaamiseksi. Mielestäni tämä on todella hieno ja tärkeä kädenojennus lapsiperheille.

Myös yrittäjät tuodaan koronan takia työttömyysturvan piiriin, ja lomautetuilta työntekijöiltä on poistettu omavastuupäivät. Yrityksille on myönnetty aiempien tukitoimien lisäksi nyt tässä yhteensä yli miljardilla eurolla lisätukea. Lisäksi hallitus esittää merkittävää tukipakettia kulttuurille ja liikunnalle.

Arvoisa puhemies! Hallitus korvaa kunnille 547 miljoonaa nyt ja vähintään miljardin toukokuussa. Kunnat ovat kysyneet: riittääkö tämä? Itse näen niin, että on erittäin hyvä ja tärkeää, että valtio on luvannut kompensoida kunnille koronasta johtuvat tulomenetykset, ja toivoisin, että kunnat myös luottaisivat tähän. Monen pienen tai keskisuuren kunnan taloustilanne on jo toki ennestään heikko, ja siksi on todella tärkeää, että valtio varmistaa, etteivät kunnat joudu koronaepidemian takia talouskriisiin, kohtuuttomaan tilanteeseen verotulojenkin vähentyessä. Kuntien työntekijät pitävät nyt näinä vaikeina aikoina yhteiskuntaa pystyssä siellä ruohonjuuritasolla, ja siksi on tärkeää, että kuntia on luvattu tukea korona- ja talouskriisiin yli.

Vaikeassa taloustilanteessa julkinen sektori ei saa olla se, joka vahvistaa heikkenevää suhdannetta irtisanomalla tai lomauttamalla omia työntekijöitään. Kaikkein surullisinta on ollut kuulla uutisia esimerkiksi koulunkäynninohjaajien lomautuksista joissain kunnissa nyt, kun heitä ja heidän tukeaan lapset etäopetuksessa aivan erityisesti tarvitsisivat.

Toukokuun lisätalousarviossa on luvattu kunnille vähintään miljardin euron tukipaketti, ja toivoisin, että hallitus nyt harkitsisi sen yhteydessä kannustinmekanismia, jolla erityistä tukea saisivat ne kunnat, jotka eivät tämän väliaikaisen talouskriisin takia ryhdy yt-neuvotteluihin.

Arvoisa puhemies! Näinä aikoina meidän kaikkien odotetaan joustavan. Siksi esitänkin hallitukselle toiveen, että hallitus ryhtyisi pikimmiten selvittämään toimia myös liikehuoneistojen vuokrien tilapäiseksi rajoittamiseksi ja kohtuullistamiseksi. Ei voi olla niin, että osa liiketilojen vuokranantajista vapauttaa pienyritykset koronakevään ajaksi vuokrista mutta toinen osa vuokranantajista vaatii täyttä vuokraa. Kaikkien pitäisi olla nyt mukana näissä samoissa talkoissa. Lisäksi toivoisin, että myös asuinhuoneistojen vuokrasopimuksen purkaminen vuokranmaksun viivästymisen perusteella kielletäisiin määräajaksi, koska koronaepidemian hoidon näkökulmasta meillä ei ole varaa ajaa ihmisiä kodeistaan ja pahimmillaan lisätä asunnottomuutta jo valmiiksi haastavassa tilanteessa. Näistä asioista olen jättänyt toimenpidealoitteen jo viikko sitten. Toki ne eivät suoraan liity mitenkään tä-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

hän lisätalousarvioon, mutta tuntuu kohtuuttomalta, että samanaikaisesti, kun yrittäjät pyytävät meiltä tukea, että valtio tukee heitä, osa vuokranantajista ei tule vastaan ollenkaan näitä yrittäjiä. — Kiitos.

14.41 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan on aivan selvää, että Suomen ja itse asiassa koko Euroopan taloushan on menossa kohti katastrofia, ja se ei ole kenellekään meille täällä yllätys. Ja mitä Suomeen tulee, niin on välttämätöntä, että me pystymme pelastamaan ne pienet ja vähän isommatkin yritykset, jotta me pystymme auttamaan niitä ihmisiä, jotka ovat menettäneet työnsä ja toimeentulonsa. Tämä on se tilannekuva, mikä meillä tällä hetkellä on. Mutta on aivan selvää, että se vaatii meiltä jatkossa isoja toimenpiteitä.

Meillä käydään tällä hetkellä monilla aloilla myös työehtosopimusneuvotteluita, ja monilla näillä ratkaisuilla, palkkaratkaisuilla, mitä tehdään, tulee olemaan isot vaikutukset niin julkisen kuin yksityisenkin sektorin pärjäämiseen ja talouteen tulevina vuosina. Olsinkin kysynyt sitä hallitukselta, kun täällä on useita ministereitä paikalla, että mikä teidän käsityksenne on näistä TES-neuvotteluista ja mikä vaikutus niillä tulee olemaan. Olen itse varsin huolestunut siitä, että nyt varsinkin tuolla yksityisellä sektorilla on useilla aloilla tehty kalliita palkkaratkaisuja ja nyt kun aivan selvästi vienti sakkaa ja moni muukin asia taloudessa menee huonoon suuntaan, niin ne nyt sitten tulevat voimaan todella vaikeaan aikaan.

Mutta toivoisin tähän vastausta, että miltä tämä tilannekuva tällä hetkellä näyttää.

14.43 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Nyt on hyvä, kun lisätalousarvion yhteydessä voimme käydä läpi myös tätä taloudellista tilannetta tähän korona-kriisiin liittyen.

Toki on itsestäänselvää, että terveys edellä tässä on mentävä, mutta kyllä samaan aikaan on jo mietittävä vahvasti sitä, että mikä on sitten exit-strategia, koska kyllä tämän taloudelliset seuraukset tulevat myös olemaan mittavat. Toki on niin, että sellainen pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta kuin Suomi varmaan selviytyy tästä, myös tästä taloudellisesta puolesta, selvästi paremmin kuin köyhemmät maat, ja myöskin uskon, että anglosaksisissa maissa on isompia haasteita. Ja tässä on tehty sinänsä ihan moniakin hyviä toimenpiteitä: esimerkiksi tämä yrittäjien työttömyysturva-asia, jonka soisi jäävän pysyväksikin, on yksi sellainen, ja tietenkin se, että lomautetuilta on omavastuupäivät poistettu, ja tämä vanhempaintuki, joka nyt tulee tässä budjetissa — nämä ovat hyviä asioita. Eli tässä on kyllä sellaisia asioita, joilla on pyritty auttamaan sitä akuuttia toimeentulotilannetta ihmisillä, ja nämä ovat sellaisia, joita varmasti tämä sali yksimielisesti tukee. Mutta siitä huolimatta meillä on se riski, että tässä tulee olemaan väliinputoajia. Ja kun me menemme tuonne yrityspuolelle, niin siinä vähän väistämättäkin käy niin, että vaikka meillä kuinka on Business Finlandia, elyä, on Finnvera-ratkaisuita tehty, niin kuitenkin hakemusten käsittely vie aikaa, ja jos tämä kriisi kestää pitkään, niin se voi olla, että sieltä yrityksestä ja yrittäjältä loppuu ikään kuin oma liikkumavara. Ja tämä on todella iso haaste mielestäni koko tälle järjestelmälle, ja siinä mielessä joku tällainen järjestely, mistä täällä edustaja Heinonen jo aikaisemmin sanoi, esimerkiksi alkuvuoden alvien palauttaminen — olkoonkin, että se nyt ei sekään, ei mikään keino, täydellisesti kohdistu oikein — auttaisi siihen akuuttiin tilanteeseen. Sitä tässä pelkään, että kuinka paljon näitä elinkelpoisiakaan yrityksiä on sitten

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

enää jäljellä, jos tämä pitkittyy, ja sitä kautta se vaikuttaa tietysti työllisyyteen, eli tämä on ehkä sellainen asia, mitä vielä joudutaan miettimään.

No sitten täytyy ihan akuuttina asiana ottaa kyllä esille tämä ravintoloiden ja kahviloiden tilanne: Tämä on kyllä erikoista, koska perustuslakivaliokunta on hyvin selkeästi sanonut, että jos valtio itse omilla päätöksillään sulkee, niin silloin pitäisi myöskin korvata. Todella kyllä toivon, että tälle asialle löytyy ratkaisu. Toki meillä on sitten joitakin muitakin toimialoja, otetaan vaikka matkailu, joka on de facto siinä tilanteessa, että toimintaa ei ole määrätty lopetettavaksi mutta käytännössä ihmisiä on kielletty matkustamasta ja rajat ovat kiinni, joten kyllähän käytännössä toimintaedellytykset ovat nolla. Eli vaikka valtaosa yrityksistä on vaikeuksissa, niin pitäisi kuitenkin nämä erityiset alat, jotka ovat sitten aivan totaalisessa stopissa, erityisesti huomioida, ja sen takia toivon, että siihen tulee ihan oma ratkaisunsa, jota kokoomus on myöskin tässä esittänyt.

Arvoisa puhemies! Se on hyvä, että tänne kulttuuri- ja liikuntapuolelle saatiin vähän alkua, mutta aivan kuten edustaja Heinonen sanoi, tämä ei tule kyllä riittämään, ja siihen viittasi ymmärtääkseni myöskin edustaja Arhinmäki, että tämä seuratuki olisi kyllä tärkeä saada mittavammin esille, Olympiakomitea on 80 miljoonasta eurosta tässä vaiheessa puhunut. Ja nyt täytyisi se muistaa, että meillä ei ole varaa myöskään päästää tätä kansalaisyhteiskuntaa rappioitumaan tämän prosessin yhteydessä, koska sillä on kuitenkin sitten ihmisten henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kannalta erittäin iso vaikutus. Toivon ja uskonkin, että tässä varmaan löytyy yhteinen näkemys, että tätä asiaa pidetään esillä.

No sitten, arvoisa puhemies, haluaisin tuoda myös sen näkökulman esille, että nythän tässä, kun mennään koko Euroopan tasolle, valtiot jaetaan jyviiin ja akanoihin. Siellä jyvien joukossa on niitä, jotka ovat aikaisemmin hoitaneet valtiontalouttaan hyvin. Se juuri, että täällä edellisellä vaalikaudella pistettiin Suomen taloutta kuntoon, nyt näkyy siinä, että meidän on mahdollista velkaantua ilman, että korot nousevat valtavasti. Tämä on mielestäni kyllä sellainen asia, joka kannattaa vakavasti ottaa huomioon, ja kannattaa miettiä myös jatkoa silmällä pitäen, että jos meidän lähtökohtamme valtiontaloudessa olisi ollut samantyyppinen kuin vaikka Italian tai Kreikan — tai Espanjankin, joka toipui jonkun verran kriisistä mutta siitä huolimatta ei ole yhtä vahvalla pohjalla — niin ei myöskään pystyttäisi tekemään kriisin aikana tällaisia toimia, mitä nyt on tehty. Ja tämä kyllä tarkoittaa sitä, että meidän täytyy tätä valtiontaloutta kyetä vastuullisesti hoitamaan silloin, kun on normaali aika ja meidän on mahdollista niitä asioita pistää tärkeysjärjestykseen.

Ja tästä pääseeekin luontevasti siihen kohtaan, että kyllä nyt ensimmäisenä pitäisi miettiä, kun tästä eteenpäin mennään — kuten Kuntaliittokin on sanonut — mitä uusia tehtäviä meidän vielä pitää kunnille antaa, eli tarvitsisi tosissaan miettiä sitä, onko hallitusohjelman kohdallakin uuden tarkastelun paikka vaikka esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämisen suhteen ja muiden toimien, jotka lisäävät kuntien kustannuksia tilanteessa, jossa jo nykyistenkin tehtävien hoito vaatii valtavasti resursseja ja ollaan vahvasti tappion puolella. Tämä asia täytyy miettiä ja punnita, jotta ei sitten olla sellaisessa tilanteessa — kun kukaan ei tiedä, kuinka pitkään tämä kriisi kestää, mitä kriisejä meillä on vielä jatkossa edessä — että me olisimme huonosti valmistautuneena tulossa niihin seuraaviin kriiseihin. Sen takia valtiontaloudesta huolehtiminen on kyllä äärimmäisen tärkeää. Ja viime kädessä myöskin se, mikä takaa sen, että tällainen pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta säilyy ja pystytään siitä ihmisten päivittäisestä toimeentulosta ja elämisestä huolehtimaan, on se, että me emme näihin rönsyihin pistä liikaa rahoitusta vaan nähdään se, mikä on ydinasia, ja keskitytään siihen.

14.49 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Kriisiaikoina olisi helppo vaipua synkkyteen huonojen uutisten tulvassa. Meillä Suomessakin liian moni tietää omasta tilanteestaan jo nyt, etteivät mitkään tukijärjestelmät pelasta toimeentulon romahdukselta ja työn tai yrityksen menetykseltä. Silti meillä suomalaisilla on kaikki syyt katsoa tulevaisuuteen toivoikkaana. Vaikka viranomaisten osaamista ja varautumista on viime vuosikymmenellä heikennetty leikkauksilla ja esimerkiksi laadukas ja voitollinen suojavarustetuotanto myyty maasta pois, pystyy suomalainen hyvinvointivaltio suojelemaan ihmisiä muunlaisia yhteiskuntajärjestelmiä paremmin. Ne maat, jotka ovat luottaneet markkinoiden hoitavan kaiken, ovat nyt pulassa. Monessa maassa ihmisillä ei ole varaa hankkia hoitoa tai jäädä sairauslomalle. Kaikkein pahin tilanne on tietysti köyhimmissä maissa, joissa riskiryhmät asuvat tiiviisti muiden kanssa eikä terveyspalveluja ole lainkaan saatavilla.

Kriisin oloissa tarvitaan paitsi vahvaa hyvinvointivaltiota myös vastuullisia päätöksen tekijöitä. Olen ollut iloinen, että meillä on juuri tällä hetkellä nykyisen kaltainen hallitus. Kriisiin on vastattu määrätietoisesti ja nykytiedon valossa rajoitustoimiin on ryhdytty oikea-aikaisesti. Niin kauan kun virus elää maailmalla eikä rokotetta tai vastustuskykyä ole, joudumme kuitenkin rajoittamaan normaalia elämistä. Rajoitustoimet ovat välttämättömiä, mutta niillä on myös valtava hintalappu. Suomen valtio saa korotonta lainaa, ja meidän kaikkien kannalta on järkevintä, että pahimman iskun ottaa nyt vastaan valtio. On erittäin tärkeää, että hallitus on lähtenyt tukemaan työttömäksi jääviä, lomautettavia, yrityksiä sekä kuntia. Tämä lisätalousarvio on merkittävä osa kriisistä selviämistä, vaikka tämäkään ei tule riittämään. Tärkeintä on, että toimenpiteet ovat tasapainossa ja kohdentuvat oikeudenmukaisesti.

On ollut ilo kuulla, kuinka iso osa oppositiostakin on ollut hallituksen tukena. Lähes yksimielisesti on toistettu, kuinka nyt ei haluta toistaa 90-luvun virheitä. Silloin työntekijät, yrittäjät ja lapset pantiin maksamaan poliitikkojen virheistä ja työpaikkojen sijaan pelastettiin pankkien omistajat. Kriisin alkuvaiheen pahin isku on osunut palvelualoille. Jatkossa ongelmat alkavat kasautua myös teollisuuteen. Juuri tällä hetkellä ainoa vaihtoehto on pitää suljettua yhteiskuntaa letkuruokinnassa, mutta kun akuutista kriisitilanteesta aletaan päästä pois, tarvitaan iso elvytyspaketti, jotta estetään pitkä lama. Työpaikkojen luomiseen suunnattu elvytys maksaa itsensä nopeasti takaisin ja pidemmällä ajanjaksolla ihmisiin sijoittaminen tulee takaisin moninkertaisesti, kun ihmisiä ei syrjäytetä 90-luvun tavoin.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2020 toisessa, historiallisen suuressa, lisätalousarviossa panostetaan ihmisten hyvinvointiin ja toimeentuloon peräti yli 4 miljardilla eurolla, ja vasemmistoliitolle on tärkeää, että yritysten lisäksi panostetaan myös ihmisten hyvinvointiin: toimeentulon turvaamiseen käytetään puolitoista miljardia.

Tärkeä avaus on aivan uusi tukijärjestelmä, kun alle 10-vuotiaiden lasten kanssa töistä palkatta poissa oleva vanhempi voi hakea väliaikaista tukea toimeentulonsa turvaamiseksi. Etuus ei valitettavasti korvaa kuin osan tulonmenetyksistä, mutta tärkeintä on, että tällä tavalla tukea pystytään saamaan pian liikkeelle. Normaalisti uusien tukimuotojen valmistelu kestää vuosia, joten pitää kehua ministeri Pekosta, joka pisti asiassa tuulemaan.

Töistä pois jääneiden vanhempien tukemisen lisäksi on tärkeää, että myös yrittäjät tuodaan nyt työttömyysturvan piiriin ja lomautetuilta poistetaan omavastuupäivät. Tukirahoista ei nimittäin ole hyötyä, jos niitä ei pystytäkään nopeasti eteenpäin. Kelan toimintaresursseihin lisätään nyt 40 miljoonaa ja työttömyyskassoille 20 miljoonaa, jotta käsittelyn sujuvuus ja kohtuulliset käsittelyajat voidaan turvata. Pahoin pelkään, että nämä

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

summat eivät ole riittäviä. Kelan ja kassojen työntekijöiden palkkaaminen ja kouluttaminen vie sekin aikansa, eikä tyhjän päälle pudonneilla ihmisillä ole aikaa odottaa. Kuvaava esimerkki on, kun kokoomus on täällä nostanut esiin alv:n palauttamisen jo useammankin kerran nopeana keinona tukea yrityksiä, vaikka meillä valiokunnassa on moneen kertaan kerrottu, että tämän järjestelmän rakentaminen kestäisi kuukausia. Meidän on tehtävä kaikki sen eteen, että tukea tarvitsevat sitä myös saavat, ja jos joku sitten saakin vahingossa muutamia kympejä liikaa, niin se on pieni ongelma, joka voidaan hoitaa jälkikäteen. Nyt tarvitaan joustavuutta eikä byrokratian normaalien pelisääntöjen pilkuntarkkaa noudattamista. [Petteri Orpo: Meillä on malli tuohon!]

Arvoisa puhemies! Kulttuuri ja liikunta eivät pääosin ole päässeet aiempien tukitoimien piiriin, vaikka niiltäkin tulot ovat rajoitustoimenpiteiden takia loppuneet. Kokonaisuudessaan nämä tuet eivät ole suuria, mutta sitäkin tärkeämpiä. Liikunnan saama 20 miljoonaa on tarpeeseen nähden vaatimatonta, kuten täällä on tullut ilmi, mutta tärkeä päänavaus. Olen naista on myös, miten tuki jaetaan. Itse pitäisin hyvänä, että summaa saataisiin jatkossa ylemmäs ja se jaettaisiin kuntien kautta koko maan seurakentälle. Ministeriössä ei ole riittävää resurssia oikeudenmukaiseen ja nopeaan jakamiseen koko liikunnan kentälle tässä tilanteessa. On myös hyvä huomata, että osa urheilusta ei ole voittoa tuottamatonta yhdistystoimintaa vaan kovaa bisnestä suljettuine sarjoineen. Näiden toimijoiden kuuluu hakea yrityksille tarkoitettuja tukia, enkä pidä perusteltuna järjestötukien suuntaamista sinne enempää.

Arvoisa puhemies! Ehkä tärkein viesti tästä lisätalousarviosta lähtee kuitenkin kunnille. Kunnille annetaan nyt 547 miljoonaa ja vähintään miljardi lisää toukokuussa. Kuntien olisikin nyt keskityttävä tekemään asioita uudella tavalla, jotta jokainen etäkoulusta putoava lapsi löydetään, jotta kaikille tarvitseville saadaan kotiin riittävä ruoka, kun kouluissa ei syödä ja ikäihmiset eivät voi käydä kaupassa, ja jotta terveystalvelut pystyvät vastaamaan kriisiin niin koronan kuin muidenkin tarpeiden, myös mielenterveystalveluiden, osalta. Kunnissa ei nyt pidä miettiä, miten työntekijöistä päästään eroon, vaan sitä, miten heistä saadaan suurin hyöty kuntalaisille. Tähän valtio nyt tulee vastaan.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltio on kriisissä osoittanut toimivuutensa. On tärkeää, että tässä vaikeassa tilanteessa pidetään erityistä huolta yhteiskunnan heikoimmista. Kukaan ei vielä tiedä, miltä koronan jälkeinen tulevaisuus näyttää, mutta hallituksen määrätietoiset tukitoimet ovat erittäin hyvä alku.

14.57 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä toinen lisätalousarvio helppottaa opetusta, koulutusta, kulttuuria ja liikuntaa vajaalla 70 miljoonalla eurolla.

Ylioppilaskokeet toteutettiin tänä keväänä poikkeavissa oloissa aivan rajoitustoimien kynnyksellä. Tilanne on voinut hankaloittaa oppimisvaikeuksista tai keskittymisen vaikeuksista kärsivien kokelaiden onnistumista. Osa abiturienteista teki viimeiset kokeensa tiivistetysti kiireessä, mikä vaikeutti varmasti viime hetken valmistautumista. On oikein ja kohtuullista, että rahoitus mahdollistaa ylioppilaskokeen maksuttoman uusimisen ensi syynä.

Korona on iskenyt voimakkaasti kulttuurin, liikunnan ja urheilun toimijoihin. Suuret kiitokset ministeri Kososelle siitä, että vajaan 20 miljoonan euron summalla myönnetään nyt avustuksia urheilu- ja seuratoimintaan ja liikunnan koulutuskeskusten toiminnan turvaamiseksi. Lapset ja nuoret tarvitsevat terveellisiä harrastuksia ja ohjattua liikuntaa myös koro-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

nan jälkeen — toki niitä on hyvä virittää eri tavoin myös epidemian aikana. Pidetään kansalaisyhteiskunnasta huolta.

Poikkeusolot ovat lisänneet syrjäytymisen vaaraa lastemme ja nuoremme keskuudessa. Osa perheistä on lujilla. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö saavat puolentoista miljoonan euron lisämäärärahan koronasta aiheutuviin lisäkustannuksiin. Niiden työpästä tarvitaan, jotta etäopiskeluvaiheessa keltasta pudonneet löydetään ja poimitaan takaisin kyytiin pois syrjäytymisen polulta. On tärkeää, että pidämme kaikki mukana.

Syrjäytymistä ehkäisevää työtä tekevät myös monet vapaan sivistystyön oppilaitokset, kuten kansanopistot. On hyvä asia, että hallitus varautuu korvaamaan vapaan sivistystyön oppilaitosten koronasta johtuvat nettomenetykset. Toivon, että nämä summat tulevat viimeistään kevään kolmanteen lisätalousarvioon. Kannan huolta myös siitä, että oppilaitosten peruuntuneet kurssit eivät pienentäisi niiden valtionosuuksia tulevina vuosina.

Itsensä kehittämistä ja sivistämistä ei kannata unohtaa poikkeusoloissa. Kun moni toiminta on pysäkillä, emme saa unohtaa, että elämä jatkuu myös koronan jälkeen. Tarvitsemme monipuolisia virikkeitä, sivistystä ja oppimista. Pidetään yhdessä huoli vapaasta sivistystyöstä, sillä sitä tarvitaan tämän kriisin vaurioiden korjaajana ja jatkuvan oppimisen toteuttajana entistä enemmän. Jatkuva oppiminen on tehokas lääke tästä kriisistä selviämisessä.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että kevään seuraavaan lisätalousarvioon suunnitellaan määrärahaa laaja-alaiseen toimenpideohjelmaan, jolla taklataan koronaepidemian ja etäopiskelun kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen mahdollisuuksiin. Mitä vähemmän lapset ja nuoret saavat tukea epidemian aikana, sitä enemmän tuen tarve kasvaa kaiken tämän jälkeen. Ohjaus- ja tukihenkilöiden lomautukset pahentavat tätä tilannetta. Kuntien ja koulujen kesken on eroja. Meidän tulee valmistautua koronan jälkihoitoon huolellisesti. Samalla kun laaditaan tiekarttaa kestävyysvajeen selättämiseksi, ei unohdeta jatkuvaa oppimista ja yhteiskuntamme tulevaisuuden tekijöitä. Jokaisella lapsella on oikeus saada tarvitsemansa tuki niin poikkeusoloissa kuin aivan tavallisissa normaalioloissa.

Kiitos hallitukselle ja ministeri Kulmunielle siitä, että rakennamme siltaa kriisin yli erityisesti pieniä yrittäjiä ja kuntia tukemalla, työpaikkoja säilyttämällä ja perheiden toimeentuloa tukemalla. Katsotaan samalla kauemmaksi: uskotaan kaiken keskellä tulevaisuuteen, satsataan jatkuvaan oppimiseen.

Kysyisin ministeri Anderssonilta: millä kokoonpanolla lasten ja nuorten laajaa tukipakettia valmistellaan, onko tämän paketin valmisteluun otettu järjestöt ja kolmas sektori mukaan, ja miten jatkuva oppiminen on kriisinhoidossa mukana?

Puhemies Matti Vanhanen: Annan tähän väliin ministereille mahdollisuuden kommentoida enintään 2 minuutin puheenvuoroilla: ministerit Kulmuni, Haatainen, Kosonen ja Andersson.

15.02 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille kaikista tärkeistä kysymyksistä ja puheenvuoroista ja huomioistanne. Otan niistä muutamia yleisiä, joihin valtiovarainministerinä pystyn vastaamaan, mutta pahoittelen sitä, että varmasti ihan kaikkiin ei vastausta myöskään ole vielä olemassa eikä sitä välttämättä tänään täältä saada. Arvostan myös kaikkia niitä puheenvuoroja, joita tuli liittyen vaikkapa tähän arvonnäköavero palautukseen alkuvuoden osalta tai edustaja Rantasen esitykseen sii-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tä, pystyisikö kuljetuspalveluissa asioimisessa tekemään muutosta — totta kai kaikkia näitä arvostamme ja koko ajan niitä selvitämme, ja osan kanssa pääsemme eteenpäin, mutta osa vaatii vielä työtä, mutta arvostan näitä.

Edustaja Essayah kysyi koronatestauksesta ja siitä, kuinka yrityselämä voisi olla siinä matkassa. Ehdottomasti yrityselämän täytyy pystyä olemaan siinä matkassa, koska on hirvittävän tärkeää, että me nyt saamme tietoa siitä, että jos osa on jo sairastanut, niin voivatko he palata töihin, niin että pystymme pitämään talouden rattaita kiinni. Siinä ehdottomasti hallitus on kumppani yrityselämän kanssa, ja etsimme näitä yhteisiä keinoja — vaikkapa siinä edellisessä lisätalousarviossa, joka täällä käsiteltiin, nimenomaan niihin vasta-ainetesteihin, jotka sitä paljon mahdollistavat, tuli se 4 miljoonaa euroa. Toki tässä lisätalousarvioesityksessä pyynti on ollut senkaltainen, että nyt ne sosiaali- ja terveysministeriön määrärahat menevät siihen suojavarusteiden hankintaan.

Edustaja Essayah kysyi myös eurooppalaisista pöydistä. Euroryhmä on todellakin sitoutunut edistämään niin Euroopan investointipankin kautta mekanismeja, joissa myös suomalaiset yritykset pystyvät hakemaan rahoitusta, kuin Työllisyysrahaston kautta, ja tässä vaiheessa olemassa olevien tietojen valossa kaiken kaikkiaan noin 700 miljoonaa olisivat ne Suomen vastuut. Mutta kaiken kaikkiaan Suomen vastuut ovat varsin suuret myös kotimaisella tasolla, ja tästä kyllä kannattaa kantaa myös huolta, että Suomi on antanut sitoumuksia moneen eri paikkaan myös kansallisesti, ja meillä se on paljon suurempi kuin monilla mailla.

15.04 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Essayah kysyi suojahankintoihin liittyvistä epäselvyyksistä, joita Huoltovarmuuskeskuksessa on esiintynyt. Tämä huoli on yhteinen, ja olen tähän tarttunut. Kun asia tuli esiin julkisuudessa torstaina, jolloin itsekkin sain tietää näistä epäselvyyksistä, niin välittömästi pyysin, että Huoltovarmuuskeskuksen hallitus tekee selvityksen asiasta, mitä on tapahtunut, ja myös tuo sen selvityksen työ- ja elinkeinoministeriölle. Huoltovarmuuskeskus on itsenäinen laitos, sillä on oma hallitus, ja siellä on toimitusjohtaja. No, seuraavana päivänä, eli viime perjantaina, toimitusjohtaja sitten jätti ministeriöön eroanomuksen, jonka hyväksyin. Kävimme hänen kanssaan myös keskustelun, ja hän oli tullut johtopäätökseen, että eroaa tehtävästä, koska siellä oli tapahtunut huolimattomuutta ja myös sisäisessä toiminnassa laiminlyöntejä. Sen jälkeen nimitin heti Huoltovarmuuskeskuksen väliaikaiseksi toimitusjohtajaksi työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehen, johtaja Janne Känkäsen, ja hän on tästä lähtien toiminut väliaikaisena toimitusjohtajana.

Huoltovarmuuskeskuksen hallitus parasta aikaa kokoontuu ja käy läpi nyt sitä, mitä näinä päivinä on selvityksen kautta saatu aikaiseksi, ja tämä selvitys tullaan työ- ja elinkeinoministeriölle nyt tuomaan. Siitä on pidettävä huolta, että kaikessa siinä toiminnassa, mitä valtionalaisissa laitoksissa tehdään, noudatetaan olemassa olevia toimintasääntöjä ja ohjeita ja niiden mukaisesti myös toimitaan, ja tähän haluan vastauksen.

Mitä tulee näihin yksityiskohtiin ja näihin kaappoihin, ministerinä en voi niihin tietenkään tässä tilanteessa vastata. Odotan tätä selvitystä, joka sieltä on nyt tulossa. [Puhemies koputtaa] Sen tiedän, että kaksi henkilöä on pistetty nyt syrjään näiden selvitysten ajaksi.

15.07 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustajille kommenteista ja kysymyksistä kulttuuri- ja liikuntapakettiin liittyen. On aivan

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

selvää, että kulttuuri ja liikunta ovat tärkeitä elementtejä, kun henkisesti yritämme selviytyä tästä kriisistä, mutta myöskin kriisin jälkeen, kun rakennamme uutta.

Tämä paketti on nimenomaan 31.5. ulottuvaan ajanjaksoon liittyviin tappioihin, mitä tällä alalla on tulossa. Tarkoitus oli kerätä yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa nimenomaan sellainen paketti, joka osuu joukkoon, ettei kukaan varmasti tipu näiden erilaisten tukimuotojen väliin, joita meillä on koronakriisistä selviytymiseen, muun muassa yritystuet ja toisaalta työttömyysajan joustoihin liittyvä kokonaisuus. Yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa olemme tehneet töitä kolme viikkoa ja näihin lukuihin päätyneet. Meidän täytyy tietenkin sitten katsoa, millä tavalla nämä tuet riittävät tämän hakuajan aikana.

Edustaja Heinosen: Tässä kyllä on huomioitu myös artistit ja erilaiset kulttuuritoimijat hyvin laajasti. Tietenkin sieltä yritystukien puolelta on mahdollisuus heidän hakea, jos ovat yritysmuotoisia toimijoita, mutta myös tästä kokonaisuudesta, ja sen takia siinä on niin iso kokonaisuus tällaisille vapaille ryhmille, freelancereille, toiminimitoimijoille, kulttuurin puoleltakin.

Liikuntapuolelta tuli kommentteja, että tämä noin 20 miljoonaa ei riitä. Se jää toki nähtäväksi. Suurin osa siitä ilman muuta on ihan perusseuratoimintaan, mutta meillä on myös ajatus näiden ammattilaisurheilusarjojen, nimenomaan ammattilaisurheilijoiden, tukemisesta tämän osana.

Yliopistot ja korkeakoulut. Ammattikorkeakoulut ovat tehneet päätöksen valintakokeiden siirtämisestä ja muuttamisesta sillä tavalla, että tämmöisiä suuria massavalintakokeita ei nyt tule tapahtumaan, [Puhemies koputtaa] ja siitä yleisenä tietona se, että vaihtoehtoisia tapoja etsitään todella kiivaasti, ja näitä aloja on niin paljon, yli 150, että ne täytyykin tehdä alakohtaisesti sitten eri tavoilla. Mutta hyvin nopeasti pyritään siihen vastaamaan, mikä on tietenkin todella tärkeä tieto näille kaikille hakijoille. Epävarmuus ei ole hyvä asia.

15.10 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Monien edustajien puheenvuoroissa esitettiin huolta perheiden jaksamisesta ja pärjäämisestä ja painotettiin myöskin oppilaiden tuen ja muun muassa kouluruokailun tärkeyttä, ja nämä ovat äärimmäisen tärkeitä huomioita ja myöskin jaettuja huolia, joista on keskusteltu moneen otteeseen tässä salissa.

Osallistuin tänään EU:n opetusministereiden yhteiseen videokonferenssiin, ja oli mielenkiintoista todeta, että kaikissa maissa pohditaan samantyyppisiä ongelmia ja haasteita, jotka liittyvät tähän etäopetusjaksoon, eli ennen kaikkea sitä, miten voidaan tukea myöskin niiden oppilaiden oppimista, jotka tulevat vaikeammista perheoloista.

Yksi keskeinen vastaus tämän hallituksen osalta on tämä lasten ja nuoren tukipaketti, jota parhaillaan valmistellaan. OKM on siinä vetovastuussa, mutta haluamme myöskin STM:n mukaan siihen vahvasti, jotta myöskin perhetyö näkyy yhtenä painopisteenä siinä. Varmasti, jos aikataulu sallii — meillä on aika kiireinen aikataulu — mielellämme kuuntelisimme myöskin, mitä esimerkiksi järjestöillä on siihen esittää. Tämän tukipaketin rooli ja tärkeys on siinä, että voidaan tukea ja turvata kaikkien lasten ja oppilaiden oikeus saada muun muassa lisä- ja tukiopetusta sitten etäopetusjakson jälkeen.

Jatkuva oppiminen, josta kysyttiin, tulee myöskin olemaan yksi osa niitä vastauksia, joilla me vastaamme tämän kriisin tuomiin haasteisiin. Se näkyy myöskin julkisen talouden suunnitelmassa, jossa panostettiin lisää jatkuvaan oppimiseen, ja tämä on tietenkin tärkeä myöskin siksi, että eiväthän ne rakenteelliset haasteet, mitä meillä Suomessa on työmarkkinoilla vaikkapa liittyen osaajapulaan, ole kadonneet minnekään. Ne samat kysy-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

mykset, ne samat ongelmat ovat meidän edessämme sitten, kun tämä akuutein kriisi on ohi, ja siitä syystä on myöskin tärkeää, että me pidämme kiinni tästä historiallisesta uudistuksesta eli oppivelvollisuuden laajentamisesta, koska sille on aivan yhtä suuri tarve nyt ja tulevaisuudessa, ellei vielä suurempi, kuin mitä oli tämän hallituskauden alussa.

15.12 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Kuntien talous on ollut varsin tiukalla jo aiemmin, ja nyt koronakriisin osalta talous yhä edelleen tiukkenee. Me olemme yhdessä kuntien ja Kuntaliiton kanssa tehneet arviota pitkin viikkoja, näitä korona-aikoja, ja arvioineet, mitkä ovat ne veromenetykset, maksutulojen menetykset ja mitkä ovat lisääntyvät kustannukset. Näiden pohjalta nyt siis tässä lisätalousarviossa on se 547 miljoonaa, joka tulee korvauksena väliaikaisesti maksutulojen, veromaksujen viivästymiseen, ja sen jälkeen toukokuuhun valmistelemme lisätalousarviota, jossa on neljä erilaista elementtiä: suoraan sairaanhoitopiireille menevää tukea, valtionosuuksiin menevää tukea, harkinnanvaraisten valtionosuuksien korottamista ja yhteisövero-osuuden muutoksia. Näissä kaikissa meillä tulee olemaan kriteerit niin, että ne kohdistuvat juuri koronasta aiheutuviin kustannuksiin. Näillä paketeilla emme valitettavasti pysty vastaamaan kuntatalouden muihin haasteisiin. Niihin haasteisiin vastasimme jo jonkun verran tässä alkuvuodesta, kun tämä hallitus lisäsi noin miljardin euron paketin kunnille rahoitukseen, mutta nyt olemme siis lisäämässä väliaikaisesti tämän 547 miljoonaa ja sitten sen miljardin, ja on luvattu, että katsomme tilanteen elokuun budjettiriihessä, jolloin näemme arviot siitä, mitkä ovat ne todelliset kustannukset, jotka ovat tulossa, koska valitettavasti osa esimerkiksi sairaanhoitopiirin ja perusterveydenhuollon kustannuksista siirtyy vuodelle 21, kun nämä kiireettömät hoidot, jotka jäävät nyt hoitamatta, siirtyvät sinne seuraaville vuosille. Tästä syystä elokuussa toivottavasti olemme huomattavasti paremmin kartalla siitä, mitkä ovat niitten aiheuttamat kustannukset.

15.14 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Yrityspuolelle tulee tässä lisätalousarviossa verrattain iso paketti, sieltä tulee suoraan avustukseen rahoja noin 450 miljoonaa, eli meillä kokonaismäärä avustuksien puolella on sitten 1,45 miljardia. Lainapuolelle tulee myös lisäyksiä sillä tavalla, että sitten meillä on tarjolla erilaisia niin Tesin kuin Business Finlandin puolelta, kaikkiaan 1,9 miljardin edestä.

Ongelma selkeästi on nyt se, millä me saamme nopeasti sen rahan maailmalle, koska — aivan kuten edustaja Essayah kysyi kysymyksessään — meillähän ei ole mitään valmista järjestelmää, jolla me pukkaamme ne rahat tällaisessa poikkeustilanteessa maailmalle. Jos ajatellaan, että meillä on ely-keskuksilla tällä hetkellä noin 10 000 hakemusta rahoitukselta, niin jokainen ymmärtää, että sillä koneistolla, jota varten ne on tehty, se ei onnistu siinä viikossa tai kahdessa, mitä se on tällä hetkellä ollut — se on maaliskuun viimeisestä päivästä asti ollut voimassa. Sen vuoksi meiltä tulee nyt lisätalousarviossa myös 7,5 sinne ely-keskusten puolelle rekrytointeja ja muita kustannuksia varten ja Business Finlandin puolelle 10 miljoonaa. Kyllä tämä tulee vaatimaan sitä, että meidän on pakko saada yksinkertaistusta, joustavuutta elyn myöntöihin, ja sitä tällä hetkellä selvittelen, ja toivon, että tällä viikolla saadaan lisää ohjeistusta sinne elyille siitä, kuinka he voivat kevyemmin myöntää sitä rahoitusta. Kaikki kunnioittavat virkamiesvastuuta päätöksenteossa myös siellä elyjen puolella ja tietävät sen. Emme me voi sitä mennä heiltä viemään pois. Mutta heillä pitää olla tietyllä tavalla kevyempi prosessi, jolla pystytään nopeuttamaan, koska jos meillä on tosiaan tällä hetkellä 10 000 hakemusta listalla, niin jokainen tajuaa, että sellaisen määrän

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

käsittelyminen kestää vuosia, eli meidän on pakko tässä mennä eteenpäin. Business Finlandin puoli tällä hetkellä toimii verrattain hyvin, mutta pahaa pelkään, että toukokuussa tulomme lähestymään vielä isommalla paketilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

15.16 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Iso kiitos ministereille näistä vastauksista ja kommentteista. Työllisyysasteen nosto ja julkisen talouden tasapaino ovat olleet monienkin hallitusten ykköstavoitteita viime vuosina. Koronakriisi on laittanut nämä tavoitteet hetkellisesti sivuun. Nyt kasvatamme valtion menoja, jotta Suomi voitaisiin viedä kriisistä yli mahdollisimman vähin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. On tietenkin tärkeää, että pääsemme jaloillemme ja kasvu-uralle mahdollisimman nopeasti. Työllisyys ja julkisen talouden tasapainottaminen tulevat kyllä taas eteemme ja ovat pitkässä juoksussa aivan välttämättömiä tavoitteita. Korona kuitenkin käänsi monet asiat ylösalaisin. Tämänkin velka on kuitenkin maksettava takaisin, mutta velan ansiosta olemme kykenevämpiä niin tulevaisuudessa tekemään.

Tämän vuoden toisessa lisätalousarviossa keskitytään lähes yksinomaan koronakriisin akuuttiin hoitamiseen. Esimerkiksi koronan vaatimat terveydenhuoltoon kohdistuvat kulut korvataan eivätkä nämä ole pois muusta toiminnasta. Suojavarusteiden, laitteiden ja lääkkeiden hankintaan on Huoltovarmuuskeskuksen kautta osoitettu merkittävä lisämääräraha. Ennen kaikkea kotimaista suojavarusteiden valmistusta on saatu liikkeelle, mikä on erittäin merkittävä ja tärkeä asia jo huoltovarmuuden kannalta. Kuten olemme kuulleet, lisätalousarviossa ihmisten toimeentuloa turvataan kaikkiaan yli miljardilla eurolla. Erittäin tärkeä huomio on, että tukea saavat myös ne lukuisat palkatta lapsia kotiin hoitamaan jääneet alle 10-vuotiaiden vanhemmat, jotka ovat menettäneet ansiotulonsa. Aikaisemminhan on sovittu muun muassa yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan.

Arvoisa puhemies! Suomen talous on tehohoitovaiheessa. Yritysten tukemista jatketaan niin suoran tuen, lainojen kuin takausten avulla. Koronapanostukset yrityksille lasketaan miljardeissa. Tavoitteena on tietenkin estää laajamittainen suurtyöttömyys ja konkurssiaalloit, ja totta kai tavoitteena on, että elinkelpoiset yritykset ja koko maa kyettäisiin saattamaan kriisin yli.

Puhemies! Kuten ministeri Paatero erinomaisesti kuvasi, myös monet kunnat ovat, voisiko sanoa, helisemässä. Kuntien verotulojen menetyksiä korvataan nyt puolella miljardilla, ja toukokuun lisätalousarvioon ollaan valmistelemassa vähintään miljardin tukipakettia.

Kannan iloa myös siitä, että ministeri Kososen johdolla kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toimijoita tuetaan noin 60 miljoonalla eurolla.

On arvioitu, että valtionvelka kasvaa koronan seurauksena kymmeniä miljardeja euroja. Polvillaan olevaa isänmaata on kuitenkin autettava. Emme vielä tiedä tarkkaa päivämäärää tämän kriisin väistymiselle. Tietämättömyys tietysti ahdistaa ja tekee meidät kaikki kärsimättömiksi.

Puhemies! Toivon, että sillä yhteistyöllä, millä olemme tähän kriisiin reagoineet, voidaan jatkaa myös kriisin jälkeistä uuden nousun aikaa. Tulemme kokemaan inhimillistä murhetta ja taloudellisia kärsimyksiä mutta myös oppimaan uutta. Koronan vaikutukset tuntuvat varmasti vielä pitkään kriisin jälkeenkkin, mutta tulee myös aika, jolloin asiat ovat paremmin kuin koskaan aikaisemmin.

15.21 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä aikaisemmin muun muassa edustaja Heinonen puhui alvien palautusmahdollisuudesta yrityksille nopeana keinona helpottaa yritysten kassavalmiutta. Vasemmalta puolelta tuli edustaja Saramon hieman epäileväisempi puheenvuoro, jossa sanottiin, että se on kuukausien urakka. Meidän kokoomuksen, selvitystemme mukaan tämä on mahdollista tehdä hyvinkin nopealla aikataululla. Jos olisi lähdetty tekemään, niin se olisi jo käytössä, mutta ei ole vielä myöhäistä. Yhteistyössä pankkien kanssa tämä asia onnistuu esimerkiksi niin, että pankki lainaa tulevaa alvin palautusta vastaan rahaa, ja pankeilla on nyt kyllä talkoohenkeä mukana myös aivan eri tavalla kuin esimerkiksi 90-luvulla, joten tämä keino on edelleen hallituksella käytössä, jos niin halutaan.

Toinen asia liittyy näihin huoltovarmuuskysymyksiin. Merimies-Unioni 10.4. tässä kuussa kirjoittaa kotisivuillaan viime vuonna tehdystä Suomen suurimman raakaöljytankkerin mynnistä Ruotsiin ja ihmettelee sen mynnin perusteita ja kysellee, että mitkä ne perusteet ovat olleet. Vastauksia he eivät ole saaneet asiaan, vaitonaisuutta on asiassa harjoitettu. Myyjinä ja osapuolina ovat olleet Huoltovarmuuskeskus ja Ilmarinen. Eli nyt kun olemme huomanneet, että näistä suojavarusteista on kova kilpailu ja maat ovat hyvin itsekäitä, toimivat viidakon lain kaltaisessa ympäristössä, niin miten tämä öljyasia on ajateltu hoidettavan, jos tilanne siltä osin olisi paha? Olisi ihan hienoa saada tähän Merimies-Uniinin huoleen myös vastaus.

Edustaja Essayah tuossa aikaisemmin puhui myös Huoltovarmuuskeskuksen toiminnasta ja niistä mahdollisista tehtävistä, mitä meidän kannattaa tehdä, jotta mahdolliset epäkohdat, jos niitä on, voidaan jatkossa korjata. Asioita tehdään nyt aikapaineessa ja kiireellä. Virheitä sattuu, mutta niistä pitää myös oppia.

Tähän omalta osaltani haluaisin sanoa, että meillä on eduskunnassa perustuslaki. Perustuslaki määrittelee viisi pakollista valiokuntaa, ja tarkastusvaliokunta on niistä yksi. Tarkastusvaliokunta on siinä mielessä poikkeuksellinen valiokunta, että se voi ottaa asioita itse omaan käsittelyynsä, tehdä niistä mietinnön ja tuoda sen tänne saliin täysistuntoon käsiteltäväksi. Tarkastusvaliokunnalla on lisäksi perustuslain turvaamana laajat tietojensaantioikeudet, ja tietojensaantioikeus koskee myös valtion yritysten, laitosten ja virastojen salassa pidettäviä tietoja. Valiokunta saa pyydettäessä salassa pidettävät aineistot, mikäli ymmärtää niitä kysyä.

Tässä suhteessa tarkastusvaliokunnalla on sitten, kun tämä akuutti kriisi on ohitse, tärkeä tehtävä katsoa, mitä asioita rupeaa käsittelemään, pitääkö tarkastusvaliokunnan ehkä omaa työjärjestystään loppuvaalikaudelta katsoa lävitse siinä, mitä pitää nostaa esiin. Itse olisin sitä mieltä, että johtamiseen, tiedonkulkuun, viestintään, huoltovarmuuteen — tämäntyppisiin asioihin — liittyviä asioita kannattaa valiokunnassa rakentavassa hengessä katsoa, ei syyttävällä hengellä vaan rakentavassa hengessä. Tarkastusvaliokunnan rooliin kuuluu, samoin kuin perustuslakivaliokunnan rooliin, se, että pyritään yksimielisyyteen, ei mennä äänestysten kautta vaan ajatellaan sitä isänmaan etua ja yhteistä hyvää, ja sitä tässä itsekin haluan tuoda. En niin kuin moitemielessä nyt halua tätä asiaa esittää.

Ministeri Lintilä ehti poistua, mutta ehkä ministeri Kulmuni osaa vastata tai ottaa vähän koppia tästä asiasta.

Ensinnäkin kiitos: pääsiäisen aikana olin moneen yritykseen yhteydessä, ja monesta yrityksestä sanottiin, että päätöksiä tuli pääsiäispyhinä. Tästä suuri kiitos. Meidän hallintomme kriisin keskellä taipuu yllättävän jouheasti sellaiseen asentoon kuin pitää taipua. Töitä tehtiin pääsiäispyhinä, päätöksiä tuli, ja muutama yrittäjä oli lähestulkoon liikuttunut siitä,

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

että onko tämä ollenkaan totta, ja se oli totta. Kiitos siitä, ja kiitos niille virkamiehille, jotka ovat siellä asioita tehneet.

Sitten kysymys ja parantamisehdotus, kun Business Finland tekee samalla tavalla aikapaineessa töitä ja hakemuksia on paljon, heillä on kehittämisrahaa jaossa maksimissaan 100 000 euroa. Nyt yrittäjän näkökulma tähän: Kassa on tyhjä, henkilökunta irtisanottu, mutta kulut juoksevat. Kassavirta on koko ajan negatiivinen, nyt ollaan jo miinuksella, ja kysymys on ihan viikoista, oikeastaan päivistä, lopetetaanko yritys, pistetäänkö 10—15 henkeä kokonaan työttömäksi vai yritetäänkö vielä sinnitellä. Yrittäjä taistelee nyt tässä itsensä kanssa, kuinka paljon hän kestää sitä tulevaa tappiota ja epävarmuutta. Ei ole tietoa siitä, koska päätös Business Finlandilta tulee. On lupaus, että se tulee 30.4. mennessä. Kaksi viikkoa on pitkä aika odottaa. Ja otetaan huomioon se, että kun päätös on tullut, niin totta kai he joutuvat miettimään, tulevatko asiakkaat takaisin, ja koska he ylipäättään saavat tulla takaisin. Yrittäjän viesti oli se, että jos he saisivat sen 100 000 euroa sitä kehittämisrahaa ihan nyt muutamassa päivässä, niin sillä mentäisiin kolme kuukautta eteenpäin, 10—15 hengen työllisyys olisi turvattu. Tässä nyt sitten se kysymys: onko mitään keinoa pistää niitä järjestykseen Business Finlandissa, pystytäänkö arvioimaan, mikä on aivan akuuttia, mikä tarvitsee juuri sillä hetkellä nopeasti sen päätöksen, että näin tapahtuisi?

Sitten vielä siihen kehittämisrahaan: Kehittämisraha tarkoittaa sitä, että pitää olla uutta suunnitelmaa ja sillä ei korvata kassavirtaa, mutta kun kassa on jo tyhjä, mennään miinuksella, niin ei yrittäjällä ole voimia eikä oikein varmaan motivaatiotakaan lähteä uutta bisnestä miettimään siinä tilanteessa, kun ikään kuin yritetään pitää nenä pinnan päällä ja saada ilmaa sen verran, että henki säilyisi. Eli siitä on nyt kysymys.

Kiitos kuitenkin tekemästänne työstä, ja taistelutahtoa.

15.28 Sanna Antikainen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä lisätalousarvioesitys on tarpeellinen, siitä me kaikki 200 kansanedustajaa olemme varmasti samaa mieltä. Oppositiossa tuemme hallituksen niitä esityksiä, jotka tässä lisätalousarviossa ovat oikein, koskien esimerkiksi koronan terveys- ja talousvaikutuksia. Tässä lisätalousarviossa on tärkeitä ja kannatettavia menolisäyksiä työttömyyskorvauksien, terveydenhuoltomenojen ja kuntien tukemisen muodossa. Hallituksen arvio verotulojen laskusta ja menojen kasvusta on todennäköisesti melko hyvin kohdallaan. Yksityiskohdistahan voimme olla eri mieltä, ja oppositio on myös poikkeusolojen aikana hoidettava oppositio tehtävä. Kyseenalaistamalla oppositio haluaa haastaa hallitusta yhä parempaan ja valvoo hallituksen toimia.

Arvoisa herra puhemies! Hallitusta ei vajaa vuosi sitten haitannut kestävyysvaje eivätkä heikentymässä olevat suhdanteet, kun se laati aika anteliaan hallitusohjelmansa. Talouden piti kasvaa, ja rahankäytön kaikkeen kivaan piti maksaa itsensä takaisin. No, nyt päi kaikkeen kivaan ei olekaan enää varaa ja valtionvelka kasvaa järjestyttävän paljon, noin 9,4 miljardia euroa. Tämä ei tietenkään ole hallituksen oma vika, mutta hallituksen on reagoitava tähän myös siten, että hallitusohjelma päivitetäisiin niin nopeasti kuin mahdollista. On täysin selvää, ettei Suomella ole seuraavien vuosien aikana varaa esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämiseen. Hallituksen olisi myös luovuttava kaikista kansalaisten jo muutenkin heikentynyttä toimeentuloa entisestään heikentävistä energiaverojen ja polttoaineveron korotuksista.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen kehotuksista huolimatta monissa kunnissa on koronakriisin vuoksi aloitettu yt-neuvottelut. Näitä kuntia on laajasti ympäri Suomen, mutta

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

erityisesti siellä, missä taloudellinen tilanne oli heikko jo ennen kriisiä. Lomautukset, irtisanomiset ja yritysten lopettamiset sekä niistä seuraava verotulojen romahdus vaarantavat monessa kunnassa jo peruspalveluiden rahoituksen. Kun kunnatkin lomauttavat tai irtisanovat, taloudellinen ahdinko syvenee entisestään. Kunnille luvattu tuki on tarkoitus vähentää myöhempien vuosien tuesta, eli tilanne ei käytännössä helpotakaan tulevana vuosina. Mitä hallitus tekee, jotta kasvukeskusten ulkopuolinen Suomi ei kurjistu koronaviruksen seurauksena?

Arvoisa herra puhemies! Haluaisin nostaa tässä puheessani erään tärkeän pullonkaulan, joka olisi mielestäni kohtuuhelppoa muuttaa ja näin helpottaa monen ihmisen elämää. Tämä on työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, joissa ongelmana ei ole niinkään rahausuma vaan valittu toimintatapa. Kun jokaisen yksittäisen irtisanotun/lomautetun kohdalla vaaditaan erikseen työvoimapolitiittinen lausunto, TE-toimistoissa muodostuu lisäpanostuksesta huolimatta pullonkaula, jonka takia ihmiset eivät saa tarvitsemiaan rahoja kohtuullisessa ajassa. Jotta tätä pullonkaulaa ei muodostuisi, lausumana voisi esittää: ”Hallituksen tulisi ryhtyä kiireellisesti toimenpiteisiin säätääkseen määräaikaaisesti vuoden loppuun voimassa olevan poikkeuslain, joka mahdollistaisi sen, ettei jokaisen koronaviruksen takia irtisanotun tai lomautetun työntekijän kohdalla erillistä työvoimapolitiittista lausuntoa tarvittaisi, vaan lausunto tehtäisiin yrityskohtaisesti.” Tämä vähentäisi TE-toimistojen työkuormaa merkittävästi ja nopeuttaisi tukien saamista maksatukseen.

Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri kertoi tässä aiemmin puheessaan, että 90-luvun alun kriisistä on opittu ja että kiitos vakaan euron valtio saa halpaa lainarahaa. Tämä on totta. Totta on myös se, että Suomi on neuvotellut euromaiden valtiovarainministerien kanssa siitä, miten euro pelastettaisiin. Suomen vastuiden sanottiin juuri äsken olevan noin 700 miljoonaa. On myös mahdollista, että koko euroalue joutuu ongelmiin Suomen omasta toiminnasta riippumatta. Italia on jo väläytellyt erolla euroalueesta tai jopa koko EU:sta, eivätkä tunnelmat Espanjassa välttämättä tästä paljon poikkea. Jos kävisi niin, että Italian tai Espanjan kaltainen suuri jäsenvaltio jättää euron tai eroaa unionista, se asettaa koko euroalueen tulevaisuudelle vakavia kysymysmerkkejä. Haluaisin kysyä valtiovarainministeri Kulmunilta: Onko Suomi varautunut siihen mahdollisuuteen, että koronavirusta seuraavan talouskriisin seurauksena euroalue hajoaisi? Onko Suomella valmius ottaa tarvittaessa käyttöön oma valuutta lyhyellä varoitusaajalla sekä selviytyä maksuliikenteestään itsenäisesti riippumatta euroalueella käytetyistä muiden jäsenvaltioiden hallinnoinnista järjestelmistä?

Arvoisa herra puhemies! Tässä puheeni lopussa haluan vilpittömästi toivottaa teille kaikille hallituksen ministereille — teitä on siellä nyt kaksi kappaletta, mutta viette varmaan terveiset — voimia ja jaksamista. Tiedän, että olette tehneet koronaviruksen takia ympäröiväitä päiviä, ja haluan toivottaa teille voimia työhönne. — Kiitos.

15.35 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Koronaepidemian aiheuttama taloudellinen kriisi koettelee voimakkaasti muun muassa yrittäjiä, palvelualojen työntekijöitä ja kulttuurialaa mutta heijastuu koko ajan laajemmalle yhteiskuntaamme. Hallitus tukee monin tavoin niitä ihmisiä, joihin kriisi on osunut. Kaikille halutaan turvata perustoimeentulo. Sosiaaliturvassa olevia aukkoja tukitaan sitä mukaa, kun niitä tulee ilmi. Tässä talousarviossa esitetään uutena tukimuotona tukea niille vanhemmille, jotka ovat palkatta poissa ansiotyöstä hoitamassa kotona olevia alle 10-vuotiaita lapsia. Kaiken kaikkiaan lisätalousarviossa osoitetaan 1,5 miljardia euroa lisää rahaa ihmisten toimeentulon turvaamiseen.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen toinen lisätalousarvio koronaviruksen aiheuttaman talouskriisin lieventämiseksi tuo helpotuksia monille sellaisille aloille, jotka eivät vielä ole saaneet tukea epidemian aiheuttamiin tulonmenetyksiin. Kuntien hätään on reagoitu, ja ne saavat ensimmäisen tukipaketinsä. Valtaosa kunnista poti heikkoa taloustilannetta jo ennen koronaa. Kuntaliitto on arvioinut, että korona heikentää kuntataloutta tänä vuonna ainakin 1,5 miljardilla eurolla. Kuntien vero- ja maksutulot pienenevät samalla, kun sosiaali- ja terveysmenot kasvavat. Nyt tällä lisätalousarviolla kunnille kompensoidaan verotulojen lykkäyksiä 547 miljoonan euron edestä. Tämä on tärkeä ensiapu, mutta vielä tärkeämpi on toukokuun lisätalousarviossa osoitettava vähintään miljardin euron tukipaketti kunnille. Yksistään Uudellamaalla HUS on arvioinut koronavirusepidemian taloudelliseksi kokonaisvaikutukseksi noin 200 miljoonaa euroa. Nyt tarvitaan hyvää, tiivistä yhteistyötä ja luottamuksen rakentamista. Toukokuun tukipaketin sisältöä on konkrätisoitava mahdollisimman pian yhdessä kuntien kanssa, jotta kunnat pystyvät huomioimaan tukitoimet omissa suunnitelmissaan. Epidemia koettelee eri kuntia eri tavalla. Onkin tärkeää, että tukieurot pystytään kohdentamaan todellisten menojen ja tarpeiden mukaan, ja tähänhän ministeri Paateron johdolla nyt hyvin tähdätään.

Arvoisa puhemies! Toiseksi haluan nostaa kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön tukemisen. Lisätalousarvio tuo 60 miljoonaa euroa tukea näille aloille. Kulttuuri ja urheilu ovat aloja, joilla työskennellään paljon freelancereina sekä apurahojen ja sponsoreiden turvin. Se tekee niistä haavoittuvia koronavirukseen keskellä. Hallituksen tuet esimerkiksi pääsylipputulojen menetysten kompensoimiseksi ja urheiluseurojen toiminnan turvaamiseksi tulevat todella tarpeeseen. Kulttuurin ja liikunnan merkitys ihmisten hyvinvoinnille korostuu fyysisen eristyksen aikana. Kiitos kaikille kulttuuri- ja liikunta-alan toimijoille, jotka ovat luoneet poikkeusoloissa uudenlaisia kulttuurin ja liikunnan muotoja sähköisiin kanaviin. Tämä lisätalousarvio tuo osaltaan näille toimille taloudellisia edellytyksiä. On tärkeää varmistaa, että meillä on eri alojen taiteentekijöitä ja urheilijoita, monipuolista museotoimintaa sekä kulttuuri- ja liikuntaharrastuksia myös koronavirukseen jälkeen. Nuorisotalan järjestöille ja nuorisokeskuksille myönnettäviin avustuksiin esitetään 2,5 miljoonan euron lisäystä ja nuorten työpajatoimintaan sekä etsivään nuorisotyöhön 1,5 miljoonaa euroa lisää. Nuorisotyön ammatillaiset tekevät korvaamatonta työtä huolehtiessaan nuorten hyvinvoinnista ja ehkäistessään syrjäytymistä tilanteissa, joissa nuori on eristyksissä, kenties turvattomissa kotioiloissa, koulunkäynti etänä saattaa olla takkuista ja yksinäisyys ahdistaa, tulevaisuus pelottaa. Näillä aloilla myös kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan rooli on erittäin tärkeä, ja niiden toimintaedellytykset on turvattava.

Arvoisa puhemies! Kolmantena nostan esiin lisätuet yrittäjille ja erityisesti yksinyrittäjien aseman. Lisätalousarvio mahdollistaa lisää tukia yrityksille ja yrittäjille, joiden asiakkaat ja tulot korona on vienyt. On todella tärkeä varmistaa, että kaikkien tukien hakeminen on yrittäjille yksinkertaista ja sujuvaa. Nyt monien palautteiden perusteella yksinyrittäjille hakuprosessi on edelleen liian hankala ja hidas. Naisjärjestöjen Keskusliitto, Väestöliitto, Marttaliitto, Suomen Yrittäjänaiset ja Mothers in Business vetoavat tämpäpäiväisellä kannanotollaan hallitukseen, jotta naisten asema yrittäjinä turvataan. Esimerkiksi tuoreet yksinyrittäjät ja hiljattain perhevapaalla olleet ovat vaarassa jäädä ilman tukia. Onkin tärkeää, että nämä huolet ja tukiprosessien ongelmakohdat huomioidaan ja prosesseja edelleen parannetaan, jotta kaikki tukea tarvitsevat yritykset niitä myös saavat. On tärkeää, ettemme nyt anna koronan takia vaikeuksiin joutuneiden yritysten kaatua.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio kaikinensa tukee sitä, että saamme turvattua ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimeentuloa yli tämän koronakriisin. Samalla on tärkeää luoda Suomelle exit-strategia, jolla tästä kriisistä selvitään mahdollisimman vähin inhimillisin ja taloudellisin vaurioin. Tässä työssä laajalla testauksella ja tartuntaketjujen jäljityksellä on suuri merkitys.

Ja vielä nostan laajemman perspektiivin: Hallitus vahvisti viime viikolla myös, että se pitää kiinni hallitusohjelman ilmastotavoitteista. Onkin tärkeää, että myöhemmin linjattavat talouden elvytystoimet tukevat samaan aikaan ihmisten työllistymistä ja Suomen siirtymää hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi.

15.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallituksen esittämät mittavat panostukset koronakriisin aiheuttamien vahinkojen torjumiseksi ovat tarpeellisia. Tämä massiivinen velkataakka jää kuitenkin niin tämän kuin tulevien hallitusten hoidettavaksi. Eduskunta on yksimielisesti antanut Marinin hallitukselle laajat poikkeusvaltuudet, ja senkin vuoksi toivon hallitukselta sellaista asennetta, jolla tästä historiallisen suuresta lisätalousarviosta sekä myös tulevista korjaustoimista neuvotellaan yhdessä puolueiden kesken yli hallitus—oppositio-ajan.

Jotta koronaepidemiasta ei tule pitkäaikainen avoin piikki toistuville miljardiluokan lisävelanotoille, tarvitaan voimakkaita toimia epidemian nujertamiseksi. Nyt olisi tärkeää saada yhdistettyä julkisen ja yksityisen sektorin toimijat testaamiskapasiteetin lisäämiseen. Näistä testaamismahdollisuuksista on myös tiedotettava paremmin ja kynnystä testaamiseen edelleen madallettava. Vaikka, ministeri Kulmuni, te vakuutitte, että ilman muuta myös yksityiset toimijat tähän testaamiskapasiteettiin halutaan mukaan, niin yksityiset terveysyritykset ovat kertoneet, että tarjottua apua koronatestauksiin sosiaali- ja terveysministeriö ei ole halunnut ottaa vastaan. Toivon, että kommentoitte, miten arvioitte, mihin tämä kritiikki perustuu.

Hallituksen tulisi nyt selkeästi ilmaista koronaepidemian strategiamuutos, jossa aiemman jarruttamiskäytännön ja tämän ikään kuin kurvin madaltamisen sijaan siirrytään tukahduttamaan epidemiaa juuri tällä aktiivisella testaamisella, tartuntaketjujen jäljittämällä ja karanteeneilla. Ja kyllä nämä testaukset tulisi laajentaa asteittain koko väestöön. Tähän jäljittämiseen tarvittava mobiilisovellus olisi myös syytä saada käyttöön ja sitten sairastuneet tietenkin hoitaa ja altistuneet määrätä karanteeniin.

No, on hyvä, että suojatarvikkeiden hankintaan tässä lisätalousarviossa nyt lisätään resursseja, mutta näitä suojaustarvikkeita tulisi saada niin paljon, että terveydenhuollon ja muiden ammattilaisten lisäksi sitten myös ihan kaupoissa, liikennevälineissä ja myös muilla julkisilla paikoilla kansalaiset voidaan suojata kasvomaskeilla. Nämä maskit, myös kansalaiset itse tehdyt maskit tai huivit, eivät ehkäise tartunnan saamista, mutta ne suojaavat muita oireettoman maskinkäyttäjän tartuttavuudelta, periaatteella ”sinä suojaat minua ja minä suojaan sinua”. Näin voitaisiin luoda edellytyksiä nopeammalle koko yhteiskuntaa lamauttavien ja kansalaisvapauksia kaventavien rajoitteiden purulle. Monet maathan ovat säätäneet nyt näitä maskipakkoja tai vahvoja suosituksia, Aasian maiden lisäksi esimerkiksi Itävalta, Tšekki, nyt myös Yhdysvallat. Myös Maailman terveysjärjestö on muuttanut kantaansa ja ilmoittanut, että nämä kotitekoiset maskit suojaavat, sillä tartunnan voi saada oireettoman koronaviruksen kantajan hengitysilma, ja samoinhan nyt THL:n pääjohtaja Markku Tervahauta on vastoin aiempia THL:n kantoja suositellut maskin käyttöä. Toivonkin, että te hallituksena antaisitte vahvan suosituksen kasvomaskeiden käytölle, vaikkapa

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

näiden kankaisten, itse tehtyjen, tai huivien käytölle, julkisilla paikoilla, esimerkiksi edellytyksenä kauppaan pääsulle. Tämä olisi mielestäni erittäin tärkeää, mikäli tästä Uudenmaan eristyksestä päätetään luopua. Tätä maskinkäyttöä on vähätelty sillä, että niitä ei riitä tällä hetkellä edes terveydenhuoltoon, mutta jos ne suojaavat sairaaloiden tai hoitokotien sisällä, miksi ne eivät suojaisi muuallakin? Sen takia vielä vetoan hallitukseen, että tällainen suositus annettaisiin, koska tänä aikana kansalaiset kuuntelevat suosituksia. Olemme nähneet sen muun muassa silloin, kun ministeri Li Andersson antoi suosituksen ykkös—kolmosluokkalaisten vanhemmille pitää lapset kotona etäopetuksessa. Sitä on todella hyvin kuunneltu, ja uskon, että myös tätä maskisuositusta kuunneltaisiin, jos hallitus sellaisen antaisi. Se tehoaa vain, jos se käyttö on laajaa, niin että kaikki suojautuvat näillä maskeilla — esimerkiksi se, että itse olisin nyt tullut tänne maski kasvoillani, ei olisi auttanut tässä tartunnanehkäisyyssä mitään.

No, ajattelen vielä näin, että nämä suojavälineet, joihin nyt lisäpanostuksia on, kiitos hallituksen, tulossa — ja toivon mukaan tulee myös kuranttia tavaraa sieltä Kiinasta ja saadaan tämä oma tuotanto käynnistettyä — ja samoin nämä testaukset ja jäljitysmekanismi ovat aivan kriittisiä, sillä vaikka Suomesta nyt saataisiin aivan totaalilla lockdownilla kitkettyä koronavirus kokonaan, niin rajojen auettua meille voisi milloin vain tulla uusia tartuntoja, esimerkiksi Ruotsista, jossa on huomattavasti löysempi ollut tämä koronapolitiikka. Ja jotta sitten tämä mahdollinen epidemian toinen vaihe voidaan hallita, niin siinä tarvitaan näitä mekanismeja, sekä tätä suojausta, laajaa suojausta, että testausmenettelyjä. Kyllähän näistä totaalisista maan sisäisistä rajoitustoimista pitäisi pyrkiä eroon niin pian kuin mahdollista, jotta emme näivetä yhteiskuntaa aivan henkiahieveriin ja tätä velkaantumista joudu jatkuvasti lisäämään.

Mutta tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, ihmettelen vielä sitä, että hallitus halusi kuitenkin vahvistaa sen, että vuosi sitten ihan erilaisissa oloissa laaditun hallitusohjelman monista vanhentuneista periaatteista edelleen pidetään kiinni. Nyt olisi tarpeen ennakolluultomasti ja ilman arvovaltalatausta uudistaa hallitusohjelmaa. Esimerkiksi koulujen ja oppilaitosten etäopetus ja varhaiskasvatuksen keskeytymiset tuottavat tarpeen syrjäytävien lasten ja nuorten tukemiseen ja käytettävissä olevat resurssit tarvitaan sinne erityisopetukseen ja opetuksen tukitoimiin, minkä vuoksi olisi todellakin syytä nyt luopua ideologisesta ja kalliista esityksestä oppivelvollisuusiän korottamiseksi.

Puhemies! Vielä totean, että olen myös eduskunnan [Puhemies koputtaa] tarkastusvaliokunnan jäsen ja kannatan tätä edustaja Pauli Kiurun esiin nostamaa ajatusta, että myös tarkastusvaliokunnassa voitaisiin sitten jossakin vaiheessa tätä kokonaisuutta tarkastella. [Puhemies: Nyt on mennyt jo yli 8 minuuttia!] Kuuntelen ministerin vastauksen tuolta huoneesta, menen sinne seuraamaan.

15.49 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lisätalousarvio on laadittu siltä perustalta, että tämän koronaviruksen vaikutuksen oletetaan hiipuvan ja talouden toipuvan tässä vuoden 2020 loppupuolella. Tietysti näiden ennusteiden tekeminen on hyvin vaikeaa, varsinkin kun tähän kytkeytyvät nämä hyvin vaikeasti ennustettavat terveysvaikutukset.

Kuten edustaja Räsänen tässä edellisessä puheenvuorossa puhui, on otettava käyttöön laaja keinovalikoima, jolla näitä tartuttavuuden tekijöitä voidaan painaa alas: erilaiset suojausmekanismit, laajaa testausta ja seurantaa. Toivottavasti nämä toimet auttavat siinä, että

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tällaisista poikkeuksellisista rajoittamistoimista päästään hallitusti ja turvallisesti sitten pois, mieluummin ennemmin kuin myöhemmin.

Tietysti yritysten ja kotitalouksien tilanne on hyvin vaikea, ja kun katsotaan tätä talouden tilannetta laajemmin, vaikuttaa siitä, että Euroopassa ja muualla kyseessä on taloudellinen sokki, jolla on kuitenkin syvempiä vaikutuksia. Minä itse ajattelen, että tällainen laskeusuhdanne tai kriisi olisi varmaan joka tapauksessa tullut, mutta nyt tämä koronavirus puhkaisi tämän taloudessa jo hyvin poikkeukselliseksi ajautuneen tilanteen tällä tavalla.

Kun sekä kysyntä että tuotanto sakkaa, yritysten tilanteen heikkeneminen aiheuttaa erilaisia seuraamuksia. Tällöin yrityslainojen riskiluokitukset kasvavat, syntyy alaskirjauksia, omaisuusarvot ja sitä myöten myös vakuusarvot laskevat. Samalla lomautusten ja irtisanomisten aalto vaikuttaa kotimarkkinoilla. Kehittyneillä mailla alijäämät revähtävät, niin kuin nyt Suomessakin käy. Myös suuri määrä valtioita on velkaongelmassa. Myös monet kehitysmaat ovat ilmoittaneet aika akuuteista velkaongelmista. Kaiken tämän tilanteen keskellä eri keskuspankit laskevat liikkeelle tuhansia ja tuhansia miljardeja uutta rahaa, ja tämä epätavanomainen rahapolitiikka voi aiheuttaa epätavanomaisia vaikutuksia talouteen laajemminkin. Ajattelen, että kyseessä ei ole siis pelkästään tällainen tapahtuma, jossa talous palaa ennalleen sitä mukaa kun rajoitukset puretaan, vaan valitettavasti tässä syntyy erilaisia häiriöitä ja vaurioita ja mahdollisesti aika poikkeuksellisia tilanteita.

Näissä lisätalousarvioissa on esitetty erilaisia finanssitalouden toimenpiteitä, mutta näiden finanssipoliittisten toimenpiteiden lisäksi haluaisin myös nostaa esiin erilaiset varautumistoimet, joita pitäisi tehdä taloudellisten häiriötilanteiden varalta. On hyvin mahdollista, että edessä on euroalueen ja sen pankkien kriisiytyminen. Nämä vaikutukset voivat näkyä lainamarkkinoilla, euron toimintakyvyssä, Suomen maksusitoumuksissa ja niin edespäin. Pitäisi siis tehdä riskiarviot ja stressitestit erilaisista takausvastuista ja maksusitoumuksista, mitä julkisella sektorilla on, ja myös varmistaa, että Suomen taloudellinen asema ja varat eivät vaarannu niiden johdosta tai vielä jatkossa tehtävien päätösten seurauksena.

Edustaja Antikainen tässä hiljattain nosti esille tämän maksuliikenteen toimivuuden, ja jos esimerkiksi sitä ajattelee, niin kannattaisi ehkä uhrata kuitenkin muutama ajatus tällaisille ihan poikkeustilanteiden järjestelyille myös, esimerkiksi tämän maksutilanteen suhteen — puhutaan tällaisista erilaisista varamaksujärjestelmistä. Tiedän, että esimerkiksi asiantuntijat ovat niitä täällä eduskunnassakin jo nostaneet esille, ja se asia kannattaisi selvittää tai ottaa käyttöönkin tarpeen vaatiessa, ja mahdollisesti niistä saattaisi olla hyötyä joka tapauksessa itse asiassa rahaliikenteen kannalta. Esimerkiksi Ruotsin keskuspankki on aloittamassa tällaista digitaalisen keskuspankkirahan testaamista nyt parasta aikaa, viime kuussa itse asiassa, ja siellä tulee testattavaksi matkapuhelinsovellus, missä pystyisi tekemään tilisiirtoja omalla erillisellä keskuspankin digitaalisella maksujärjestelmällä riippumatta tästä yleisestä maksujärjestelmästä. Tällöinen järjestely todennäköisimmin toimisi, vaikka koko muu maksuliikennejärjestelmä olisi täysin jäissä.

Arvoisa puhemies! Toivon tosiaan, että näiden laajempien taloudellisten riskinäköymien vuoksi hallitus ottaisi finanssipoliittisten toimenpiteiden lisäksi myös nämä erilaiset varautumistoimet selvitettäväksi. Myös Suomen Pankin tilannetta kannattaisi tarkastella, ihan sitä tasetta alusta loppuun, lähtien ihan niistä kultavarannoista ja Target 2 -saatavista ja erilaisista arvopaperien osto-ohjelmista ja muista tase-eristä ja selvittää niiden riskitilannetta. Ja kysyn lopuksi ministeriltä: tullaanko näin tekemään?

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

15.55 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan lisätalousarvioesityksen mukaan Suomen talouden ennakoidaan supistuvan 5,5 prosenttia vuonna 2020, kun kysyntä vientimarkkinoilla laskee voimakkaasti ja viruksen leviämistä estävät sulkutoimet rajoittavat liikkumista ja liiketoimintaa Suomessa. Kaikki kysyntäerät supistuvat, voimakkaaimmin vienti, yksityiset investoinnit ja yksityinen kulutus. Julkiset investoinnit ja julkinen kulutus puolestaan kasvavat.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokassa on kohdennettu lisämäärärahalisäykset asumistukeen, perustoimeentulotukeen ja valtionosuuteen työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta sekä valtionosuuteen työttömyysetuuksien perusturvasta. Koska hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi koronavirusepidemian vuoksi palkatta töistä poissa olevalle maksettavasta väliaikaisesta tuesta, myös siihen kohdistuu tässä lisätalousarvioesityksessä määrärahalisäys. Lakimuutoksen tarkoituksena on korvata koronavirusepidemian torjumisen seurauksena vanhemmalle aiheutuvaa palkanmenetystä. Työttömyysturvaetuuksien perusturvan määräraha kasvaa. Lisäyksestä osa aiheutuu koronavirusepidemiaan liittyvistä toimenpiteistä, työttömien määrän kasvusta ja lomautuksista sekä siitä, että hallitus antaa eduskunnalle lisätalousarvioon liittyvän esityksen työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta niin, että yrittäjille voitaisiin maksaa työmarkkinatukea, vaikka yritystoimintaa ei lopetettaisi. Kaikkia näitä toimenpiteitä varmasti tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Edunsaajien määrä on kasvamassa huomattavasti, ja on ensiarvoisen tärkeää huolehtia myös siitä, että etuudet pystytään maksamaan viivytystä. On tarpeellista, että hallitus selvittää välittömästi keinot työttömyysturvaetuuksien ja yksityisillä tarkoitettujen tukien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja samalla varmistaa työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen ja kuntien maksamien etuuksien toimeenpanon niin, että etuudet pystytään maksamaan ilman viivytyksiä ja, jos mahdollista, ennakkomaksuna niin, että tarvittavat selvitykset voitaisiin toimittaa jälkikäteen.

Epidemiatilanteen hoidossa korostuu kuntien merkitys. Kunnissa syntyy huomattava menojen lisäys koronaviruksen saaneiden potilaiden hoidosta sekä varautumisesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvavat sekä hoitotoimenpiteiden että viruksen leviämisen ehkäisemiseksi tehtävien toimenpiteiden seurauksena. Lisäkuluja tulee esimerkiksi lisähenkilöstöstä ja henkilöstön ylityistä, sijaisten palkkaamisesta, henkilöstön vuokrauksesta, lisätiloista, lisälääkkeistä ja lisätarvikkeista. Vaikka ei-kiireellisen hoidon toimenpiteitä jätetään epidemiatilanteessa toteuttamatta ja siirretään eteenpäin, se lieventää kiireellisten toimenpiteiden kustannusvaikutuksia ainoastaan lyhyellä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemia on aiheuttamassa kuntien verotuloihin merkittävän, arviolta jopa miljardin euron, pudotuksen. Lakiesitys kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta toteutuessaan osittain helpottaa kuntien tilannetta, mutta se ei korvaa kunnille koronaepidemian aiheuttamia muita taloudellisia vaikutuksia tai kuntatalouden heikkoa yleistä tilaa. Tämän vuoksi kunnat tarvitsevat merkittäviä muita kompensatioita ja tukitoimia, jotka tulee riittävästi huomioida myös kehysriihessä.

15.59 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Koronavirusepidemian vuoksi palkatta töistä poissa oleva voi hakea väliaikaista tukea. Toimenpiteeseen varataan nyt 94 miljoonaa euroa. Tuki koskisi tilanteita, joissa varhaiskasvatuksessa olevaa tai perusopetuksen lähiopetukseen myös poikkeusolojen aikana oikeutettua lasta hoidetaan kotona. Tästä voisinkin kysyä, miten huomioidaan perheet, joiden lapsi on yli 10-vuotias mutta ei välttä-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

mättä tule hetkeäkään toimeen yksin ja vanhemman on jätävä kotiin palkatta. Tähän ryhmään kuuluu iso joukko erityislapsia ja -nuoria, joilla on vamma tai pitkäaikaissairaus.

Kelan toimintakuluihin ehdotetaan yhteensä 41 miljoonan euron määrärahalisäystä. Lisätarve aiheutuu etuuksien ja asiakaspalvelun kasvavista kustannuksista, it-lisäkustannuksista ja yrittäjille laajennettavan työttömyysturvan aiheuttamista hallinnon lisäkustannuksista. Viime hallituskaudella esitettiin, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmällä nopeutettaisiin ja tehostettaisiin viranomaisien työtä. Hallituksen ehdotuksen mukaisesti Kela olisi saanut tilitiedot sähköisesti käyttöönsä. Esitys ei kuitenkaan mennyt läpi. Ministeri Kulmuni vastasi kirjalliseen kysymykseeni, ettei valtiovarainministeriössä myöskään ole enää aikomusta jatkossa tarkastella asiaa. Kannattaisiko nyt kuitenkin tehdä jotain? Kela tarvitsee yli 40 miljoonaa lisärahaa pelkästään hallinnolle ja etuuksien käsittelystä aiheutuvan ruuhkan purkuun. Jos meillä olisi automatisoidut järjestelmät, jo valmiiksi ruuhkautuneet palvelut eivät olisi näin pulassa.

Poikkeusolojen jälkeen tulee varmistaa, että osaamisvaje tullaan paikkaamaan. Erityisesti tukiopetuksen ja erityisopetuksen vaatima tarve tulee olemaan suuri, ja tähän tulee varata riittävästi resursseja. Tällaiset ennaltaehkäisevät toimet ovat aina halvempia kuin jo havaittujen ongelmien korjaaminen. Ministeri Andersson on kertonut, että tukipakettia kaavailaan toukokuun lisätalousarvioon. Koska varoja ei vielä tässä uusimmassa lisäbudjetissa ole, pitäähän tämä paikkansa, että toukokuussa tarvittavat rahat saadaan? Osaako ministeri Kulmuni vastata tähän kysymykseen? — Kiitos.

16.01 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa on monia perusteltuja kohtia. Toivottavasti nämä isot summat voidaan joskus maksaa takaisinkin, kun velkaa otetaan nyt niin että roikaa. Kriisin hoitaminen vaatii nyt kuitenkin lisäpanostuksia talouteen ja yrittäjyyteen, jotta jatkossa olisi mille uutta nousua rakennetaan.

Talousvaliokunnan mietinnössään esittämät täsmätoimet ravintolayrittäjille kuitenkin puuttuvat tästä listasta edelleen. Muistutan, että eduskuntahan on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy asiassa viipymättä toimiin. Kello käy, mutta toimet siis viipyvät yhä.

Lisäbudjetissa esitetään kunnille yksinyrittäjien tukemiseen 150 miljoonan euron lisäystä, mikä on tarpeellinen raha. Tukea haetaan nyt eri puolilla Suomea vauhdilla. Yksinyrittäjän määrittäminen kuitenkin on herättänyt monia kysymyksiä, ja siitä tulee yhteydenottoja. Työ- ja elinkeinoministeriön sivuilla nimittäin yksinyrittäjällä tarkoitetaan yksin taloudellista toimintaa harjoittavaa, jolla ei ole palkattua työvoimaa. Yksinyrittäjyys katsotaan sen mukaisesti, mikä on hakijan tilanne hakemushetkellä, siis kun hakee tätä nyt saatavilla olevaa tukea. Mikäli yrittäjä työllistää itsensä lisäksi 1–5 henkilöä mutta on lomauttanut työntekijänsä, kyseessä ei ole TEMin tulkin mukaan yksinyrittäjä. Mikäli yrittäjä on irtisanonut työntekijänsä eikä hakuhetkellä työllistä itsensä lisäksi muita, katsotaan hänet yksinyrittäjäksi. Siis suomeksi sanottuna työ- ja elinkeinoministeriö kannustaa tällä linjauksella nyt tukalassa tilanteessa olevaa yrittäjää antamaan potkut ainoalle työntekijälleen saadakseen selviytyäkseen taloudellista tukea. Sitähän tämä nyt tarkoittaa. Onko tämä hallituksen tarkoitus?

Arvoisa puhemies! Sitten hieman toisesta asiasta. Toinen kysymys liittyy 30 miljoonan euron lisämäärärahaan maaseudun yritystoimintaa harjoittaville yrityksille ja 10 miljoonan euron lisämäärärahaan kalatalouden yritystoimintaan. Nämä ovat tarpeellisia määrärahoja. Tähän asiaan myös selkeä kysymys, joka on tullut Pohjanmaan suunnalta aika selkeästi nyt vastaan: Kuuluvatko maaseudulla toimivat, esimerkiksi turkistarhoja palvele-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

vat, rehukeittiöt tähän kokonaisuuteen? Nythän ulkomaisen kalan saanti on kriisin johdosta vaikeutunut. Kotimaista kalaa käytetään, jos sitä ylipäättänsä saadaan, mutta kustannukset meinaavat karata käsistä. Kuitenkin ruokavarmuus on osa eläinten hyvinvointia. Mikä on hallituksen linjaus tämän asian suhteen, siihen odotetaan vastausta Pohjanmaalla.

Sitten vielä kolmanneksi. Mikä on tilanne maatalouden kausityövoiman saatavuuden osalta? Tästäkin keskusteltiin viikko pari sitten hyvinkin paljon. Nyt tarvitaan välittömiä toimia — siis nyt, ei kesäkuussa, vaan nyt — ja ainakaan minulle tulneiden yhteydenottojen mukaan ihan selviä ratkaisuja ei tämän asian tiimoilta ole vielä tullut. Tämä kokonaisuus edellyttää kannustavuutta ottaa työtä vastaan — siis Suomessa — ja kotimaisen työvoiman aktivointia ylipäättänsä. Nyt on tarpeen myös selventää ulkomaisen työvoiman osalta laajemminkin kausityötä. Mitä sillä tarkoitetaan? Nythän on puhuttu täällä salissa hyvin paljon mansikanpoiminnasta, tomaatinviljelystä ja niin edelleen, tärkeistä asioista, mutta kun maatiloilla on hyvin laaja-alaisesti erilaista kausityövoimaa, niin koskeeko tämä kausityövoimatyölupien helpottaminen ulkomaisen työvoiman osalta esimerkiksi salaojittusta, maatilojen kunnossapitoa laajemminkin, kotimaisen energian tuotantoa ja niin edelleen? Näihin kaikkiin hallitukselta odotetaan vastauksia.

Maatalous on muutenkin ajautumassa hankalaan tilanteeseen maataloustuotteiden maailmanmarkkinahintojen alentuessa. Nyt tämä trendi näyttää nimittäin olevan todellakin näin päin. Tämän johdosta lista on hallituksella toki pitkä, mutta nyt tarvitaan myös kerta-luonteisia panostuksia suomalaisten maatilojen taloustilanteen helpottamiseen, jotta he kykenevät suoriutumaan siitä tärkeästä tehtävästä, mikä heillä on, eli huolehtimaan Suomen elintarvikeomavaraisuudesta, keskeisestä osasta Suomen huoltovarmuutta.

16.07 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Tuoreen uutisen mukaan IMF ennustaa maailmantalouden vajoavan pahimpaan taantumaa sitten 30-luvun laman, ja vastaavia optimistisempia mutta myös synkempiä ennusteita tässä on voinut lukea. Kotimaisissakin keskusteluissa ja eduskuntakuulemisissa on käynyt ilmi vakava huoli Suomen taloudesta. Suomi oli jo ennen tätä kriisiä velkaantunut, ja meillä oli monia sellaisia rakenteellisia uudistuksia, joiden tarvetta on alleviivattu tällekin hallitukselle hallitusohjelman kirjoittamisesta lähtien, eli nämä rakenteelliset ongelmat eivät ole kadonneet sieltä pohjalta minnekään, ja nyt tietysti huoli on siitä, että miljardikaupalla tässä velkaannutaan.

Tietenkin on niin, että eduskunta on asettanut hallitus—oppositio-rajoista riippumatta nyt ihmisten terveyden etusijalle, ja on aivan välttämätöntä, että tässä kohdassa menoja myöskin lisätään lisäbudjetilla ihmisten terveyden suojelemiseksi ja koronaviruksen vaikutusten lieventämiseksi esimerkiksi yritys sektorille ja meidän terveille, hyvinvoiville yrityksille, jotka nyt ovat poikkeuksellisesti hyvin erityisessä tilanteessa koronaviruksen johdosta, mutta haluan kuitenkin sanoa, että tässä tilanteessa, missä iso lisäbudjetti välttämättömän onkin, kaikki se, mitä nyt tehdään, on velkaa, ja edessä ovat karut ajat maksaa takaisin, ja tästä asiasta meidän pitää kantaa huolta jo tänään. Siitä syystä toivoisin, kun ministeri on paikalla, että voisitte meille vielä valottaa täällä sitä suunnitelmaa, millä tavalla hallitus aikoo pureutua niihin rakenteellisiin ongelmiin, joita meillä on Suomen taloudessa, ja minkälaisella suunnitelmalla ensinnäkin exit-strategiaa kriisistä ulos rakennetaan.

Mitä lyhyempikestoisia nämä rajoitustoimet yrityksille ovat, niin tietysti sitä pienemmät ovat taloudelliset vahingot, ja sitten toisaalta tiedämme senkin, että voi hyvin olla, että näistä rajoitustoimista nykyisellä valitulla strategialla tulee hyvin pitkäkestoisia, ja siitä syystä perusteltu kysymys olisikin: mikä se hallituksen tämänhetkinen tarkka strategia on-

kaan tämän koronan suhteen? Sitä ei ole ehkä kommunikoitu riittävän selkeästi, koska jos ollaan nykytiellä, millä pyritään rajoittamaan epidemian leviämistä, niin samanaikaisesti ollaan sen tosiasian äärellä, että ennusteiden mukaan tästä tulee hyvin pitkäkestoisten rajoitusten tie. Toisaalta samanaikaisesti olette väläyttäneet, pääministeri erityisesti on väläyttänyt, jopa rajoitusten purkua, ja jotta tällaista keskustelua ylipäättään voitaisiin käydä, niin pitäisi tietysti tämä kokonaisuus kommunikoida hyvin selkeästi, että mihin pyritään: Eli jos nyt höllennetään rajoituksia, tauti leviää nopeammin. Onko se hallituksen strategia, vai minkä tyyppinen strategia tässä tilanteessa valitaan? Julkisuudessa on paljon keskusteltu tästä laumasuoja-, immuniteettitiestä ja toisaalta tästä lieventämisen tai epidemian rajoittamisen tiestä, jolloin pyritään varmistamaan ennen kaikkea terveydenhuollon kapasiteetin riittävyys, ja sitten on ollut keskustelua jopa tästä kokonaan pysäyttämisen tiestä, jota joissakin maissa on menestyksellään kokeiltu, mutta siinä on tietysti riskinä se, että yhteiskuntaa ei voi jatkuvasti pitää suljettuna, ja silloin ne toiset ja kolmannet aallot ovat hyvin todennäköisiä. Eli nyt toivoisin, että hallitus hyvin selkeästi kertoisi, minkälaiseen strategiaan nyt pohjautuu tämä tulevaisuuden polku, ja mitä se tarkoittaa sitten suomeksi myöskin Suomen taloudelle ja näiden rajoitustoimien jatkuvuudelle.

Toinen kysymys, joka liittyy suoraan tähän lisätalousarvioon, on tämä exit-strategia myöskin talouden osalta. Tämä esimerkkinä: nyt tämä lisäbudjetti sisältää hyvin vähän sellaisia elementtejä, jotka suoraan tähän exit-strategiaan millään tavalla toisivat helpotusta, ja puhun nyt toisin sanoen testauksesta, joka on käsittääkseni se välttämätön osa sitä tulevaisuuden exit-strategiaa, eli paitsi hyvä suojautuminen myöskin hyvä testaus ja jäljitys tietenkin sen osana, jotta sitten voidaan tulevaisuudessa harkita tämän yhteiskunnan avaamista pidemmällä tähtäimellä. Mutta kaikki tämä liittyy siihen kokonaisstrategian puutteeseen, ja toivon, että tähän nyt erityisesti saisimme vastauksia.

Lyhyesti tästä lisäbudjetin sisällöstä.

Ja sen saman huolen, mikä monissa puheenvuoroissa täällä on tullut esiin: nämä ravintolat, jotka siis poikkeuksellisesti valtion toimin päädyttiin sulkemaan ihmisten terveyttä suojellaksemme. Eduskunnan tahtotila on kommunikoitu hyvin selvästi talousvaliokunnan mietinnössä ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa, ja näiden asiakirjojen mukaan ravintoloille tulee kompensoida näitä menetyksiä. Sen takia uskon, että hyvin moni on kummisinaan myös ravintolakentällä siitä, minkä takia täältä puuttuu se elementti, joka olisi korvamerkitysti korvaamassa ravintoloille näitä menetyksiä. Siihen kokoomuksen eduskuntaryhmä myöskin esittää muutosta eli lisärahoitusta nimenomaan ravintoloille.

Sitten toisena asiana tämä arvonlisäverojen palautusehdotus, joka on kokoomuksen yksi keskeisimmistä ehdotuksista yritysten auttamiseksi tämän kriisin yli. Eli olemme esittäneet sitä, että arvonlisäverot alkuvuodelta palautettaisiin yritysten käyttöön, mikä olisi myöskin oikeudenmukainen ja suhteutuisi siihen yrityksen kokoon ja liikevaihtoon. Täällä on tullut esiin myös ministerin puheenvuoroissa ja muutenkin, että arvioiden mukaan se veisi aikaa pari kuukauttaakin verottajalta. Ensinnäkin täytyy sanoa, että jos tähän olisi ryhdytty välittömästi, niin pian olisi se kaksi kuukautta kulunut, ja näin ollen meillä kohta olisivat jo järjestelmät valmiina. Sen lisäksi haastaisin myöskin sitä, että kun poikkeusoloissa kaikki toimii nyt aikamoisilla, poikkeuksellisilla ehkä työtahdeilla ja näin, niin olisiko voinut mahdollisesti harkita sitä, että verottajaa olisi pieniltä osin lisäresursoitu niin, että järjestelmät olisi saatu nopeammassa aikataulussa aikaan. Sen lisäksi olemme tehneet — jos tämä ei ole mahdollista — ehdotuksia siitä, miten pankkien kanssa voitaisiin sopia järjestelyistä, joilla voitaisiin tämäntyyppinen alv:n palautusinstrumentti ottaa käyttöön no-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

peamminkin yhteistyössä pankkien kanssa. Haluaisin suoraan kysymykseen vastauksen: miksi tämä vaihtoehto ei ole ollut pöydällä, ja onko tässä menetetty jo kallista aikaa luoda niitä järjestelmiä?

Yrityskentältä tulee palautetta siitä, että nykyiset yritystukimallit, joihin eduskunta on myöntänyt rahoitusta ja joita myöskin me olemme olleet tukemassa monella tavalla, ovat sinänsä hyviä ja tarpeellisia — siellä on tuki-instrumentteja Business Finlandin kautta, elyjen kautta, kuntien kautta, yksinyrittäjien työttömyysturvan mahdollistamisen kautta ja niin edelleen — mutta ongelmana on se kehittämisvaatimus, ja se on monille yrityksille, joilla normaalioloissa toiminta pyörii ihan hyvin [Puhemies koputtaa] mutta ei ole resursseja sen laajemmin nyt ryhtyä tässä toimintaa innovoimaan, erittäin byrokraattista, että joutuu miettimään tämmöistä, ehkä joissain tilanteissa jopa näennäiskehittämistä, päästäkseen niiden tukien piiriin. Eli kannustaisin voimakkaasti siihen, [Puhemies koputtaa] että luotaisiin yksinkertaisia, mahdollisimman vähän byrokratiaa sisältäviä tukemisen muotoja, joita vaikka tämä alv-palautus esimerkkinä nyt olisi. Sen lisäksi kannan huolta siitä, että esimerkiksi elyjen puolella on hidas maksatusaika ja että myöskin tämä näyttää siltä, että se apu ei pääse perille, ja siltä osin toivon, että teette tässä tältä osin parhaanne. [Puhemies koputtaa]

Viimeisenä asiana toivon hallitukselta myöskin sitä, että kun nyt kehysriihestä tuli lisätalousarvioriihi ja ne vaikeat kysymykset siirrettiin tulevaan, vihdoinkin koittaisi se päivä, jolloin niihinkin uskalletaan mennä kiinni. Ja silloin pohdittavaksi tulee sellaisia asioita, jotka hallitusohjelmassa on tehty, ideologisiakin ratkaisuja, niin kuin edustaja Räsänen hyvin kuvasi, esimerkkinä nyt vaikka oppivelvollisuuden pidentäminen, joka on kallis ja tehoton ratkaisu normaalioloissakin, mutta kyllä nyt tässä tilanteessa, kun eletään poikkeusoloissa, kuntien talous on entistä synkemmässä jamassa ja lasten ja nuorten tuen tarve kasvaa, niin pitää hallituksen harkita vakavasti sitä vaihtoehtoa, että tämä hallitusohjelmakirjaus pyyhittää yli ja kanavoidaan se tuki pakkovelvoitteiden [Puhemies koputtaa] sijaan oppimisen tukeen eli erityisopetukseen ja niiden oppilaiden tukemiseen, jotka eniten tukea tarvitsevat. Näin ollen toivomme kohdistuu, ministeri Kulmuni, nimenomaan teihin. Minä uskon, että pystyisitte tässä asiassa puhumaan hallituskumppaneille järkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minun toiveeni puolestaan kohdistuu siihen, että näistä aikasuosituksista pidettäisiin kiinni. — Nyt ministeri Kulmuni, olkaa hyvä.

16.17 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille polveilevista ja monipuolisista kysymyksistä. Myönnän ihan rehellisesti, että en missään nimessä pysty vastaamaan niihin kaikkiin, koska ne ulottuvat myös ministerikollegoiden hallinnonaloille, mutta koetan kahlata läpi muutamia, jotka erityisesti tietenkin valtiovarainministeriössä ovat valmistelussa ja joiden parissa olemme työtä tehneet.

Edustaja Kiuru kysyi, mitä hän sanoo yrittäjille, jotka miettivät, kannattaako nyt lopettaa, jos ei ole näkymää, että kuinka tästä selviää. Kyllä minä sanon, että ei kannata lopettaa vaan kannattaa ehdottomasti kannustaa joka ikistä yrittäjää, joka teihinkin ottaa yhteyttä, että tämän ajan yli selvitään. Me koetamme rakentaa niin hyviä keinoja, että saamme rahat nopeasti yrittäjille, ja jos on terve yritys, niin aivan varmasti tämän kriisin yli pystytään järjestämään senkaltaiset mekanismit, että ei tähän kriisiin tarvitse yritystä lopettaa, joten toivon, että myös jokainen edustaja pystyy omalta osaltaan auttamaan siinä työssä ja ohjaamaan yrittäjiä oikean luukun äärelle. Ja me tietenkin hallinnon puolelta pyrimme pitämään

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

huolen siitä, että ne prosessit myös olisivat nopeita — nyt eduskunnan ripeällä myötävaikutuksella vaikkapa niitä suoria tukia on liikkeelle laitettu.

Kuten äskeisessäkin puheenvuorossa totesin, arvostan hyvin paljon niitä erilaisia ajatuksia ja ideoita, joita edustajilta on tullut. Tänään sain valtiovainvaliokunnan kuulemisessa jälleen kerran yhden ajatuksen edustajilta, ja sitä ehdottomasti selvitän ja vien eteenpäin, ja täällä salissakin on niitä tullut. Kenelläkään ei ole olemassa sitä viisastenkiveä siitä, kuinka tämä tilanne pitäisi parhaalla mahdollisella tavalla hoitaa ja kuinka pitkään se ennen kaikkea jatkuu. Ja sehän tästä tilanteesta tekee niin viheliäisen, että ne toimet, joita nyt tarvitaan, ovat erilaisia, jos tämä kestää kolme kuukautta, ja aivan toisenlaisia, jos tämä viekin pidempään. Siksi tämä kaikki kytkeytyy, totta kai, myös niihin rajoituksiin ja niiden noudattamiseen ja siihen, että tästä viruksesta loppuviimein päästään myös eroon. Mutta kun seuraa nyt uutisia vaikkapa Kiinasta, jossa ilmeisesti jälleen on alkanut myös yhdenlainen jälkiaalto, niin meillä millään maalla ei ole olemassa vielä ihan täyttä tietoa siitä, kuinka tämä tulee sitten loppuviimein menemään, joten meidän täytyy sen parhaan olemassa olevan tiedon nojalla tehdä päätöksiä tässä hetkessä ja testauskapasiteettia pystyä lisäämään, mihin koko eduskunta on selvän signaalin antanut. Meidän pitää pystyä myös, totta kai, jäljittämään tarkemmin, ja ihmisten pitää noudattaa karanteenipäätöksiä ja suosituksia, joita niistä on annettu. Ja siinä kaikessa me varmasti pääsemme eteenpäin. Välillä se tietenkin tuntuu piinallisenkin hitaalta, mutta siksi näitä kaikkia toimia täytyy edesauttaa.

Edustaja Antikainen kysyi eurojärjestelmästä. Tietenkin Suomelle eurojärjestelmän vaaka on aivan keskeistä. Ja me olemme myös aktiivisia Emu-järjestelmän kehittäjiä. Mutta tässä kriisissä, jossa ollaan, myös se, että jokainen maa vastaa omasta talouspolitiikastaan, on aika hyvä ohjesääntö. Ja se, mitä täällä edustajat toivat esille, liittyy vaikkapa siihen, että eihän Suomenkaan julkisen talouden tila ollut niin hyvä kuin joidenkin maiden. Vaikka viime vaalikaudella tehtiin paljon talouden tasapainottamistoimia, niin emme me olleet vuosikymmenessä päässeet siihen tilanteeseen, että meillä olisi ollut varsin vahva julkinen talous. Se on ollut hyvässä kunnossa, mutta olisi se paremmassakin kunnossa voinut olla, joten myös seuraavalle hallitukselle, seuraavalle eduskunnalle jää erittäin mittavaa työtä nimenomaan julkisen talouden tasapainottamiseksi, joka aloitetaan tänä vuonna, ja toukokuun elvytysbudjetin osana täytyy olla käsitystä siitä, kuinka kestävyysvajetta kurotaan umpeen — taloutta tasapainottavista toimista. Ja syksyn budjettiriihessä meidän täytyy katsoa niin tulot kuin menot tasapainoon sikäli, että me pääsemme pitkän aikavälin kestävyysvajetta kuroma kiinni mutta myös vähentämään sitä taakkaa, joka jää seuraaville sukupolville siitä, että me nyt rankasti tässä poikkeuksellisessa tilanteessa velkaannumme.

Edustaja Puisto käytti erinomaisen puheenvuoron omavaraisuuden merkityksestä myös maksujärjestelmien osalta. Ajattelen, että tästä kriisistä karmeudessaan seuraa varmasti se, että monessa mielessä omavaraisuuteen liittyvät asiat nousevat paljon enemmän agendalle. Kyllä maksujärjestelmien toimivuus on niistä yksi seikka, ruokaturva, ja täällä on puhuttu suojavarusteiden kotimaisesta tuotannosta — näistä kaikista epäilemättä seuraa koronaviruksen jälkeen erittäin mittava kansallinen keskustelu. Myös valtiovainministeriössä Suomen EU-puheenjohtajuuskaudenkin aikana tuotiin esille tätä maksujärjestelmien toimivuutta myös omavaraisuuden kannalta, joten se teema on erittäin tärkeä. Ja Suomen valtiontakauksethan ovat yksiä Euroopan unionin suurimmista, 60 miljardia, joten Suomen, jos kenen, kannattaa koko ajan tarkastella sitä, miten se meillä suhteutuu muihin maihin. Meillä on toki sen kaltaista teollisuutta, joka on paljon toiminut näiden tukien varassa, kuten telakkateollisuus.

16.22 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa on odotettuja lisäyksiä, joita koronavirüs vaatii kuumeisesti. Yritystukien nostaminen on hyvä esimerkki niistä toimista, joita nyt tarvitsemme. Edelleen pitäisin tärkeänä, että ministeriöissä tarkkailtaisiin yritystukien kohdentumista, jotta yrittäjiä ei jäisi väliinputoajien asemaan. Jo nyt sellaisia yrityksiä on paljon. Kaikki yritykset eivät suinkaan voi alkaa pyörittää erilaisia kehityshankkeita, vaan ne tarvitsevat väliaikaisesti kiinteisiin menoihin suoraa tukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin. Annetun tuen tulee aidosti hyödyttää yrityksiä.

Ministeri Kulmuni totesi aiemmin tuossa kuntien olevan yksi tärkeimmistä kumppaneista, mutta tässä lisätalousarviossa ei ainakaan toistaiseksi kuntien tilannetta paranneta. Hallitus paikkaa kuntien verotulonmenetyksiä nyt mutta leikkaa ne seuraavana vuonna valtionavustuksista. Tämä oli ministeriön toimesta tiedotettu sillä tavoin kuin se olisi suurikin kädenojennus kuntien suuntaan, mutta sitäkin se ei ole, vaan käytännössä kyseessä on vain hetkellinen apu.

Kunnille on tulevissa lisätalousarvioissa luvattu annettavaksi lisää tukea eri muodoissa, ja toivoisin sen todella korvaavan koronavirüs aiheuttamat kulut ja veronmenetykset kunnille. Valitettavasti näin ei vaikuta olevan, sillä kunnat ovat arvioineet niidenkin kattavan koronan kustannuksista vain noin puolet. Me kaikki tiedämme, miten huonoksi taloustilanne kunnissa voi entisestään mennä ja minkälaisiin toimenpiteisiin se pahimmillaan voi johtaa, joten ymmärrettävästi valtion tuella on tärkeä merkitys kunnille ympäri Suomen.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus ei edelleenkään ole suostunut luopumaan hallitusohjelman toimenpiteistä ja linjauksista. Ministeriöissä osa jatkaa normaalisti hallitusohjelman eteenpäinviemistä, kun osa kamppailee koronaan liittyvien asioiden kanssa. Eikö nyt olisi järkevää vapauttaa kunnat suunnitelluista lisävelvoitteista ja keskeyttää niiden valmistelu ministeriöissä? Tämä on myös kuntien toive, jota pitää kuunnella, mikäli kunnat aidosti halutaan pitää tärkeinä kumppaneina.

16.24 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarvioesityksellä kompensoidaan epidemian ja torjuntatoimien aiheuttamia vahinkoja. Epidemia itsessään ei ole hallituksen syytä, joskin monet hallitukset toimet ansaitsevat ankaraa kritiikkiä. Haluttomuus lopettaa lentoja epidemia-alueilta, eristää matkustajia ja sulkea ulkorajoja pahensi tilannetta tarpeettomasti. Samoin on mainittava itsepetos valmiusvarastojen suhteen ja farssiksi päätyneet hengityssuojaukset. Ikävintä ja jatkoon kannalta huolestuttavinta on ollut hallituksen taipumus vältellä omaa vastuuta ja syytellä ketä tahansa muuta: kuntia, virkamiehiä tai yrityksiä.

Nämä ovat kuitenkin yksityiskohtia. Suuri lasku tulee taloudellisen toiminnan hiipumisesta. Kun yritykset kaatuvat ja ihmiset jäävät ilman työtä, valtion verotulot pienenevät mutta samaan aikaan julkiset menot kasvavat. Entisinä aikoina tällainen yhtälö olisi jouduttu ratkaisemaan panemalla asioita tärkeysjärjestykseen ja leikkaamalla rönsyjä ja toissijaisia menoja. Ikävä kyllä näinä globaalin velkatalouden aikoina kirstun pohja ei tule vastaan, vaan rahaa saa lisää lainaamalla. Tämä on ongelmien siirtämistä tuleville sukupolville — suoraan sanottuna tämä on varastamista tulevalta sukupolulta. Velkaraha ei ole ilmaista. Kasvava velkataakka tarkoittaa kasvavia velanhoidokuluja. Ne tarkoittavat tuottavan työn entistä ankarampaa verottamista, ja se tarkoittaa entistä enemmän työttömyyttä ja muita ongelmia tulevaisuudessa.

Ilman pandemiaakin hallitusohjelma lepää liiaksi velkaantumisen ja valtion omaisuuden myynnin varassa. Tämä kriisi on tuonut hyvin esille sen, miten vaarallista strategisten

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

omistusten myyminen on. Kyse ei ole pelkästään valtion saamista osinkotuloista tai edes pelkistä suomalaisista työpaikoista. Kyse on myös siitä, onko Suomessa huoltovarmuuden kannalta elintärkeää tuotantoa ja osaamista. On irvokasta puhua huoltovarmuudesta, jos Suomi on perustoimintojenkin osalta riippuvainen globaaleista tuotanto- ja kuljetusketjuista ja jopa vierastyövoimasta. Tämä kritiikki kohdistuu kaikkiin menneiden vuosikymmenten hallituksiin, mutta tällä hallituksella on tilaisuus ja velvollisuus muuttaa tämä suunta nyt, kun sen vaarat ovat käyneet ilmeisiksi.

Arvoisa herra puhemies! Velanottoa ei tässä kriisitilanteessa voida välttää. Hallituksen ei kuitenkaan pidä käyttää koronaa verukkeena holtittomuudelle ja vastuuttomuudelle ja omien ideologisten hankkeidensa edistämiseen. Hallitusta on syytä moittia siitä, että se ei pysty panemaan asioita tärkeysjärjestykseen tai sen tärkeysjärjestykset ovat väärä.

Nyt ei ole aika toteuttaa kallista ja turhaa oppivelvollisuuden pidentämistä. Nyt ei ole aika tehdä maailman kunnianhimoisinta kansallista ilmastopolitiikkaa. Itse asiassa vaikuttavinta ilmastopolitiikkaa on huolehtia siitä, että tuotantoa palautetaan kotimaahan ja Kiinan kivihiihisähköllä pyörivät tehtaot pysyvät kiinni, laivat satamissa ja lentokoneet maassa. Nyt ei ole aika puhkoa uusia reikiä ennestäänkin löysään maahanmuuttolainsäädäntöön. Nyt ei ole aika lisätä eurooppalaista yhteisvastuuta ja lapioida rahaa Etelä-Euroopan maiden pelastamiseen.

Sen sijaan nyt on aika siirtää kehitysapumenot kotimaan tarpeisiin, lopettaa turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot ja lakkauttaa kansallinen kiintiöpakolaisjärjestelmä. Nämä eivät yksinään toki ratkaise julkisen talouden ongelmia, mutta ne viestittävät suomalaiselle duunarille ja yrittäjälle, että valtiovalta ymmärtää roolinsa suomalaisten edunvalvojana ja pystyy tekemään priorisointeja sen mukaisesti. Kyse on huomattavista valinnoista. Pelkät kehitysapumenot ovat suunnilleen yhtä suuret kuin kuntien arvioitujen verotulojen menetykset.

On aika pureutua niihin globalisaation synnyttämiin ongelmiin, jotka koronavirusi on tuonut esiin ja joista on syytä ottaa opiksi. Meillä ei ole valtakunnanrajoja, jotka suojelisivat suomalaisia halpityövoiman ja sosiaaliturva-asiakkaiden maahantulolta. Meillä ei ole tullipolitiikkaa, joka suojelisi suomalaista työtä ja yrittämistä kiinalaiselta halpatuonnilta. Meillä on valuutta, joka kahlitsee meidät muiden maiden velkojen maksajaksi. Näillä eväillä vaikeutetaan nousua tästä kriisistä, ja niillä luodaan pohjaa seuraavalle kriisille. — Kiitos.

16.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvioesitys osoittaa sen, että hallitus on sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen tämän kriisin yli mahdollisimman vähäisin vaurioin. Nyt tehtyjen päätösten lisäksi hallitus valmistelee talouden nopeaa elpymistä tukevia toimenpiteitä toukokuussa annettavalla kolmannella lisätalousarviolla. Akuutin kriisin hoidon lisäksi meidän on rakennettava suunnitelma siitä, miten Suomi palautetaan kriisin jälkeen kestävästi kasvun, korkean työllisyyden ja kestävästi julkisen talouden uralle. Tärkeä viesti on se, että hallitus on sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisella ja ekologisesti kestäväällä tavalla sekä oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä.

Puhemies! Hallitus korvaa koronaviruksen terveydenhuollolle ja viranomaisille aiheuttamat kustannukset täysimääräisesti. Tässä lisätalousarviossa suojavarusteiden, laitteiden ja lääkkeiden hankintaan osoitetaan 600 miljoonaa euroa lisämäärärahaa. Erityisesti sote-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

alan työntekijöiden suojautuminen on tärkeimpiä asioita epidemian leviämisen estämisessä. Suojainten riittävyyden lisäksi olen ollut huolissani jatkuvasti muuttuvista ohjeista. Osa ohjeista on ollut jopa tutkimusnäytön vastaisia. Tämä on aiheuttanut hämminkiä erityisesti kotihoidossa.

Kunnat kohtaavat koronakriisin myötä merkittäviä taloudellisia vaikeuksia. Tilanteen helpottamiseksi ensitoimena kuntien tämän vuoden verotulojen menetyksiä korvataan 547 miljoonalla eurolla. Lisäksi hallitus valmistelee toukokuun lisätalousarvioesitykseen kuntien tukipaketin, jonka koko on vähintään miljardi euroa. Kunnat ja niiden taloustilanteet ovat erilaisia, ja siksi kriisi vaikuttaa kuntiin eri tavoin, ja siksi kunnille kohdennettava tukikokonaisuus koostuu eri toimenpiteistä ja tuki tulee vaiheistettuna.

Toivottavasti kunnat nyt tämän tiedon valossa harkitsevat tarkkaan, kannattaako työntekijöitä lomauttaa. Työn luonne on kyllä muuttunut, mutta tekijöitä tarvitaan edelleen. Esimerkiksi koulunkäynninohjaajia tarvitaan nyt entistä enemmän, sillä etäopetuksessa useampi koululainen tarvitsee oppimisen tukea. Erityisesti olen huolissani niistä viesteistä, joita olen saanut viime päivinä erityislasten vanhemmilta ja joissa vanhemmat kertovat, että joissakin kunnissa ja kouluissa erityislapset on jätetty tyhjän päälle ilman riittävää tukea. Mitä paremmin oppilaista pidetään nyt huolta, sen helpompi heidän on palata takaisin normaalille oppimispolulle epidemian päätyttyä. Hyvästäkin tukitoimista huolimatta voimassa olevilla rajoituksilla on kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen, ja siksi on ilahduttavaa kuulla, että hallitus toteuttaa laaja-alaisen toimenpideohjelman vaikutusten lieventämiseksi ja nämä määrärahat sisällytetään toukokuussa annettavaan lisätalousarvioesitykseen. Lasten ja nuorten tukipaketilla varaudutaan tukemaan kuntia, jotta opetuksen ja oppimisen tukeen voidaan lisätä resursseja ja vastata kasvaviin tukitarpeisiin tämän etäopetusjakson jälkeen.

Koulujen lähiopetuksen ja monien harrastusten lakkaaminen ovat mullistaneet monen nuoren arjen. Onkin tärkeää, että tässä lisätalousarviossa tuetaan myös nuorisotaloa. Tukea kohdistetaan työpajoille, nuorisokeskuksille ja nuorisjärjestöille. Nuoria ei saa jättää yksin, ja siksi myös nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön ehdotettu puolen toista miljoonan euron lisämääräraha tulee kyllä todella tarpeeseen.

Tärkeä tieto on myös se, että hallitus jatkaa työtä oppivelvollisuuden laajentamiseksi. Uudistus on todella keskeinen koulutuspanostus tulevaisuutta ajatellen, ja sen avulla nostamme Suomen osaamistasoa ja luomme edellytykset työllisyyden kestäväälle kasvulle. Tätä tulevaisuusinvestointia tarvitaan erityisesti nyt.

Kunnissa on myös syytä muistaa, että ikäihmisten ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten auttamiseen tarvitaan osaavia ihmisiä. Tämä auttaminen voi tapahtua myös verkon kautta. Esimerkiksi omaishoitajat tarvitsevat nyt erityistä tukea. Monet ovat epä tietoisia jatkosta, ja vapaapäivien järjestäminen on laitettu monessa kunnassa tauolle, usein jopa turhankin takia, ja tämä on aiheuttanut uupumista ja väsymistä omaishoitajissa.

Toinen liian vähälle huomiolle jäänyt ryhmä on kuntouttavassa työtoiminnassa olleet ihmiset, joiden toiminta on loppunut kuin seinään. Jos he ovat viikkokausia oman onnensa nojassa, seuraukset voivat olla tuhoisia. Yhteydenpito ja mielekkään toiminnan ohjaaminen esimerkiksi etäyhteyksien kautta onkin ihan välttämätöntä. Myös perustuslakivaliokunta on todennut, että poikkeusolot eivät oikeuta palvelujen lakkauttamiseen tai olemassa olevien asiakkuuksien päättämiseen. Nyt kunnissa pitäisikin miettiä, miten asiat järjestetään uudella tavalla.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Arvoisa puhemies! Myös yritysten lisätukemiseen on tulossa rahoitusta noin miljardi euroa. Kaikenkokoiset yritykset toki tarvitsevat tukea, mutta itse iloitsen siitä, että hallitus huomioi nyt yksinyrittäjien tukalan tilanteen. Valtionavustuksen myöntämiseksi kunnille yksinyrittäjien tukemiseen ehdotetaan 150 miljoonan euron lisäystä aiempiin päätöksiin verrattuna. Valitettavasti on todettava, että tämäkään tuki ei riitä kyllä kaikille tarvitsijoille. Seuraavaan lisätalousarvioon toivottavasti tulee tukipaketti myös sosiaali- ja terveysjärjestöille, jotka tuottavat paljon palveluita mutta eivät ole nyt päätettyjen yritystukien piirissä. Nämä järjestöt toimivat usein erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kansalaisten parissa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus nyt miettii myös ulospääsyä kriisistä ja kriisin jälkihoitoa yhteiskunnan eri sektoreilla. Jälkihoitotoimenpiteiden suunnittelussa on tärkeää huomioida hallitusohjelman tavoitteet sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunnan rakentamisesta pitkällä aikavälillä. Myös tulevaisuusvaliokunta on korostanut, että samalla, kun meidän on tehtävä kaikkemme hidastaaksemme ja torjuaksemme käynnissä olevaa koronapandemiaa, meidän on kyettävä hahmottamaan myös koronapandemian jälkeinen aika riskeineen ja mahdollisuuksineen. Vakavuudesta huolimatta pandemia avaa myös runsaasti uusia positiivisia mahdollisuuksia, joihin tarttumalla voimme vähentää negatiivisia seurauksia.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, minä haluan kiittää edustaja Pauli Kiurua ja myös edustaja Räsästä tarkastusvaliokunnan roolin esiin nostamisesta tulevaisuuden näkökulmasta. Olen samaa mieltä heidän kanssaan, että oppiaksemme tästä kriisistä tarkastusvaliokunta olisi hyvä paikka yhdessä käsitellä kriisin hoitamisen onnistumisia ja epäonnistumisia — nimenomaan oppimisen näkökulmasta, kuten edustaja Kiurukin täällä korosti. Näin voisimme paremmin valmistautua mahdollisesti tuleviin kriiseihin. [Sari Sarkomaa: Hyvin puhuttu!]

16.37 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää kaiken kaikkiaan täälläkin tänään todeta, ja monena muunakin päivänä on todettu, että tällä hetkellä kaikkein tärkeintä on turvata ihmisten terveyttä, ihmisten hyvinvointia. Siksi tämä lähestymistapa, mikä Suomessa on otettu niin hallituksen kuin eduskunnankin toimesta, että ehdottomasti tulemme näitä kysymyksiä lähestymään ja lähestymme niitä terveys edellä, on ainoa oikea, ainoa mahdollinen vaihtoehto.

Kiinnitti muuten huomiota jo kriisin alkuvaiheissa, että kun nämä kuuluisat sanat presidentti Niinistö lausui, että enemmän ehkä fyysistä etäisyyttä mutta henkistä läheisyyttä, niin tässä samassa yhteydessä hän myös kysyttäessä vastasi kysymykseen taloudesta ja sanoi jotain sinnepäin, että ehkä tämä ei ole hänelle niin ominainen vastauskulma mutta tässä tilanteessa terveys menee kaiken edelle — talous on kuitenkin vain toissijainen — ja kyllä terveet ihmiset sitten sen taloudenkin kuntoon hoitavat. Mielestäni nämä ovat tärkeitä sanoja, ja on tärkeää, että tulemme täysillä tässä ja nyt ihmisten terveys ja turvallisuus, hyvinvointi edellä kaikkiaan.

Puhemies! Kyllähän niin on, että kun tämä näkökulma on, aivan oikein, valittu, niin olemme tilanteessa, että meillä on käsissämme tänään täällä keskustelussa mittaluokaltaan todella historiallisen suuri lisätalousarvio ripeästi tuotuna, 4 miljardin panostukset tässä. Tämä on jo järjestyksessä toinen, eli yhden olemme jo hyväksyneet, missä oli tärkeitä toimijoita aika laajassakin mittakaavassa muun muassa yritysten tukemiseksi. Tässä tämä sama linja saa jatkoa. Mielestäni tässä on kyllä toimittu ripeästi. Erityisesti olemme kuul-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

leet myös sen, että seuraavaa lisätalousarviota odotellaan — eli se tulee toukokuussa — joten siis on tietynlainen hyvä varmuus siitä, että näitä tarvittavia toimia tehdään. Koska nyt laitamme kaikkemme ihmisten terveyden eteen, toimeentulon eteen, yritysten toimintaedellytysten, työllisyyden eteen, tulevaisuuden eteen, kaikki tehdään, niin on hyvä, että myös valmiudet siihen on ja ne on täällä selkeästi esiin tuotu.

Siksimä on varmasti ihan hyvä, että tätä keskustelua käydään ja myös siitä kulmasta, mistä hallitus on ilmoittanut, että jos ja kun täällä tulee aiheellisia kysymyksiä — kaikkiin ei ole vielä vastauksia — tulee ideoita, tulee kysymyksiä laajasti, niin ne halutaan ottaa huomioon, pohdintaan. Koska lisätalousarvioita tässäkin tapauksessa tehdään nopeasti kolme, niin aina seuraavassa voidaan sitten ehkä joitain asioita tarkentaa ja ottaa sitten se mittaluokka tai muu, mikä sillä hetkellä nähdään tarpeelliseksi. Hyvä näin. Tietenkin nyt jo tiedämme, että siinä neljännessä sitten täälläkin paljon toivotut toimenpiteet kuntien auttamiseksi ovat tulossa — siellä on miljardiluokan paketti tiedossa — ja ainakin itse mielelläni näkisin myös sen, mitä siellä investointipuolella on suunniteltu, koska varmasti myös siellä on työllisyyttä tukevasti monenlaisia toimia mahdollista saada aikaan tässä toukokuun erässä.

Puhemies! Itsekin pidän tärkeänä, että tässä on nimenomaisesti huomioitu myös ihmisten toimeentulokysymyksiä. Tämä tuki niille perheille, joiden vanhemmat joutuvat jäämään kotiin lapsia hoitamaan, on hyvin tärkeä ja tervetullut uusi tuki, siitä kiitos. Samoin pidän hyvin tärkeänä, että nyt esimerkiksi yrittäjillä on mahdollisuus saada tätä työttömyysturvaa — se on hyvä, tärkeä linjaus. Arvostan myös pitkälle ja pidän tärkeänä, että nyt yrittäjistämme, heidän edellytyksistään pidetään huolta, yritetään ehkäistä kaikin voimin konkurssiaaltoja ja sitä kautta myös resursseja lisätään edelleen niin ely-keskuksille, kunnille kuin sitten Business Finlandillekin näiden asioiden hoitamiseksi. Ne ovat mielestäni tärkeitä linjanvetoja.

Itse tietenkin olen erittäin tyytyväinen siitä, mistä paljon olen puhunut täällä matkan varrella, eli liikunnan, kulttuurin, nuorison toimintamahdollisuuksien saralle täällä on tarvittavia lisämäärärahoja. Itse esimerkiksi tiedän sitä historiaa sen verran, kuten täällä kulttuuriministeri vastasikin kysymykseen, että esimerkiksi kulttuurin osalta on nimenomaisesti nyt järjestöjen ja toimijoiden kanssa yhteistyössä katsottu näitä tappioita, menetystä, mitä siellä tulee, ja tämä summa on sitä kautta kirjautunut ylös. Tässä on tarkoitus tätä tukea laittaa niin näille ammatinharjoittajille, freelancereille, ammattilaisille, taiteilijoille ylipäänsä, vapaalle kentälle kuin myös sitten taidelaitoksille sekä sitten valtionosuutta saaville museoille, teattereille ja orkestereille. Olin kyllä ihan tyytyväinen siihen — kun kuulin tuolla huoneessani, missä niin ikään kuuntelin tätä keskustelua — että kulttuuriministeri sanoi, että summat voidaan katsoa sitten myöhemmin, jos lisätarvetta on, mutta tämä on se opetusministeriön ja kentän, alan toimijoiden yhdessä katsoma ikään kuin minimi, mikä täytyy saada, jotta tappiot korvataan — tämä on se summa. Hyvä, että ei lähdetty nipistelemään tätä opetusministeriön esitystä jossain myöhemmässä valmisteluvaiheessa vaan se hyväksyttiin sitten siinä muodossa. Se on tärkeää.

Hyvin tärkeää, puhemies, on myös tämä, että Veikkauksen menetykset kompensoidaan kuluvalta vuodelta alan toimijoille, näille järjestöille, tälle kentälle. Se on tärkeää, ja tietenkin tulevaisuuspohdintana myös se, mitä teemme jatkossa, on myös kaiken kaikkiaan edessä.

Koska aika rientää, sanon tähän loppuun vain, että yhdyn niihin näkemyksiin, mitä täällä on esitetty suojavarusteiden tilanteesta, sen tarpeellisuudesta, että nämä asiat saadaan

kuntoon. En usko, että rahasta se saa jäädä kiinni, eikä sen pidä jäädä eikä se tule jäämään siitä kiinni. Siitä on esimerkki, että nyt tässä tämä 600 miljoonaa tulee suojavarusteisiin. Toivon todella, että kehitämme uusia mahdollisuuksia niin kotimaisten toimijoiden suhteen kuin ylipäättäänkin tällä saralla, sillä kyllähän me kaikki tiedämme, että tässä on ollut erittäin ikäviä mutkia matkassa, hyvinkin ikäviä, mutta varmasti ainakaan tämän talon tahdosta ei ole kiinni se, etteikö tällaisia näin tärkeitä asioita asianmukaisesti hoideta.

Puhemies! Loppuun: Lämmin kiitos kaikille niille ammattiryhmille, jotka nyt pitävät meidän yhteiskuntaamme pystyssä, esimerkiksi siellä hoiva-alalla tai vaikkapa siivousalalla, eri puolilla. Monet hyvät ammattilaiset omissa töissään täällä nyt meille hyvinvointia ylläpitävät, ja siitä lämmin kiitos.

16.44 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut käsittelyyn vuoden toisen lisätalousarvion, jonka kantava teema on koronaepidemiaan ja sen talousvaikutuksiin vastaaminen. Tässä esityksessä on paljon kipeästi tarvittuja toimia. Tässä turvataan ihmisten toimeentuloa 1,5 miljardilla eurolla, ja osansa saavat muun muassa yrittäjät työttömyysturvan laajennuksella ja kotona olevat vanhemmat uuden tuen muodossa. Yritystuki-kokonaisuus ylittää tässä lähes miljardiin ja kulttuurista, liikuntaa ja nuorisotyötäkin tuetaan. Jo valmiiksi tiukilla ollut kuntataloutta tuetaan korvaamalla verotulojen viivästymistä, ja lisätukia valmistellaan niitäkin.

Näissä jatkovalmisteluissa kiinnittäisin erityistä huomiota esimerkiksi kuntien käsissä olevan joukkoliikenteen tilanteeseen ja sen huolehtimiseen, että me tällaisessa poikkeustilanteessa tavallaan vastaamme siihen haasteeseen, joka heillä on: pyörittää joukkoliikennettä väljästi, mikä on taloudellisesti vaikeampaa. Ja siihen toki täytyy löytyä mekanismi, jolla huolehditaan siitä, että meillä on hyvät ja erinomaisesti kehittyvät joukkoliikennetyhteydet jatkossakin.

Lopulta talouden ja toimeentulon kannalta avainkysymys kuitenkin on, kuinka kauan ja missä muodossa tämä poikkeuksellinen ajanjakso kestää. Tähän voidaan vaikuttaa sillä, kuinka tehokkaasti me saamme taudin hallintaan. Ja tilastojen valossa tilanne näyttää nyt lupaavalta: Sairaala- ja tehohoitopotilaiden määrä näyttäisi vakiintuneen viimeisen viikon aikana. Viive tartunnasta oireisiin ja sairaalahoitoon on merkittävä. Nämä luvut kuvaavat epidemian etenemistä kattavammin kuin testeihin perustuvat tartuntamäärät, joihin vaikuttavat testien määrä ja kohdentaminen. Nämä luvut viittaavat rajoitusten onnistumiseen. Se ei silti tarkoita, että olisi varaa höllentää rajoituksia tai lipsua ohjeista, ja on keskeisen tärkeätä, niin kuin täällä on tuotu esiin, että erityisesti terveydenhuollossa suojavarusteet riittävät.

Mikäli epidemian eksponentiaalinen eteneminen todella on saatu katkaistua, antaa se parhaimmillaan edellytykset epidemian tukahduttamiseen ja ottamiseen kontrolliin testauksella, tartuntojen ja altistusten jäljityksellä ja kohdennetulla eristyksellä, joiden turvin yleisiä massarajoituksia voidaan ainakin osin purkaa. Tätä tukemaan tarvitaan käsittääkseni tai näkemykseni mukaan mobiilipohjaista jäljitysteknologiaa, ja tällaisen kehitys onkin jo etenemässä — se on erinomainen asia. Sen edellytys on luonnollisesti yksityisyydensuojan tiukka varmistaminen aina teknisen toteutuksen ytimessä asti. Kiitos ministeri Harakalle asiantuntevista ulostuloista tämän asian tiimoilta.

Tauti ei toki häviä maailmasta ennen rokotetta, ja epidemian ensimmäisen aallon jälkeen on varauduttava useisiin sitä seuraaviin laineisiin. Pelkkä Suomen tilanteen arviointi ja siihen vastaaminen ei tietenkään riitä. Koronapandemia rampauttaa maita ja talouksia

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

maailmalla, eikä Suomi ole saari. Kehitys esimerkiksi Yhdysvalloissa, Venäjällä ja monissa kehittyvissä maissa herättää huolta siitä, että paljon tuhoa on vielä edessä ja vaikeita aikoja voi kestää todella pitkään. Siksi, samalla kun hoidamme omaa tonttiamme, on tärkeää, että Suomi korostaa tätä koronaviruksen globaalia luonnetta ja kansainvälistä yhteistyötä ja osaltaan vahvistaa EU:ta toimijana tässä tilanteessa.

Tällainen šokki on lyönyt taloutemme monin osin polvilleen, ja kuten ministeri Lintiläkin täällä totesi jo, yksinkertaisesti elvytysrahojen saaminen nopeasti liikkeelle nykyrahen-teissa on osin haastavaa. Taustalla voi olla se, että olemme perinteisesti keskittyneet mit-taamaan ja parantamaan taloutta ja julkista hallintoa sen tehokkuuden näkökulmasta. Eh-käpä tehokkuus on painottunut liikaa resilienssin kustannuksella. Laskennallisen tuotta-vuuden maksimointi ja kannattavuuden tavoittelu lyhyellä aikajänteellä voi aiheuttaa sen, että järjestelmä on herkkä häiriöille, ja häiriöillä voi olla paljon niiden mittakaavaa vaka-vampia vaikutuksia, jotka vieläpä kertautuvat.

Tehokkuus ei sinällään ole tietenkään aina huono asia. Tehokkuudella säästettyjä tai sen avulla hankittuja resursseja voidaan kohdentaa häiriöihin varautumiseen. Tällä periaatteel-la toimii esimerkiksi huoltovarmuusrahaston varoin Huoltovarmuuskeskus. Tällaisten va-rautumisjärjestelyiden haaste on kuitenkin se, että ne suunnitellaan vastaamaan jollain ta-solla etukäteen arvioituun tai määriteltyn kriisiin, ja kuten nyt olemme nähneet, tällöin va-rautumisen mitoittaminen on haastavaa. Näennäisestä tehottomuudesta, ylikapasiteetista ja diversiteetistä syntyvä resilienssi, sopeutumiskyky, saattaakin olla luonteeltaan universaa-limpaa, ja meidän olisi syytä pohtia, miten näitä näkökulmia saataisiin nykyistä paremmin mukaan päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on perusteltu ja hyvin valmisteltu ja tarpeelli-nen. Se on toki luonteeltaan pitkälti paikkaava ja reagoiva, ja sellaista tilanne toki vaatii-kin. Samalla on muistettava, että on keskeisen tärkeää, että taloutta elvytetään tavoin, jotka hillitsevät ilmastomuutosta ja suojelevat luonnon monimuotoisuutta. Ilman tällaista eko-logista jälleenrakennusta edessä on mitä todennäköisimmin sarja pahempia kriisejä ja kroonisia häiriötiloja. Kiitos hallitukselle tämän asian pitämisestä esillä ja vihreän elvytyk-sen ajamisesta myös EU:ssa. Toivottavasti tämä tilanne muistuttaa, että tutkijoiden huolet kannattaa ottaa tosissaan, toimia ajoissa ennakoiden ja ehkäistä kriisit etukäteen.

16.50 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvin monessa puheenvuorossa on viitat-tu siihen, että esimerkiksi vuoden alussa ei olisi uskonut, että tällainen tilanne parin kuu-kauden päästä tai vajaan kuukaudenkin päästä on käsillä. Ja kyllähän tämä on kokeillut maailmantaloutta ja Suomen taloutta ja tulee käsittelemään vielä hyvinkin eteenpäin ko-vinkin rankasti.

Ja voin sanoa, että kun jo nyt tässä vaiheessa meillä on käsittelyssä toinen lisätalousar-vio liki 4 miljardin rahoitusmäärällä ja edellinen oli semmoisen reilun miljardin, niin aika merkittävästi on laitettu valtion rahaa liikkeelle ja pyritty näin turvaamaan yritysten ja yk-sinyrittäjien ja ennen kaikkea työntekijöitten ja kaikkien suomalaisten toimeentulo. Valtio on tässä tilanteessa ainut suuri puskuri, joka voi toimia. Se on nähty muun muassa siinä, että kunnatkin ovat hyvin pitkälle valtionosuuksien piirissä, ja verotulot kun ovat niian-neet, niin ei siinäkään muu auta kuin kääntyä valtion puoleen. Mutta en kovin huolissani olisi kumminkaan kuntien tilanteesta. Kumminkin heillä talousarviot on hyväksytty ja heil-le on määrärahat osoitettu — tosin siellä niaavat verotulot, ja valtionosuuksilla nyt pyri-tään sitten korvaamaan sitä — mutta kun mennään lähemmäs loppuvuotta, niin sitten alkaa

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

tilanne olla todella tukala. Täällä kun on nostettu hyvin vahvasti esille se, että nyt loppuvat kuntien rahat, niin eivät ne ole aikaisemminkaan loppuneet, enkä usko siihen nytkään, tällä hetkellä. Tiukkaa se voi olla. Ennen kaikkea sairaanhoitopiirit ja terveystalouden toimijat ovat erittäin suurten haasteitten edessä.

En lähde luettelemaan tässä budjetissa olleita numeroita, ne on lueteltu täällä jo hyvin monta kertaa, totean vain, että erittäin merkittävistä summista on kysymys, ja se tarkoittaa myös sitä, että valtio velkaantuu. Kun täällä on nyt jo tällä hetkellä näissä puheenvuoroissa käytetty senttyyppejä puheenvuoroja, että hallituksen olisi pitänyt lisätä rahoitusta, ja sitten vastaavasti on kannettu huolta velkaantumisesta, niin kyllä minä tässä vaiheessa yhtyisin tuohon edustaja Viitasen puheenvuoroon, missä hän toi esille tämän, että nyt on kansalaisten terveys kaikista tärkein, huolehditaan siitä, ja myös tuetaan niitä yrityksiä ja yhteisöjä, jotka ovat haasteitten edessä taloudellisesti, ja toimeentulo myös kansalaisille turvataan.

Täytyy varautua siihen tilanteeseen, kun tästä selvittää, niin että myös sitten meillä on eväitä laittaa panostuksia tulevaan. Ja minä näkisin sen saman asian, mikä täälläkin on nostettu joissakin puheenvuoroissa esille, että nyt täytyy meidän varautua siihen, että elinkeinoelämä lähtee virkistymään ja liikkeelle ja meidän korjausvelkamme esimerkiksi väyläverkkojen osalta pistetään nyt sitten liikkeelle. Meillä on ely-keskuksille rahoitusta jo budjettiin lisätty, ja saattaa hyvinkin olla, että vielä toukokuun talousarviossa on tulossa sitten lisää, ainakin näin toivon. Näillä toimilla osoitetaan se, että me tulemme selviämään tästä. Meillä on tällä hetkellä Suomessa yrityksiä, joihinkin tämä koronavirus ei pureudu sillä tavalla. Esim. metsäteollisuuden osalta näyttää olevan niin, että siellä ei tämmöistä taantumaa nähdä, niin kuin esimerkiksi julkisella puolella, tai sitten ennen kaikkea palvelupuoli tai semmoinen yritys, joka joutuu kansalaisten kanssa hyvinkin tekemisiin, tässä näyttää olevan suurin kärsijä. Eliikkä eletään toivossa ja mennään eteenpäin.

Täällä on nostettu myös tämä omavaraisuusaste esille ja ennen kaikkea huoltovarmuus, ja tämä on varmasti niitä tärkeimpiä asioita, mihinkä täytyy nyt sitten tämän kriisin jälkeen pureutua. Suomea on pidetty erittäin hyvänä huoltovarmuuden suhteen, mutta tämä osoitti nyt myös meille sen, että meilläkin on haavoittuvia kohtia, ja näihin täytyy meidänkin sitten tulevaisuudessa pureutua. Toivon, että yritykset, ennen kaikkea ne, jotka ovat Suomessa vetäytyneet, palaisivat tänne ja ryhtyisivät esimerkiksi tekemään näitä suojaimia ja tämmöisyyksiä, mitä täällä nyt tälläkin hetkellä tarvittaisiin.

Kiitoksia ennen kaikkea nyt sitten hallitukselle ja ministerille, joka jo ehti poistua täältä, että tämä lisätalousarvio on saatu nopeasti tänne ja päästään asioissa eteenpäin. — Kiitoksia.

16.55 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Aivan ensimmäiseksi totean sen, minkä monet talouden asiantuntijat ovat todenneet, ja viimeiseksi maailman valuuttarahasto: on suuri riski, että maailmantalous on ajautumassa suurimpaan lamaan sitten 30-luvun. On todella tärkeää, että me sanomme täällä eduskunnassa ääneen, että Suomi varmasti selviää, ja on tärkeää, että me panostamme nyt terveyteen, panostamme terveisiin yrityksiin, siihen, että tästä päästään eteenpäin. Mutta yhtä lailla on tärkeää, ja erityisesti kokoomuksen eduskuntaryhmälle on tärkeää, että me katsomme myös sinne pidemmälle. Me haluamme vakuutuksen hallitukselta siitä, että on varmasti valmiutta, sitten kun tehdään lisätalousarviota toukokuussa, ja varsinkin budjettiriihessä, tarttua niihin välttämättömiin raken-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

teellisiin uudistuksiin, on valmiutta tarttua siihen, että sitä kestävyysvajetta puretaan. Vielä tähän ei ole vakuutusta saatu.

Jos katsotaan julkisen talouden suunnitelmaa, niin siellä on jopa lisätty määrärahoja semmoisille hankkeille, joista iso osa, valtaosa, asiantuntijoista on todennut, että ne eivät ole tästä ajasta, ne ovat jopa vahingollisia. Yksi esimerkki on oppivelvollisuuden pidentäminen. Se on uudistus, josta valtaosa asiantuntijoista on todennut, että se on järkevä perua, se ei poista motivaatio-ongelmia nuorilta, se ei takaa toisen asteen tutkintoa. Siinä on enemmän ongelmia kuin ratkaisuja. Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on hyvin todennut, että se olisi ruma karhunpalvelus nuorille. Esimerkiksi tästä uudistuksesta toivon, että te täällä salissa olevat hallituspuolueiden jäsenet toteatte, että teillä on valmius perua nämä ja katsoa, mikä tässä ajassa on tärkeää. Tässä ajassa on tärkeää, että rahat laitetaan koulutuksen laatuun, laitetaan tukea niille nuorille, jotka ovat nyt vaarassa syrjäytyä tämän koronaepidemian takia, ja huolehditaan siitä, että yksikään nuori ei syrjäydy, ja unohdetaan tämän tyyppiset ideologiset uudistukset, joihin ei ole varaa hyvänäkään aikana, saatikka sitten tässä ja nyt.

Mutta, puhemies, tuo lisätalousarvio, joka on nyt käsittelyssä, on perusteltu, ja on todella tärkeää, että nyt laitamme määrärahoja niihin toimiin, joilla varmistetaan se, että päästään tästä koronaepidemiasta mahdollisimman pienin vaurioin niin inhimillisesti kuin taloudellisestikin. Aloitimme tämän esityksen kuulemisen valtiovarainvaliokunnassa, ja tänään olemme jo todenneet kokoomuksen eduskuntaryhmän toimesta, että teemme viisi lisätalousarvioaloitetta ja tulemme jättämään vastalauseen tähän esitykseen.

Nostan täältä kaksi asiaa, ja yksi liittyy yrityksiin ja juuri ravintoloihin ja kahviloihin. Nehän suljettiin määräyksellä, ja sen jälkeen koko eduskunta yksimielisesti totesi, että ravintoloille ja kahviloiden on suunnattava tukea. Mutta nyt tämä suora tuki näille toimijoille puuttuu tästä lisätalousarviosta, ja me tulemme esittämään meidän lisätalousarvioaloitteesamme, olemme esittäneet jo, että tähän suunnattaisiin 200 miljoonaa euroa.

Toinen lisätalousarvioaloite koskee testausta. Testaus on asia, jota ilman me emme saa tätä epidemiaa kuriin. Me emme pääse ulos tästä vaikeasta tilanteesta, jos ei testausta laajenneta. WHO on puhunut testauksen puolesta. WHO:n johtaja on todennut, että tulta vastaan on mahdoton taistella, jos ei sitä näe, ja siksi testausta on laajennettava. Ministeri Kulmuni on puhunut hyvin testauksen laajentamisesta, mutta olen pettynyt siihen, että tässä lisätalousarviossa ei ole lisää rahaa testaukseen. Ja pidän kyllä ministeri Kiurun toimia aika vähäisinä suhteessa siihen, kuinka suuri tarve tälle testaukselle on. Terveystieteiden henkilöstö ei pääse testaukseen, vaikka tällä hetkellä pitäisi päästä todella matalalla kynnyksellä. Oireettomatkin terveydenhuollon henkilöstössä pitäisi testata, jos he ovat riskiryhmien kanssa tekemisissä. Kaiken kaikkiaan ne puheet, joita testauksista on ollut, eivät näy testausmäärän kasvuna tällä hetkellä, ja olen siitä erittäin huolestunut. Meillä onkin huomenna valtiovarainvaliokunnassa erityinen kuuleminen, jossa haluamme saada vastaukset sosiaali- ja terveysministeriöltä näihin asioihin.

Pidän erityisen huolestuttavana sitä, että sitä kapasiteettia, joka meillä olisi testauksen laajentamiseksi, ei oteta käyttöön. Kansaneläkelaitos, Kela, on useasti esittänyt ja valmisteellut sitä, että sv-korvaus eli Kela-korvaus laitettaisiin yksityisessä terveydenhuollossa tehtäviin testauksiin, mutta tätä ei ole vielä tehty. On esitetty, että myös työterveyshuollossa tehdyt testit voitaisiin korvata. Tätä ei ole tehty. Vetoan nyt hallituspuolueisiin, että tässä voitaisiin edetä.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Toinen asia, joka on välttämätön, on se, että meillä olisi niin sanottuja koronatakseja. Kansaneläkelaitos on toistuvasti ja pitkään vedonnut maan hallitukseen, että voitaisiin muuttaa asetusta ja korvata sellaiset taksit, jotka on varustettu erityisin varustein ja joissa on erityistoimenpiteet niin että huolehditaan, että koronavirus ei kuljetusten takia tartu. Näin suojataan taksiautoilijoita mutta myöskin Suomen väestöä. Tämäkään asia ei ole edennyt. Tästä on valmiit esitykset, ja toivon, että hallituspuolueen jäsenet vetoavat asiasta vastaaviin ministereihin sosiaali- ja terveysministeriössä ja tässä asiassa todellakin päästään eteenpäin.

Sitten, puhemies, perusteltua on, että suojavarusteiden hankintaan on tässä lisämäärärahoja. Se onkin aivan välttämätöntä. Haluan pahoitella sitä, että eduskunnan tiedonsaanti erityisesti suojavarusteiden osalta on ollut riittämätöntä. Nyt nähdään, miten perusteltua oli se, että kokoomuksen eduskuntaryhmä on nostanut näitä huolia suojavarusteasiassa esille. On täysin välttämätöntä, että nyt kaikki osaaminen, mitä Suomesta löytyy, laitetaan siihen, että me saamme kotimaista tuotantoa, mutta myöskin se, että me saamme niitä suojaimia hankittua. Me emme millään pysty voittamaan koronavirusta, jos ei meidän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö saa riittäviä suojavarusteita. Ja niitä tarvitaan myöskin monilla muilla aloilla, sosiaalipuolella ja poliisissa. Toivon todellakin, että kun huomenna me valtiovarainvaliokunnassa kuulemme sosiaali- ja terveysministeriötä, me saamme selkeän selvityksen siitä, kuinka tässä kävi näin.

Puhemies! Haluan sanoa sen, että tässä suojavarusteasiassa on toistunut sama virhe, mikä tapahtui Helsinki-Vantaan lentokentällä. Useat asiantuntijat, monet kansanedustajat, lukemattomat tahot kertoivat, että se virusvuoto, joka tapahtuu sieltä lentokentältä, pitäisi tukkia. Kukaan hallituksessa ei kuullut tätä, eikä löytynyt vastuutahoa, joka olisi sen asian laittanut eteenpäin. Ja sitten kun toimittiin, toimittiin myöhässä. Sama asia tapahtui tässä suojavarusteasiassa. Lukemattomat järjestöt, Tehy, SuPer, Sairaanhoidtajaliitto, myös Lääkäriliitto, vetosivat hallitukseen, monin tavoin oltiin yhteydessä hallitukseen, mutta toimia suojavarusteiden lisähankinnaksi ei tehty. Nyt on ryhdytty toimiin, se on hyvä asia, kiitän siitä, mutta toivon, ettemme ole tässä asiassa liian myöhässä.

Tänään saimme tiedon, että Kaunialan sotavammassairaalaankin tämä koronavirus on nyt levinnyt, ja vetoan vielä lopuksi, vaikka täällä ei ole ministereitä paikalla, että nyt tehtäisiin ne toimet, että on testausta terveydenhuollossa, [Puhemies koputtaa] on niitä suojavarusteita, ja annetaan myöskin niin selkeät ohjeet, että niitä on helppo siellä hoivakodeissa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa noudattaa. Sanon tämän vielä, herra puhemies, että ministeri Kiuru on antanut samana päivänä kahdet erilaiset ohjeet ja meidän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä rasittaa se, että siellä ei ole suojaimia ja ohjeet ovat todella sekavat. Toivon, että tämän lisäarvotalousarvion myötä nämä asiat laitetaan kuntoon ja me voimme sitten [Puhemies koputtaa] jo seuraavana päivänä todeta, että niitä varusteita on riittävästi ja niitä menee myös kuntiin ja yksityiselle sektorille, koska tällä hetkellähän niitä vielä ei ole mennyt, ei ole mennyt vanhustenhuoltoon eikä vammaisten palveluihin, [Puhemies koputtaa] ja sinne niitä on saatava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, koetetaan pitää tästä 7 minuutin suosituksista kiinni. Edustaja Hopsu näyttää mallia.

17.04 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Elämme aikaa, joka kolahtaa lähes jokaiseen joko terveyden, hyvinvoinnin tai talouden näkökulmasta, pahimmillaan näistä kaikista.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Hallitus on ottanut linjan, että talouden tiputuksen tuomaa kolahdusta koetetaan tässä vaiheessa hyvin runsaskätisesti lievittää niin yksilöiden, yritysten, kuntien kuin muidenkin toimijoiden osalta.

Lisätalousarvio on historiallisen suuri: 4,1 miljardia. Ajatus on, että yksikään elinkelpoinen yritys ei kaatuisi, työpaikat kriisin jälkeen olisivat vielä olemassa ja lomautukset eivät muuttuisi rakenteelliseksi työttömyydeksi. Yrityksille ohjataan lisätukea tässä esityksessä lähes miljardi, esimerkiksi kuntien kautta yksityisyrityksille jaettava tukimuoto käynnistyy tämän myötä. Kriisivaiheessa tukea on tarkoitus olla tarjolla yksilöille perustoimeentulon muodossa ja sosiaaliturvan aukkoja tukkimalla: muun muassa tarpeellinen ja odotettu uusi tuki kotona olevien lasten vanhemmille, joille palkka- ja etätyö ei ole mahdollista, sekä täällä salissa jo aiemmin kiiteltu yrittäjien työttömyysturva.

Arvoisa puhemies! Kriisi on koetellut yrittäjiä, palvelualojen työntekijöitä ja kulttuuri-alaa mutta heijastuu koko ajan laajemmalle yhteiskuntaan. Monesta tuntuu, että vaikka tukimuotoja kehitetään, tullaan aikataulullisesti tarpeen perässä ja aina oikean tuen luo ei ole helppo löytää. Niin yritys- kuin toimeentulon tuista tiedottamiseen ja tukien myönnön käsipareihin pitää nyt panostaa paljon. Tarve on aikataulun ja hakijamäärän näkökulmasta ennennäkemätön. Lisäbudjetissa osoitetaan 1,5 miljardia euroa ihmisten toimeentulon turvaamiseen.

Terveystenhoidon nousseita kuluja luvataan seuraavassa lisätalousarviossa kompensoida suoraan sairaanhoitopiireille. Suojavarusteiden, laitteiden ja lääkkeiden hankintaan osoitetaan nyt 600 miljoonaa euroa. Tarpeen olisi korvata myös kuntien kasvaneita sosiaali- ja terveydenhoidon kuluja. Nämä jäivät seuraavaan lisätalousarvioon, koska tarkkaa tietoa on vielä tällä hetkellä vaikea saada.

Jotta epidemian vaatimia rajoitustoimia voitaisiin purkaa, kasvaa paine myös tautiketjujen haltuunottoon, mikä vaatii testaamisen lisäämistä, digitaalisen seurannan hyödyntämistä ja vasta-ainetestejä. Testaamista pitää kohdentaa paremmin ja sen esteet, kuten Kelakorvausten puuttuminen, poistaa. Tässä tilanteessa tarvitaan hyvän strategian lisäksi kaikkia toimijoita mukaan.

Kuntien tukeen annettiin tässä kohtaa lupaus miljardin kompensaatista seuraavan lisätalousarvion yhteydessä niin tulonmenetyksiin kuin nousseisiin kuluihin. Näitä pitäisi kohdistaa mahdollisimman tarkasti syntyneisiin tappioihin ja kuluihin. Pelkästään kuntien verotulojen pudotus voi tämän vuoden aikana Kuntaliiton arvion mukaan olla tuon miljardi euroa. Näiden ja sote-menojen lisäksi kuntien talouspaine kasvaa kertymättä jääneistä maksutuotoista sekä kuluista, joilla koetetaan helpottaa kunnan kumppaneiden tilannetta, eli esimerkiksi tilavuokrien perumisesta, myönnettyjen avustusten takaisinperinnästä luopumisesta ja muun muassa joukkoliikenteen lipputulojen menetyksistä, jos näitä ei suoraan kompensoida kuntayhtymille.

Lisätalousarvion nyt sisältämä veronmaksun lykkäyksistä ja viivekoron laskusta syntyvän vajeen kompensatio vastaa tosiaan vain osaa kuntatalouden kokemasta iskusta, ja paine leikkauksille on kunnissa suuri. Tästä huolimatta nimenomaan kunnilla on suuri vastuu ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa näin kriisin aikana. Nyt ei pitäisi lykätä kiireetöntä hoitoa, jättää oppilashuoltoa retuperälle tai säästää vähävaraisten ruoka-avussa. Ei pitäisi tehdä ratkaisuja, joiden pahoinvointivaikutuksia joutuisimme paikkaamaan pitkään. Kolmannen lisätalousarvion kuntaosiolla on siis jo kiire.

Arvoisa puhemies! Koronaepidemian leviämisen hidastamiseksi toteutetuilla rajoituksilla on paljon negatiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

yhdenvertaisuuteen. Syrjäytymisen riski kasvaa, kun arki on lähes kokonaan hyvin eri tavalla jaksavien perheiden kontolla. Hallitus onkin luvannut toteuttaa laaja-alaisen toimenpideohjelman näiden vaikutusten lieventämiseksi. Toimenpideohjelman määrärahat sisällytetään vuoden 2020 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen. Tässäkin lisätalousarviossa tuetaan nuorisotyötä esittämällä 2,5 miljoonaa nuorisotalon järjestöille ja nuorisokeskuksille sekä 1,5 miljoonaa nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Moni taiteilija ja kulttuurintekijä on menettänyt toimeentulonsa koronakriisin myötä. Kulttuurin- ja taiteentekijöille kohdennetaan tukea 19 miljoonaa, kansallisille taidelaitoksille ja valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille ja museoille esitetään tukea yhteensä reilu 21 miljoonaa. Taiteen perusopetuksen työtä helpotetaan 3 miljoonalla. Nämä kaikki ovat erittäin tärkeitä lisäyksiä koko alan elinvoiman säilyttämiseksi ja myös siksi, että taide on hyvä keino käsitellä kriisiä ja muutosta, tukea ihmisten henkistä hyvinvointia.

Liikunta ja urheilu saavat noin 20 miljoonan lisän koronan myötä kituuttavan urheilu- ja seuratoiminnan sekä liikunnan koulutuskeskusten toiminnan turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Samalla, kun huolehdimme oman maamme tilanteen hoidosta, on meidän katsottava laajemmin, kuinka tuemme koronan torjumista maailmanlaajuisesti. Ihmiset hauraissa oloissa tarvitsevat tukeamme. Toivon, että Suomi osaltaan kykenee vastaamaan kasvavaan humanitäärisen avun tarpeeseen.

Tuleviin lisätalousarvioihimme liittyy paljon se, millaisella strategialla pääsemme rajoitustoimia purkamaan. Oleellista on, kuinka pian ja miten esimerkiksi testauksella ja digitaalisella seurannalla saamme tartuntaketjut uudelleen kiinni koko maassa. Kriisiajan helpottaessa ja talouden elvytyksen alkaessa on samaan aikaan tuettava ihmisten työllistymistä ja Suomen siirtymää hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi. Näistä tärkeistä tavoitteista hallitus vakuutti pitävänsä kiinni.

17.10 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion mukaan talous supistuu Suomessa tänä vuonna 5,5 prosenttia, jos otetaan huomioon taloutta rajaavat toimet noin kolmen kuukauden ajalta. Kuitenkin tänään tulleen arvion mukaan, jonka Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on tehnyt, näyttää siltä, että taantumasta on tulossa pahin sitten 1930-luvun. Suomen kaltaiselle avoimelle taloudelle tämä on kyllä huono uutinen, koska meillä vieni on ollut hyvin merkittävässä asemassa. Tavaroiden ja palveluiden vieni suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2018 ja 2019 oli lähes 40 prosenttia, ja niistä EU-maiden osuus oli jopa 60 prosenttia, joten voimme olettaa, että mikäli näissä maissa, joihin me eniten viemme, kuten Saksassa, Ruotsissa ja niin edelleen, talous supistuu eikä niillä ole mahdollisuuksia käydä kauppaa samassa määrin kuin aikaisemmin, niin tuo 5,5 prosenttia on aika optimistinenkin näkökulma.

Täällä ministeri Kulmuni alkupuheenvuorossaan toi esiin sen, että itse asiassa Suomen mahdollisuudet hankkia lainaa markkinoilta ovat melko hyvät johtuen siitä, mitä edellinen hallitus on tehnyt. Eli oli paljon toimenpiteitä ja aikaansaannoksiakin sen tavoitteen eteen, että talous saataisiin tasapainoon. Jos katsotaan vuoden 2019 lukuja, niin meidän velkasuhteemme oli noin 45 prosenttia, mutta jos mennään tämän lisätalousarvioennusteen mukaisesti, niin tänä vuonna valtionvelan suhde bruttokansantuotteeseen nousee 52 prosenttiin.

No, lainaa otetaan nyt myös kuntien tueksi, mikä on hyvä ja mitä monet meistä kansanedustajistakin, jotka olemme kuntapäättäjiä, ovat toivoneet. Mutta yksi asia, mikä on tullut monista kunnista toivomuksena, on se, että ei pitäisi lisätä mitään kuntien velvoitteita, koska niillä on vaikeuksia selvittää jo nykyisistäkin velvoitteista, yhtenä esimerkkinä täällä jo

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

useaan otteeseen mainittu oppivelvollisuusiän pidentäminen 18 ikävuoteen, joka vie paljon resursseja. Ja nyt toivomus olisi, että te hallituspuolueiden edustajat, jotka tässä salissa olette, viette eteenpäin sitä ajatusta, että ette ainakaan vielä tässä vaiheessa toisi tätä eduskunnalle vaan ainakin lykkätsiisi sitä. Näihin ei ole kerta kaikkiaan mahdollisuuksia niissä kunnissa, joissa on paljon lapsia ja nuoria.

Sitten yksi asia, puhemies, jonka haluaisin tuoda esiin, jota käsitelimme täällä muutama viikko sitten, on ravintola-alan sulkeminen toukokuun loppuun saakka. Itse olin käsittelemässä tätä asiaa talousvaliokunnassa ja muistan hyvin, kun laitoimme edellytykseksi eduskunnalle ja myöskin hallitukselle sen, että alalle täytyy korvata niitä tappioita, joita sille aiheutuu. Ja yksi tapa — ravintola-ala itse on sitä toivonut — on myyntikatteen mukaisesti, erityisesti helmikuun myyntikatteen mukaisesti, tehtävä korvaus, koska se oli vielä sellainen kuukausi, joka oli kokonainen hyvä kuukausi ennen koronan tuloa Suomeen. Toinen asia, jonka me listasimme sinne talousvaliokunnan mietintöön, oli se, että niillä ravintoloilla, jotka myös myyvät ulos ruokaa, olisi helpommin mahdollisuus saada ulosmyyntioikeus myöskin alkoholin osalta. Eli toivoimme helpotuksia lupaprosessiin, jotta näitä voitaisiin myöntää joustavasti.

Sitten kokoomus on myöskin tehnyt ehdotuksen siitä, että alveja voitaisiin palauttaa alkuvuoden osalta näille yrittäjille, jotka niitä ovat maksaneet. Olemme myöskin selvittäneet sen, että tämä voitaisiin toteuttaa yhteistyössä pankkien kanssa. Vaikka byrokratian kannalta tämä valtion virkakoneistossa onkin hankalaa toteuttaa, niin pankit ovat onneksi oppineet 1990-luvun lamasta sen, että ne voivat toimia tässä ikään kuin puskurina ja myöntää lainoja näitä maksettavia alvin palautuksia vastaan. Toivoisin todella, että hallituspuolueiden edustajat veisivät tätä mahdollisuutta eteenpäin.

Nyt sitten tavallaan lähellä näitä ravintoloita, yökerhoja, baareja ja niin edelleen ovat sellaiset esiintyvät taiteilijat, jotka ovat riippuvaisia tällaisista julkisista esiintymispaikoista, eli esiintyvät taiteilijat, luovat alat ja niin edelleen, jotka eivät voi harjoittaa sitä ammatiaan tällä hetkellä. On eri arvioita, joiden mukaan tappio taide- ja kulttuurialalle on tällä hetkellä 100 miljoonaa euroa, mutta nyt valitettavasti tässä lisätalousarviossa on vain 40 miljoonaa euroa esitetty. Sen takia me kokoomuksessa olemme tehneet talousarvioaloitteen, joka lisäisi kaksinkertaiseksi tämän määrän eli 80 miljoonaa euroon. Meidän mielestämme se vastaisi paremmin sitä tarvetta, sitä mitä esiintyvät taiteilijat ja kulttuurialan toimijat tarvitsevat.

Sitten, puhemies, ottaisin esiin asian, joka liittyy yritystoimintaan. Täällä on puhuttu paljon maskifarssista, suojatarvikkeiden hankinnasta, testeistä, vasta-ainetesteistä ja niin edelleen: siitä, minkälaisia hankaluuksia, johtamisen puutetta ja erilaisia vaikeuksia tässä on ollut matkan varrella, jotta niitä saataisiin tänne Suomeen riittävästi edes terveydenhuollon henkilökunnalle. Yritykset ovat tässä jääneet täysin unholaan. Olen tästä todella monen yritystoiminnan edustajan kanssa keskustellut, ja sielläkin on ollut ihmetystä siitä, minkä takia hallitukselle ei ole kelvannut yritysten apu. Ja viimeksi eilen Ylen kanavilla Elinkeinoelämän keskusliiton puheenjohtaja puhui siitä, että he ovat perustaneet tällaisen talouskriisi.fi-nettisivun, verkoston, joka koostuu elinkeinoelämän edustajista ja yrittäjistä, talousvaikuttajista, tavallisista kansalaisista, jotka ovat huolestuneita tästä tilanteesta. He haluavat vaikuttaa tähän, tuoda oman kortensa kekoon. Tuntuu uskomattomalta, että me emme hyödynnä sitä suomalaista potentiaalia, mikä meillä täällä on.

Nyt pitää koko ajan muistaa se, että me joudumme taistelemaan tästä koronaviruksesta ulos pitkän aikavälin kuluessa. Nyt me olemme vasta ensimmäisessä aallossa, ja myöhem-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

min, kuten Kiinan kokemuksesta tiedämme, tulee toinen aalto. Eli meidän täytyy jollakin tavalla varautua myöskin siihen tulevaan. Siinä mielessä olisin toivonut, että myös tässä lisätalousarviossa olisi ollut selkeämmin [Puhemies koputtaa] esillä, mitä Suomi on tekemässä esimerkiksi rokotteen ja lääkkeiden saamiseksi markkinoille. Ne viime kädessä ratkaisevat sitten sen, että me pääsemme tästä epidemiasta lopullisesti ulos.

17.18 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Den andra tilläggsbudgeten är historiskt stor, över 4 miljarder euro, och det här bevisar att regeringen har haft tummen på pulsen och det finns många viktiga åtgärder. Jag kan stöda ledamot Kauma här i att vi måste jobba för att få fram ett vaccin så snabbt som möjligt, det är åtminstone min syn på det hela.

Undantagsförhållandet på grund av coronaepidemin betyder stora omställningar för många i samhället, för bland annat barnfamiljer — vi har ett bra exempel på det i vår familj. Många jobbar på distans hemifrån, men det finns också många som tvingas vara borta från arbetet utan lön. Men nu finns det också ett sätt att beakta detta. I tilläggsbudgeten introducerar regeringen en alldeles ny form, stödform, som hjälper dessa familjer, och det här tycker vi är väldigt bra.

On hyvin tärkeää, että hallitus on tässä tilanteessa pystynyt luomaan väliaikaisen tukimuodon perheille, joissa toisen vanhemman täytyy epidemian vuoksi olla palkatta töistä pois. Nyt päätetty täysin uusi etuus on vähimmäismääräisen vanhempainrahan suuruinen, siis 723 euroa kuukaudessa.

Toimeentuloon ja lomautus- ja työttömyystukiin tämä lisäbudjetti varaa kaiken kaikkiaan yli miljardi euroa, välttämätön toimenpide.

Utkomsten tryggas alltså med över en miljard.

Tässä turvataan myös yrittäjien toimeentuloa 272 miljoonalla eurolla. Nyt on viisasta panostaa siihen, että yritykset pysyvät pystyssä kriisiviikkojen yli.

Det är viktigt att riksdagen i detta läge temporärt ger företagare rätt till utkomstskydd för arbetslösa utan att företaget behöver gå omkull. Det är nödvändigt att vi gör allt för att rädda finländska företag och arbetsplatser. Det är också bra att vi ger företagsstöd till företagsverksamheten på landsbygden — jag tänker till exempel på matproduktion, jordbruket, pälsdjursnäringen och fiskeriet, och också foderköket kring pälsdjuren som ledamot Sankelo lyfte upp här tidigare. Också stödet till ensamföretagare, alltså enskilda näringsidkare, som går via kommunerna är mycket bra.

On siis välttämätöntä tehdä kaikki mahdollinen suomalaisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi. Tämä toinen lisätalousarvio on selkeä osoitus hallituksen toimintakyvystä — kiitos siitä.

Meille kaikille on varmaan tullut palautetta myös siitä, että mistä nämä rahat nyt näihin toimenpiteisiin sitten otetaan. Lainaamalla, tällä kertaa halvalla lainarahalla. Tulee muistaa — ja tässä näkyy ehkä historiani kunnanjohtajana — että sillä on eroa, onko meno vai investointi. Investoinnit ovat usein uuden rahoitusta: se voi olla teitä, rakennuksia ja niin

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

edelleen, paremman tulevaisuuden luomista. Näillä toimenpiteillä panostamme suomalaisiin ja suomalaisten hyvinvointiin nyt ja tulevaisuudessa. Tässä on siis kyse investoinnista.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Redan innan samhället drabbades av coronaepidemin var kommunernas ekonomi mycket ansträngd. De senaste veckorna har lett till ett betydande bortfall av skatteintäkter och även ökade vårdkostnader. Ett kommunpaket behövdes i den här tilläggsbudgeten, och det är mycket bra att regeringen lovat återkomma till helheten i den tredje tilläggsbudgeten som har utlovats i maj.

Kuntien tilanteen helpottamiseksi hallitus on tässä lisätalousarviossa päättänyt nyt ensi vaiheessa kompensoida kunnille aiheutuneet tilapäiset veronmenetykset, noin 550 miljoonaa euroa. Kuntatalous tarvitsee nyt tukea. On hyvä pitää mielessä, että kunnat ovat erilaisia ja kriisien vaikutukset kuntiin ovat erilaisia. Sen takia on hyvä, että hallituksen tukikonaisuus tulee koostumaan eri toimenpiteistä: peruspalvelujen valtionosuutta ja harkinnanvaraisia valtionosuuksia korotetaan, myös annetaan suoria tukia sairaanhoitopiireille, mutta myös kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan määräaikaisesti vuodelle 2020. Uskoisin, että voidaan varmaan tämän vuoden aikana, tulevaisuudessa myös keskustella siitä, että kun kunnilla on noin 600 lakisääteistä tehtävää, niin mitä niihin kuuluu.

Det är viktigt att komma ihåg att kommunerna är olika och krisens konsekvenser för kommunerna är olika. Därför är det bra att man inte enbart går in för att höja statsandelarna, utan också temporärt höjer kommunernas andel av samfundsskatten.

Vi vet att coronavirusepidemin hårt drabbat aktörer inom kultur, idrott och ungdomsarbete. Kulturen och konsten får 40 miljoner för att täcka bortfallet av inträdesbiljetter, idrott och ungdom ungefär 20 miljoner. Det är av största vikt att satsa på den unga generationen under rådande kris. Vi ska inte vara med och göra samma fel som vi gjorde i början av 1990-talet. Det är viktigt att följa med hur det här går.

Nyt on tärkeää, että ennaltaehkäisemme nuorten syrjäytymistä ja että usko tulevaisuuteen säilyy. Lisätalousarvion reilu tuki kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisotyön toimijoille on erittäin perusteltu tässä tilanteessa, ja on hyvä myös, että hallitus valmistelee rahoitusta kolmannessa lisätalousarviossa toukokuussa opetustoimelle ja varsinkin oppimisen tueksi.

17.24 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Me olemme tilanteessa, jossa velkaantuminen on välttämätöntä, jotta koronakriisin tuomat kaikkein huonoimmat vaihtoehdot eivät toteudu. Mahdollisesti jopa Suomen historian suurin lisätalousarvio ei saa kuitenkaan olla ylpeyden aihe vaan vakavan realismin herätyskello. Kun otetaan velkaa, pitää muistaa, että se pitää myös maksaa takaisin. Jo pelkästään tähän ajatukseen nojaten toivon suuresti, että hallitus saa rivinsä suoraksi ja tekee koronastrategiansa meille kaikille selväksi — myös itselleen. Ihmiset tarvitsevat, itse asiassa he ansaitsevat, selkeän suunnitelman, miten tästä kriisistä päästään pois ja miten yhteiskuntamme uudelleenrakennetaan. Tällä kokonaisuuksella velan ottaminen voidaan perustella, ei oman aatteellisuuden varjelulla.

Yksi tärkeimmistä asioista, miten koronaepidemiasta selvitään, on testaamisen lisääminen. Hallituksen esitys tähän on puhdas 0 euroa. Kokoomus on tänään tehnyt lisätalousarvioesityksen, joka lisäisi 200 miljoonaa euroa testaamisen lisäämiseen. Tämä on selkeän tien rakentamista ulos kriisistä. Tämä on kokonaislaskun pienentämistä. Eduskunnan mu-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kana pitäminen tämän kriisin keskiössä vaatii myös sen kunnioittamista. Perustuslakivaliokunta hyvin selkeästi edellytti ravintoloiden ja kahviloiden sulkemisen turvaksi tälle alalle pikaista omaa tukipakettia. Arvoisa hallitus, te saatte luvan kopioida kokoomuksen tänään esittämän lisärahoituksen omaksenne. Pääasia on, että yrittäjät saavat oikeudenmukaisen kohtelun ja teette sen, mitä demokraattisesti valittu eduskunta on teiltä vaatinut. Jälleen kerran: tämä on kokonaislaskun pienentämistä.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana haluan vielä nostaa liikunnan ja kulttuurin merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa. Pelkästään liikkumattomuus maksaa yhteiskunnallemme jopa 7 miljardia euroa vuodessa. Jotta me annamme itsellemme edes mahdollisuuden nousta näistä vaikeista ajoista, me tarvitsemme aktiivisen liikunnan ja kulttuurikentän hengissä pysymisen. Nyt hallitus osoitti niiden tueksi yhteensä 60 miljoonaa euroa, kiitoksia siitä. Olympiakomitea on laskenut, että kesään mennessä niin lajiliittojen kuin seurakentän menetykset ovat yli 80 miljoonaa euroa. Näin varmasti ymmärrämme, että hallituksen tuki ei vielä riitä. Tämä raha, jos mikä, on koko Suomen tulevaisuuden kannalta kokonaislaskun pienentämistä.

Arvoisa hallitus! Tässä oli nyt muutama ratkaisuehdotus akuuttiin kriisiin, ja todella toivon teidän niitä kuuntelevan. Samalla muistutan, että velka tuo mukanaan vastuun. Kanta-kaa vastuunne nöyränä ja tulevia sukupolvia kunnioittaen. — Kiitos.

17.28 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten olemme tässä salissa useaan otteeseen todenneet, koronakriisi on ennen kaikkea terveydellinen mutta koko ajan enemmän myös taloudellinen kriisi, ja sitä myös tänään tässä salissa käsittelemme. Tänään Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on ennustanut, että maailmantalous vajoaa tänä vuonna vakavimpaan lamaan sitten 1930-luvun. Myös valtiovarainministeriö on arvioinut ennusteessaan, että taloutemme supistuu tänä vuonna 5,5 prosenttia. Tosin taustalla olevana oletuksena oli heillä kolmen kuukauden rajoittamistoimet. Sitähän me emme vielä tiedä tässä kohtaa, tulevatko nämä ennusteet pitämään paikkansa.

Talouden pohja on heikennyt nopeasti kriisin edetessä. Yt-neuvotteluiden piirissä on jo lähes 400 000 suomalaista. Moni yritys taistelee joka päivä saadakseen laskunsa maksetuiksi. Tilanteen vakavuutta myös talouden kannalta kuvaa se, että velkaa otetaan tällä lisäbudjetilla jo enemmän kuin finanssikriisin aallonpohjassa vuonna 2010 otettiin. Velanotto repeää nyt jo yli 12 miljardin euron, kun vuonna 2010 valtion velanotto ylsi noin 11 miljardiin euroon, ja olemme vasta tämän kriisin alkuvaiheessa. Jos kriisi pitkittyy ja siten myös taloudelliset vaikutukset kasvavat, velanotto kasvaa tänä vuonna erittäin merkittävästi. Tämä on meidän hyvä myös tässä salissa muistaa.

Edustaja Kaunisto totesi äsken hyvin, miten tätä lisäbudjettia on tässä salissa kuvailtu. Pidän kammottavana sitä tapaa, miten tätä lisäbudjettia on markkinoitu historian suurimpana, aivan kuin se olisi jokin kehu tai sellainen asia, mistä meidän pitäisi olla ylpeitä. Totta kai on näin, että tämän syvän kriisin keskellä tarvitaan toimia, joilla yrityksiä autetaan, joilla työttömät ihmiset saavat apua, joilla voidaan hankkia suojavarusteita. Mutta ajatus siitä, mitä nyt tehdään, tarkoittaa taas sitä, että toimia tarvitaan hyvin paljon myös tulevaisuudessa, jotta nyt tämän kriisin myötä tulevat haavat meidän talouteemme saadaan korjattua.

Herra puhemies! Meidän on myös hyvä muistuttaa itseämme siitä, että Suomen talous on erittäin haavoittuvainen kohtaamaan näin rajun kriisin tällä hetkellä. Me emme ole pysyneet finanssikriisin jälkeen tekemään riittävästi sellaisia uudistuksia, joilla meidän työ-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

lisyysaste olisi noussut riittävän korkealle, me emme ole pystyneet keräämään julkiseen talouteen sellaista puskuria, jota nyt voitaisiin käyttää taas näiden pahimpien asioiden hoitamiseen, vaan tämä kaikki tarkoittaa merkittävää velanottoa, ja se velka tulee tuleville sukupolville.

Herra puhemies! Tässä lisäbudjetissa on paljon hyviä asioita, kuten jo äsken totesin: suojavarusteiden hankinta, tuki yksinyrittäjille ja muut yritystoimet. Mutta haluan tähän nostaa hallitukselle myös yhden moitteen, joka on minusta erittäin räikeä: Itse asiassa hallitus ei ole noudattanut tämän salin tahtoa. Kun eduskunta hyväksyi ravintoloiden sulkeamista koskevan lainsäädännön yhteydessä lausuman, siinä hallitusta veloitettiin viipymättä ryhtymään toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana. Lisäksi perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että lailla säädetään sekä kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille. Tämä eduskunta on hyväksynyt yksimielisesti nämä muutokset, joilla ravintolat on suljettu, ja samoin myös lausumat, joita siihen mietintöön on tehty, ja näitä eduskunnan lausumia ei ole toteutettu. Valtiovarainministeri Kulmuni on jo poistunut, mutta hän totesi julkisen talouden riien tiedotustilaisuuden alla, että ravintolat ovat yhtä lailla oikeutettuja näihin muihin tukitoimiin kuten muutkin yrittäjät. Näin on kyllä, mutta tuo ministerin vastaus ei ole sitä, mitä eduskunta on hallitukselta edellyttänyt. On päähähuullua neuvoa ravintolayrittäjää hakemaan avustusta ely-keskukselta liiketoiminnan kehittämiseen, kun sulkupäätöksen myötä koko yrityksen liikevaihto on romahtanut. Lisäksi yrittäjän elinkeinovapautta on rajoitettu hyvin poikkeuksellisella tavalla, ja siksi alalle pitää kohdistaa se tukipaketti, mitä eduskunta on edellyttänyt. Tätä hallituksen täytyy viipymättä valmistella ja tuoda se eduskunnan käsittelyyn.

Herra puhemies! Täällä on ollut puhetta myös monista muista toimista, jotka liittyvät yritysten tukemiseen, muun muassa arvonlisäverojen palautuksesta, jota olemme esittäneet yritysten tueksi. Totean edelleen, että on hyvä ja tärkeää, että hallitus on nopeasti tuonut toimia yritysten tueksi, mutta niistä keinoista voimme olla eri mieltä. En pidä tätä valittua tapaa, jolla tukea pääosin kanavoidaan esimerkiksi ely-keskusten kautta pienempien yritysten tueksi, kovin vaikuttavana ja tehokkaana tapana. Ely-keskukset ovat täysin ylikuormittuneita tällä hetkellä. Saan yrittäjiltä jatkuvasti palautetta siitä, että miten ihmeessä he tekevät suunnitelman liiketoiminnan kehittämiseksi tässä tilanteessa, kun heidän koko liikevaihtonsa on romahtanut ja he ovat erittäin vaikeassa tilanteessa. Olisi ollut perusteltua käyttää sellaisia verotoimia, jotka saadaan nopeasti ja tehokkaasti suoraan yritysten tueksi, kuten esimerkiksi arvonlisäveron palautusjärjestelmää.

Herra puhemies! En myöskään hyväksy sitä kritiikkiä, mitä hallituspuolueiden kollegat ovat todenneet, että kuulemisissa on tuotu esille, että tämän järjestelmän luominen kestää niin pitkään. Olin VM:ssä töissä useamman vuoden, ja tiedän sen, että Verohallinto on uudistanut erittäin paljon järjestelmiään, ja uskon, että kohtalaisessa ajassa Verohallinto, jolla on kuitenkin valtion viranomaisista parhaiten tiedossa yritysten maksamat verot, tilinumerot ynnä muut, pystyisi toteuttamaan tällaisen tehokkaan järjestelmän, jolla tätä tukea yritysten avuksi saataisiin.

Herra puhemies! Kuten totesin, paljon hyvää, mutta edelleen paljon korjattavaa, ja toivon, että hallitus tarttuu näihin. Ja erityisesti mitä tulee ravintoloihin, niin siinä on kyllä laiskanläksyä hallitukselle, ja toimeen täytyy ryhtyä välittömästi.

17.35 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunta ja hallitus ovat nyt sitten johdonmukaisesti ja vastuullisesti vieneet asioita eteenpäin tilanteessa, missä yksikään suomalainen palkansaaja, yritys ei ole syyllinen. Kiitos hallitukselle erityisesti nopeasta toisen lisätalousarvion valmistelusta, ja sillä pyritään turvaamaan sitten yritysten toimintakykyä, pelastamaan työpaikkoja, ihmisten toimeentuloa ja kuntien ja sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusta. Tärkeää on myös, että viranomaistoimintaan on edelleen lisätty rahoitusta toisessa talousarviossa peräkkäin. Sisäisen turvallisuuden ja arjen turvaaminen viranomaistyöllä on poikkeusolojen ollessa äärimmäisen tärkeää.

Tänään käsittelyssä oleva hallituksen lisätalousarvion yritysrahoituspaketti on erityisesti roolissa tässä akuutissa kriisissä. Finnveran rahoitusvaltuuksien edelleen lisääminen, Business Finlandin suoran yritysrahoituksen nosto sekä elyn yritysten kehittämishankkeiden lisärahoitus sekä yksinyrittäjien lisärahoitus ovat tärkeitä toimenpiteitä. Lisävaltuuksien myötä pitää myös huolehtia niistä resursseista, millä rahoitushakemuksia käsitellään ja tukea myönnetään. Äärimmäisen tärkeää on myös se, että näitä tukirahoituksen työkaluja tarkasteltaisiin ja niitten kriteereitä pystyttäisiin sitten edelleen muokkaamaan ja palvelemaan juuri tässä kriisitilanteessa, niin kuin monessa puheenvuorossa on täällä puhuttu. Nämä eivät istu suoraan sitten tähän tilanteeseen. Toinen huolenaihe on sitten tietysti se, palvelevatko nämä rahoituselementit — tämäkin on monessa puheenvuorossa jo todettu — sitä suurinta työllistävää alaamme, palvelu- ja ravintola-alaa, jossa on paljon osa-aikatyötä ja pienipalkkaista väkeä kaiken lisäksi.

Arvoisa puhemies! Kuntaministeri on tehnyt hyvää yhteistyötä kuntakentän kanssa, ja paineista huolimatta pakettia valmistellaan huolella ennen kuin se tuodaan pääosin kolmannessa lisätalousarviossa sitten tänne saliin käsittelyyn. Kuntien tukeminen onkin tärkeää nyt, ja nyt tehtävä veroviivästyminen korvaaminen sekä tuki kulttuurin, liikunnan ja nuorison toimijoille ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta äärimmäisen tärkeitä — ennen kaikkea sen vuoksi, jotta pystyisimme sitten palaamaan hyvin akkia arkeen kriisin jälkeen. Pakko myös kantaa siitä hiukan huolta erityisesti tämän liikunnan, nuorison ja kulttuurin tuen osalta, että se todellakin sitten kohdistuisi siihen perusseuratyöhön ja järjestötyöhön, missä se pohja suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan pitkälti rakennetaan.

Tulevassa kolmannessa talousarviossa on tärkeää kuntien kannalta, ja on pitkälti sitten tiedossakin, että yhteisöveron jako-osuutta tullaan tarkistelemaan ja peruspalvelujen valtionosuutta myös omalta osaltaan. Erityisen tärkeään rooliin tietysti nousee sosiaali- ja terveyspuolen eli sairaanhoitopiirien rahoitus, joka nyt monessa kunnassa on kumminkin se 60 prosenttia budjeteista. Tuki on ehdottomasti kohdistettava suoraan sairaanhoitopiireille, kuntayhtymille, ja kriteereissä on huomioitava myös sitten laajasti varautumisen, hoidon ja muutenkin alueen sosiaalisen rakenteen, ikärakenteen ja sairastavuuden vaikutukset. Kova toive on myös siitä, että tulevaan toukokuun lisätalousarvioon tuodaan myös sitten työllisyys- ja investointipaketti kaikesta huolimatta hallitusohjelman pohjalta saliin. On tärkeää pystyä myös katsomaan ja rakentamaan tulevaisuutta.

Myös on tärkeää, että sitä kuntataloutta, niin kuin kuntaministeri esitteli jo, sitten arvioidaan elokuun kehysriihessä ja kuntien kantokyvyn ja kriisin keston mukaan sitten pystytään luomaan pidemmän aikavälin tilannekuvaa kuntataloudesta. Kuntaministerin toteamus, että tukirahoitus kohdentuu korona-vaikutukseen niin sotessa kuin kuntataloudessa, on varmaan sitten vähän hankala arvioitava. Arvio ei ole ihan helppo, koska vaikutukset tulevat myös hyvin pitkällä viiveellä suomalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan ja julkiseen ta-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

louteen, ja tämä on varmasti sitten puntaroinnin kohteena tulevassa talousarviossa ja erityisesti sitten pidemmän aikavälin taloussuunnittelussa.

17.41 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuka olisi uskonut viime syksynä, kun valtiovarainministeri Mika Lintilä totesi, että meillä ei ole varaa lähteä velkarahalla elvyttämään — hän sanoi näin 13.9.19 Ylen haastattelussa — että me olemme todellakin tässä tilanteessa? Koronakriisi on iskenyt vasten meidän kaikkien kasvoja, ja kaikkein tärkeintä on selvittää tästä kriisistä mahdollisimman vähin ihmisvahingoin kuin myös taloudellisiin menetyksiin.

Lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanottotarvetta 9,4 miljardilla eurolla. Nyt jos koskaan on erittäin tärkeää katsoa, mihinkä velkaraha laitetaan. Kaikki toissijaiset hankkeet ja menoerät niin maan ulko- kuin sisäpuolella tulee kerralla jäädyttää. Nyt tulisi keskittyä vain siihen, mikä on tärkeintä, siihen miten Suomi voi selviytyä tästä kammottavasta taloudellisesta ja terveydellisestä katastrofista mahdollisimman vähin vahingoin, ja sitä hän ei tee kukaan muu kuin me suomalaiset itse.

Arvoisa puhemies! Täällä on käsitelty velkaa eri sanoin, ja olen samaa mieltä, että missään nimessä tällaisella velanottomäärällä me emme voi ylpeillä. Myöskään seuraavaa vaalimenestystä ei saa ostaa tähtitieteellisellä lainanotolla. Pitää pitää järki kädessä.

Arvoisa herra puhemies! Haluan antaa kiitosta tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kososelle, joka vastasi kirjalliseen kysymykseeni, jonka tein liittyen abiturienttien tilanteeseen kirjoitusten aikana. Ylioppilaskirjoituksethan käytiin kiireistetyssä järjestyksessä. Esitin tässä kirjallisessa kysymyksessä, että jos kaikki eivät onnistu niin hyvin niissä kirjoituksissa ja tulee mahdollisesti uusintoja, niin voisivatko syksyn uusinnat olla kirjoittajille maksuttomia, ja ministeri lupasi, että hallitus harkitsee asiaa. Ja silloin kun on aihetta kiittää, niin kiitetään: eli on hieno asia, että tässä lisätalousarviossa huomioidaan myös se, että tulevan syksyn kirjoitusten uusijat voivat maksutta tehdä nämä uusinnat, se on hieno asia.

Arvoisa puhemies! On selvää, että resurssitarve työttömyysturvan ja muiden sosiaali-etuuksien käsittelyiden kohdalla tulee kasvamaan räjähdysmäisesti lähiaikoina. Tässä hallituksen antamassa toisessa lisätalousarviossa esitetään kyllä lisämäärärahoja etuuskäsittelyyn, mutta riittävätkö annetut lisäresurssit, jos järjestelmän kankeutta ei kevennetä määräjäksi? Jätin 24.3. kirjallisen kysymyksen liittyen TE-toimistojen resursseihin ja siihen, miten he selviävät näistä tulevaisuuden paineista, ja toki luvattiin, että lisärahoitusta tulee, mutta se ei kyllä välttämättä riitä kovin pitkälle.

Hallituksen tulisi ryhtyä kiireellisesti toimenpiteisiin ja säätää esimerkiksi määräaikaaisesti voimassa oleva poikkeuslaki, joka mahdollistaisi sen, ettei jokaisen koronakriisin takia irtisanotun tai lomautetun työntekijän kohdalla tarvittaisi erillistä työvoimapoliittista lausuntoa, vaan lausunto tehtäisiin yrityskohtaisesti. Näin työnsä menettäneillä olisi mahdollisuus selvittää ripeästi myönnetyllä työttömyysturvalla eikä hakemusruuhka kumuloituisi toimeentulotuki- ja asumistukihakemusten käsittelyyn. Eli kevennettyä byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Nostan muutamia huolenaiheita esiin.

Hoitajat ja hoitotyöntekijät tekevät äärettömän raskaan paineen alla äärettömän vaativaa, tarkkaa ja merkityksellistä työtä. Ei ole turha puhua, etteivätkö he tarvitsisi niin sanottua erityisen työn lisää eli selkokielellä sanottuna vaarallisen työn korvausta. Tämähän on ollut muun muassa joissain työehtosopimuksissa mukana omana pykälänään. Tällä hetkellä hoitajilla ei ole työehtosopimusta voimassa, mutta on erittäin tärkeää, että yhteiskunta, joka inhimillisesti suhtautuu asioihin, suhtautuu niin myös hoitajien työpanokseen ja har-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kitsee sitä, millä tavalla kuntia, kuntayhtymiä ja kaupunkeja voidaan tukea siinä, että ne voisivat mahdollisesti lisätä sitä palkanmaksua näille hoitajille. He tarvitsevat erityisen tuen lisän.

Suojavarusteiden kanssa meillä on Suomessa erityisen suuria ongelmia. Yhteydenottoja tulee päivittäin, viimeksi eilen illalla ostopalveluja tuottavalta yritykseltä, että heille ei ole tullut suojavarusteita. Ministeri Pekonen aika suoraan ilmaisi kantansa sanoen, että toimijoilla pitäisi olla 3—6 kuukauden valmius erilaisiin varusteisiin. Koronakriisi on kuitenkin tullut kaikille yllätyksenä, ja nyt ei ole aika syyllistää niitä toimijoita, joilla ei ole näitä suojavarusteita, vaan jälkipyykin aika on myöhemmin. Nyt näitä varusteita, joita Suomeen ostetaan, täytyy kiireellä jalkauttaa ympäri Suomea niin kunnallisille toimijoille kuin yksityisille toimijoille. Yhtä ainuttakaan toimijaa, yhtä ainuttakaan tarvitsijaa ei voida jättää huomioimatta, ja olen jättänyt tästä tänään kirjallisen kysymyksen vielä kysyäkseni, tullaanko varmasti näin tekemään.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoito on erittäin suuressa kriisissä. Tänään olemme taas kuulleet, että muun muassa Kaunialassa on koronavirustartuntoja, ja kannan äärettömän suurta huolta siitä, pääsevätkö vanhukset erikoissairaanhoidon sieltä vanhustenhoivasta vai hoidetaanko heitä siellä paikallisesti. Pidän kyllä tärkeänä sitä, että hoito hoivakodeissa on ajanmukaista ja osaavaa, ja ikävä kyllä on sanottava tässä, että me tiedämme kaikki, että hoitoa priorisoidaan ja siellä myös saattohoitotilanteet tulevat vastaan jatkuvasti, ja toivon, että näihin tilanteisiin kohdennetaan resursseja.

Huoltovarmuuskeskusten tilanne ja tämä maskigate on todella järkyttävä, ja toivon kyllä, että asiat tutkitaan erittäin hyvin siellä, ei ainoastaan se, mistä kaupoista nyt oli kysymys ja mitä tilattiin ja mitä saatiin, vaan myös se, miten oli mahdollista, että hyllyissä oli jopa kahdeksan vuotta vanhaa materiaalia, eli mikä siellä Huoltovarmuuskeskusten sisällä on johtanut siihen, että toiminnot ovat olleet tällaisia. Ja sitten toki mietin sitä, että jos hankintapyynnöt muun muassa näistä suojavarusteista ovat tulleet sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ne ovat sen vastuulla, niin mikä on ministeriön rooli siinä, että ollaan ostettu suojamaskeja, jotka eivät olekaan sitten täyttäneet sitä kriteeriä.

Eli näillä kysymyksillä ja näillä pohdinnoilla haluan tähän lisätalousarvioaloitekeskusteluun ottaa kantaa.

Ja vielä kannan huolta perheistä. On erittäin tärkeä huomioda [Puhemies koputtaa] perheiden tilanne tässä kriisissä, se, että heille riittää apua.

17.48 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Kulmuni totesi lisätalousarvion tiedotustilaisuudessa: ”Koronakriisistä selviytyminen ei ole ainoastaan lainanoton rohkeudesta kiinni.” No, ministerihän on oikeassa. Tarvitaan myös ymmärrystä kohdentaa lainatut rahat niin, että ne vaikuttavat halutulla tavalla. Tämä on jo tässä salissa noussut esiin.

Lisätalousarviossa ollaan osoittamassa sinänsä kiitettävä määrä rahaa yritysten suoriin tukiin. Tuolla ei kuitenkaan tulla saavuttamaan toivottuja vaikutuksia. Tuessa on järkeä vain, jos se edistää yrityksen selviämistä eikä sen tuhoa, kuten nyt on monen kohdalla käymässä. Kyse ei ole rahan määrästä vaan sen ehdoista.

Arvoisa puhemies! Suoraa tukea annetaan yrityksille nyt avustuksena 80 prosenttia kehittämishankkeen hyväksytyistä kustannuksista. Tuella ei saa maksaa koronasta johtuvia maksurästejä eikä tavanomaista toimintaa. Ennakkoa saa 70 prosenttia avustuksesta eli

hieman yli puolet hankkeen kustannuksista. Avustuksen loppuerän saaminen edellyttää mahdollisesti välimaksatusta ja aina loppuraporttia.

Ymmärretäänköhän hallituksessa lainkaan, mitä tämä tarkoittaa tosielämässä? Väli- ja loppuraporteista kertyy Business Finlandille ja ely-keskuksille uusi jättiläisavotto, eli näiden hakemusten lisäksi väli- ja loppumaksatukset viivästyvät. Siten esimerkiksi, jos ajatellaan, 100 000 euron kehittämisavustuksen saaneen yrityksen on 70 000 ennakon lisäksi käytettävä 55 000 euroa uutta rahaa, ennen kuin se saa loput 30 000 avustuksena. Mistä hallitus kuvittelee rahan tähän kehittämiseen ja rästeihin tulevan, jos perusteet tuelle ovat tavanomaisen toiminnan vaikeudet epidemian vuoksi? Yhtä hyvin voisi nostaa itseään niskasta ilmaan. Ellei Suomi aukea ja bisnes lähde räjähtävään kasvuun viimeistään kesäkuun alussa, nyt huhti- ja toukokuussa avustusennakkoja saaneilta yrityksiltä loppuvat rahat viimeistään heinä—elokuussa. Miten hallitus kuvittelee, että tässä muka onnistuttaisiin? Tämä nyt on niin kuin matematiikkaa, ihan pelkkää, silkkaa matematiikkaa.

Arvoisa puhemies! Rajoittamistoimet ovat pysäyttäneet Suomessa ja maailmalla paljon muutakin kuin ne ravintolat ja kuppilat, joista tänään täälläkin on ollut puhetta. Käytännössä kaikki ei-pakolliset arvoketjut ja toiminnot alkaen suuryrityksistä ja erikoistavarakaupasta pk-sektorin kautta yksinyrittäjiin ja yksityisiin kuluttajiin ovat epävarmuuden takia seis. Emme me käy kampaajalla. Emme me osta mitään ylimääräistä. Kukaan ei tee mitään, jos ei ole aivan pakko. Näiden arvoketjujen uudelleenikäynnistäminen kestää paljon kauemmin kuin ravintolan avaaminen, jos niitä yrittäjiä enää silloin on. Ja jos miltä tahansa yritykseltä jää muutaman kuukauden liikevaihto saamatta, niin sitä reikää ei millään lainoilla tai kehittämistuilla ikinä paikata umpeen. Tämäkin on ihan kylmä fakta, ihan silkkaa matematiikkaa.

Arvoisa puhemies! Ei ole hallituksen tai sitä neuvovien akateemikkojen tehtävä tappaa huonosti kannattavia yrityksiä. Karsiminen kuuluu kyllä markkinavoimille, eivätkä rajoittamistoimet ole markkinavoimia. Yrityksen hyvä tai huono kannattavuus on vain pieni marginaali sen pyörittämän kokonaispotin pinnalla. Suomi elää tuon kokonaispotin pyörittämisestä, ei yritysten tuloksista.

Valitettavasti hallituksen ministereitä ei näy tänään täällä paikalla, mutta vetoan kyllä nyt hallitukseen: ymmärtäkää, että ainoa tapa pelastaa pk-yritykset ja talouden käynnistyminen rajoitusten jälkeen on kompensoida niiden menettämää myyntiä suoralla tuella, ilman ehtoja. Tämä on mahdollista tehdä muuttamalla nyt tarjotut, haetut ja myönnetyt kehittämisavustukset suoraksi, heti kokonaisuudessaan maksettavaksi tueksi ilman hankevelvoitteita. Kaikki me tiedämme, mitä hankkeista syntyy: lisää byrokratiaa, lisää ongelmia. Ne työllistävät pieniä yrittäjiä valtavasti. Ja kyllähän meidän tulee luottaa siihen, että suomalaiset yritykset kehittävät kyllä, kun ne ensin selviävät tästä.

17.53 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tähän lisätalousarviokeskustelun alkuun haluan kuitenkin osoittaa kiitokseni kaikille heille, jotka ovat tehneet paljon työtä ja tekevät paljon työtä tässä kriisissä, niin terveydenhuollon ammattilaisille kuin sosiaalipuolen ammattilaisille ja ennen kaikkea kaikille meille suomalaisille, jotka olemme noudattaneet näitä ohjeita ja määräyksiä tässä erittäin vaikeassa tilanteessa.

Tämä vuoden 2020 toinen lisätalousarvio on mielestäni selkeä. Sillä on konkreettinen tehtävä, ja se on varmistaa ne seuraavat askelmerkit tämän kriisin yli. Me tulemme tarvitsemaan vielä lisää lisätalousarvioita. Tästä kriisistä vaikean tekee erityisesti se, että vaikka meidän motivaatiomme on rakentaa silta tämän kriisin yli, niin me emme tiedä, kuinka pit-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kä tuon sillan tulee olla. Meidän tehtävämme on kuitenkin varmistaa, että viranomaisilla ja terveydenhuollon ammattilaisilla on tarvittavat edellytykset turvata suomalaisten terveys ja turvallisuus tämän kriisin aikana.

Lisätalousarviossa hallitus korvaa koronakriisin terveydenhuollolle ja viranomaisille aiheuttamat kustannukset. Suojavarusteiden, laitteiden ja lääkkeiden hankintaan osoitetaan 600 miljoonan euron lisämääräraha.

Arvoisa puhemies! Tukea tarvitaan yhteiskunnan jokaisella asteella. Tuen tarve on mitattava, ja kun on kuunnellut tämän salin hyviä puheenvuoroja, niin huomaa, että sitä tukea todella tarvitaan ja rahanmenoa riittää. Tilanne on monelle yrittäjälle äärimmäisen vaikea, ja siitä tekee erityisen kurjan se, että tämä ongelma ei ole kenenkään syytä vaan tämä on tullut tällaisena ehkä jopa ennalta arvaamattomana kriisinä, jonka vaikeus on pikkuhiljaa lisääntynyt.

Tässä lisätalousarviossa yritystoiminnan turvaamiseksi tarkoitettua apua lisätään noin miljardilla eurolla, josta suoraa avustusmuotoista tukea on 450 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan yritysten koronarahoitus kohoaa nyt tehtyjen lisäysten myötä noin 1,45 miljardiin euroon, ja lisäksi hallitus varautuu ihmisten päivittäisen toimeentulon turvaamiseen 1,5 miljardilla eurolla — mittavia, mittavia summia, ja niin kuin valtiovarainministeri on todennut, tämä on yksi suurimpia lisätalousarvioesityksiä, mitä eduskunnassa on tehty.

On tärkeää huomata, että budjetin suhdanneluontoiset etuusmenot joustavat tarpeen mukaan. Esimerkiksi lomautukset tai työttömyydestä johtuvat etuusmenot voivat olla tällaisia joustavia suhdanneluontoisia etuusmenoja.

Koronavirus on myös tuonut moniin perheisiin täysin ennakoimattomia ja erittäin vaikeita tilanteita. Moni on joutunut jäämään kotiin palkattomalle. Alle 10-vuotiaiden lasten kanssa töistä palkatta poissa oleva vanhempi voikin hakea väliaikaista tukea lapsen hoitamiseen. Tästä haluan antaa erityiset kiitokset hallitukselle.

Myös kuntia tuetaan. Kuten kuntaministeri aiemmin tänään täällä kertoi, kuntia on tuettu jo ennen tätä kriisiä. Nyt kuntia tuetaan noin viidellä- ja puolellasadalla miljoonalla eurolla, ja valmistelussa on myös, että toukokuussa lisätalousarvioon tulisi kuntien tukipaketti. Sen koko mielestäni tulee olla vähintään noin miljardi euroa.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoden toinen lisätalousarvio on historiallisen suuri, ja päätökset ovat tarpeellisia. Lisätalousarvio pureutuu niihin kysymyksiin, joiden parissa on nyt toimittava: terveys, turvallisuus ja talous. Tämä on myös aika lailla se oikea järjestys, kuinka tähän kriisiin pitää suhtautua ja kuinka tätä kriisiä pitää hoitaa: terveys, turvallisuus ja talous edellä.

Yhteiskuntamme velkaantuu, mutta tässä tilanteessa se on hyvin perusteltua. Ei näin voi jatkaa loputtomiin. Siitä olen iloinen, että tämä velkaantuminen on tässä salissa paitsi otettu tässä tilanteessa vastaan keinona, johon on tartuttava, velkaantuminen on nyt myös mahdollista, kun edellinen hallitus laittoi Suomen taloutta kuntoon. Toisaalta tässä salissa on myös todettu, että velkaantumista ei voi jatkaa loputtomiin. Meidän pitää suunnitella tällainen hallittu tie ulos tästä kriisistä, ja olen siitä tyytyväinen, että nyt on asetettu kaksikin työryhmää, jotka pohtivat, kuinka tästä kriisistä päästään ulos. Me tarvitsemme sellaisia keinoja, joilla tuetaan kasvua, joilla tuetaan työtä ja samalla huolehditaan siitä, että meidän julkinen taloutemme on kestävällä pohjalla ja että meidän lapsemme ja meidän lastenlapsemme saavat tämän maan entistä paremmassa kunnossa.

Kriisin jälkeen Suomi pitää palauttaa kestävä kasvun, korkean työllisyyden ja kestävä julkisen talouden uralle. Tämä ei totisesti ole helppo urakka, mutta tähän tarvitaan ihan

meitä kaikkia. Meidän tulee turvata hyvinvointiyhteiskunnan rakenteet, jotta jatkossakin pystymme takaamaan suomalaisille tarvittavat palvelut, niin että voimme jatkossakin pitää huolta maamme kansalaisten terveydestä, turvallisuudesta ja tulevaisuudesta.

Tarve rakenteellisiin uudistuksiin on ehkä ajankohtaisempi kuin koskaan aiemmin — siis tarve rakenteellisiin uudistuksiin ei ole poistunut minnekään, vaan se on entistä tärkeämpää. Meidän pitää panostaa koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Ne luovat sitä työtä ja kasvua, joista hieman aiemmin sanoin. Samalla meidän pitää huolehtia siitä, että sosiaaliturvasta tulee kannustavampi ilman, että lisäämme eriarvoisuutta. Me emme saa toistaa niitä virheitä, mitä 90-luvun lamassa tehtiin. Näiden oikeuksien rinnalla meillä tulee olla myös velvollisuus osallistua — siis oikeuksien rinnalla tulee olla velvollisuus osallistua. Edessä on ennen pitkää Suomen jälleenrakennus.

Arvoisa puhemies! Kevät on usein tällaista yhteen kokoontumisen aikaa, mutta nyt pitää muistaa, että me emme ole vielä voittaneet tätä epidemiaa. Me emme saa nyt tuodittautua turvallisuudentunteeseen, vaan meidän on edelleen tehtävä kovasti töitä sen eteen — siis ihan meidän kaikkien on tehtävä kovasti töitä — että me noudatamme nyt näitä ohjeita ja linjauksia ja me pidämme huolen siitä, että nämä toimenpiteet nyt auttavat, ja siinä joka ikinen suomalainen voi vaikuttaa. Ymmärrän hyvin sen, että kotona oleminen voi jo kylästyttää, mutta nyt ei ole muuta vaihtoehtoa.

Kiitän hallitusta lisätalousarvion nopeasta valmistelusta ja kiitän valtiovarainministeri Kulmunia siitä, että inhimillisen ja taloudellisen kriisin mittaluokka on ymmärretty ja otettu vakavasti.

18.00 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitus on antanut historiallisen suuren lisätalousarvion, jonka rinnalle tulevina viikkoina tulee vielä uusia miljardipaketteja. Sen paremmin viruksen kuin taloudenkaan kannalta en usko, että olemme vielä lähelläkään kriisin vaikeinta tilannetta.

Maaliskuun lopulla valtiolla on velkaa lähes 120 miljardia euroa. Velka on kasvamassa pelkästään jo nykytietojen perusteella toistakymmentä miljardia euroa tänä vuonna. Summasta puuttuu ainakin toukokuun lisätalousarvio, joka tietysti perustuu velanottoon. Suomessa oli merkittäviä pidemmän aikavälin taloudellisia haasteita jo ennen epidemiaa. Demografiset ongelmat, maksajien määrän väheneminen, julkisen talouden epätasapaino, kaikki nämä kärjistyvät merkittävästi. Myös EU:sta väläytellään tarvetta osallistua vielä paljon heikommin taloutensa hoitaneiden maiden ongelmien ratkaisuun.

Näinä kriisiaikoina on useita kertoja korostettu yhtenäisyyden merkitystä. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että mahdollisimman hyvin ja yksimielisesti kykenisimme tunnistamaan ja määrittelemään ne ongelmat, yhteiskunnan sektorit ja asiat, jotka erityisesti ja ensisijaisesti tarvitsevat tukitoimia. Vaikka rahan jakamiseen aina liittyy politiikka ja monilla omien äänestäjienkin miellyttäminen, tarkoittaa yhtenäisyyden vaatimus ymmärtääkseni sitä, että tällaisesta yritettäisiin nyt kuitenkin mahdollisimman tiukasti pidättäytyä.

Valtion miljoonien jakamista pitäisi toisin sanoen leimata erittäin vahva pragmatismi ja käytännöllisyys. Realismia on myöntää, että ihan kaikkea ei ole mahdollista korjata tai korvata. Realismia olisi myös hyväksyä, että juuri nyt ei kannata huutaa uusien tai toteutumatta jääneiden oikeuksien perään vaan huolehtia siitä, että pääsemme valtione ja yhteiskuntana ylipäättensä pinnalle tästä kriisistä. Priorisointi tarkoittaa sitä, että päättäjät kykenevät arvioimaan eri tarpeiden keskinäistä suhdetta. Jos saajilta kysyy, kaikki ovat huutavassa tarpeessa. Valtiossa ei liene yhtä ainutta sektoria, toimijaa, virastoa, instanssia, toimialaa,

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

elinkeinoja, joka ei itse olisi sitä mieltä, että juuri se ansaitsisi lisärahoitusta ja nyt kriisioloissa jonkinlaista kompensatiota.

Vaikka hallituksen lisäbudjetti tarjoaa paljon aivan välttämättömiä panostuksia esimerkiksi yrityksille, en voi kuitenkaan kehua sitä edellä mainitun yhtenäisyyden edistämisestä tai politikoinnin välttämisestä. Päinvastoin lisäbudjettia ja hallituksen monia muitakin aikomuksia leimaa aivan samanlainen usko rahan loppumattomuuteen kuin ennenkin, ennen tätä kaiken uusiksi panevaa kriisiä. Hallitus ei ole luopunut mistään hankkeestaan, päinvastoin se jopa haluaa korostaa niitä. Asioiden tärkeysjärjestykseen laittamista ei ole koettu tarpeelliseksi. Olipa kyse sähkölatauspaikoista, oppivelvollisuuden pidentämisestä, kulttuuritoimijoiden tukemisesta, maailmanparantamisesta: ei leikkauksia, ei tavoitteiden siirtämistä, ei painopisteiden muutoksia, ei kuntien tehtävien karsimista, ei abstraktista hyvispolitiikasta luopumista konkreettisen, yksinkertaisen, todennettavan politiikan hyväksi. Toissijaisista tai maallamme jopa haitallisista lempihankkeista pitäisi kyetä luopumaan tällaisissa oloissa.

Arvoisa puhemies! Vaikka asiaa on täällä paljon kiitelty, en itse ymmärrä esimerkiksi, miksi kulttuuriala on nostettu erikseen esille. Se mainittiin jopa kehysriihen virallisten tiedotteiden nostossa siinä yritysten hengissä pysymisen, ihmisten toimeentulon ja maatalouden yhteydessä, eli se on selvästi jotain, mistä hallitus on erityisen tyytyväinen ja jota se pitää erityisen tärkeänä. Eikö ihmisten toimeentulomenetysten kompensoiminen olisi riittänyt koskemaan myös kulttuurialan ihmisiä? Ministerit kertovat, että kriisi on ollut poikkeuksellisen kova kulttuurikentälle. Oikeastiko poikkeuksellisen? Useimmat sektorithan ovat kärsineet. Luulen, että poikkeuksellista kulttuurikentässä onkin se, että se myös normaalioloissa toimii hyvin vahvasti tai jopa yksinomaan verorahoilla. Miksi tätä rahasummaa ei pantu suorana tukena oikeasti helpottamaan vaikkapa ravintoloita, kampaamoja, partureita, pikkukauppoja ja kuljetusalaa?

Edustaja Arhinmäki mainosti täällä keskustelun alkuvaiheessa, että tämän lisäbudjetin osuus kulttuurille on pieni suhteutettuna siihen, että menetetyt Veikkauksen rahatkin korvataan täysimääräisesti. Eli kun pienituloiset eivät nyt saa hakata marketeissa kolikkokoneita, tämän ei kuitenkaan anneta vaikuttaa hyödynsaajiin. On aivan selvää, että Veikkauksen rahoista kustannetaan paljon hyödyllisiäkin toimijoita, mutta yhtä selvää on, että mukana on kovemman luokan tukilinkoja, jotka eivät tarvitsisi mitään. Ehkä jopa traagisia rahareittejä peleihin addiktoituneiden pienituloisten ja yhteiskuntamme kannalta turhanpäiväisten järjestöjen välillä kannattaisi juuri nyt tarkastella, kun epidemia on pannut markettien koneet kiinni.

Kyse ei ole siitä, etteikö kulttuuri olisi etenkin normaalioloissa oleellinen ja tärkeä asia, kyse on siitä, että jos me priorisoimme, se ei ole. Annan esimerkin: Kulttuuritapahtumille, alan yhtiöille, teattereille, museoille sekä suoraan taiteilijoille annetaan 40 miljoonaa euroa ja taiteen opetukseen 3 miljoonaa, liikuntaan ja urheiluun 20 miljoonaa, siis yhteensä noin 63 miljoonaa. Se on paljon, vaikka ei ehkä valtava summa, kun puhutaan miljardeista. Mutta se on valtava summa, kun sitä verrataan johonkin. Esimerkiksi poliisin toimintamenoihin ehdotetaan tässä lisäbudjetissa 200 000 henkilöstö- ja ajoneuvokuluihin ja 100 000 liikkumisen rajoittamisessa tarvittaviin materiaalihankintoihin. Poliisi toki ensimmäisessä lisätalousarviossa sai myös panostuksia, mutta me puhummekin nyt elintärkeästä sektorista, poliisista, joka on esimerkiksi Uudellamaalla äärirajoilla eristyksen vaatimien tehtävien lisäksi ja joka on muutenkin tiukilla, jolla ei ole riittäviä suojavälineitä, ammattikunnasta, joka toimii meidän kaikkien hyväksi, turvallisuutemme hyväksi tuolla etulinjassa.

Mikäli aikaa olisi, puhuisin vielä ilmastopolitiikan menoista, mutta sanon tähän loppuun vain sen, että erityisoloissa poliittisilta päättäjiltä vaaditaan kykyä pragmaattisiin päätöksiin. On välttämätöntä saada asiat tärkeysjärjestykseen.

18.07 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Juuri sehän on politiikkaa ja poliittisia valintoja, miten tässä tilanteessa toimitaan. Se on maailmalla näkynyt, että eri maat ovat tehneet erilaisia valintoja, ja ei voi varsinaisesti sanoa, että yksikään olisi selvinnyt jotenkin ilman minkäänlaisia vahinkoja. Tämä onkin haastavaa tasapainottelua tarvittavien rajoitusten, tarvittavien kompensatioiden ja toisaalta sen pitkän aikavälin kantokyvyn suhteen, ja tämä pätee niin talouden olosuhteisiin kuin inhimillisiin olosuhteisiin.

Tässä tuoreeltaan uutisoitiin, että mielenterveysongelmat ovat nyt yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeelle Suomessa. Eli esimerkiksi panostukset mielenterveyden ylläpitämiseen, mitä myös tässä lisätalousarvioesityksessä tehdään järjestöjä tukemalla, ovat juurikin niitä panostuksia, joilla varmistetaan se suomalaisen talouden pitkän aikavälin kantokyky, sillä ihmisten tekemää se kaikki työ on, ja vain hyvinvoivat, terveet ihmiset saavat pidettyä yllä niitä verotuloja, joihin hyvinvointivaltio nojaa. Sen tähden näissä tilanteissa onkin syytä olla varovainen sen suhteen, että ei lähdetä leikkaamaan eikä lähdetä rajoittamaan tai vahingoittamaan niitä peruspalveluita, jotka pitävät ihmisten arkea ja hyvinvointia ja terveyttä pystyssä. Tämän tähden onkin tärkeää, että nyt tästä paketista käynnistyy ensimmäinen tukipaketti kunnille keskellä koronavirusta, sillä juuri kunnat vastaavat siitä, että peruspalvelut pyörivät, että jokainen lapsi, nuori, vanhus, vammainen tai muu suomalainen saa tarvitsemansa tuen ja avun keskellä tätä kriisitilannetta.

Nyt käydään läpi ministeriöiden kautta, miten eri kunnissa on toimittu, pyritään tunnistamaan niitä parhaita mahdollisia malleja ja sitten takaamaan, että varmasti raha ei tule esteeksi, kun turvataan suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia näissä olosuhteissa. Se vaikkapa on aika selkeää, että vaikka nyt moni opettaja, vanhempi, koulun henkilöstön jäsen tekee parhaansa, että etäopiskelussakin saadaan lasten ja nuorten oppimista edistettyä, niin väistämättä tällä kriisillä on vaikutuksia siihen, millaisilla eväillä lapset ja nuoret palaavat koulunpenkille sitten syksyllä, joten on mielestäni ihan viisasta, että samalla kun tehdään näitä akuutin paikkausvaiheen toimenpiteitä näiden lisätalousarvioesitysten kautta, niin pyritään varmistamaan myös se, että syksyllä ja sitten ensi vuoden syksynä ja senkin jälkeen vielä meillä riittää rahat lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja koulutuksen turvaamiseen.

Eli en sanoisi, että nyt olisi viisasta lähteä pohtimaan, miten hallituskaudella leikataan näistä isoista rahamenoista, mitkä nyt ovat sosiaaliturva, koulutus ja sosiaali- ja terveystalvet. Sitä ei käy kiertäminen, että ne ovat niitä asioita, mihin eniten rahaa tässä yhteiskunnassa menee, ja nähdäkseni sieltä ei näissä olosuhteissa voi leikata, kun väistämättä tämä poikkeusolo synnyttää ikään kuin inhimillistä velkaa sinne ihmisten hyvinvointiin ja oppimiseen. Eli myös tämän kriisin akuutin vaiheen ratkaisemisen jälkeen tarvitaan tukea ja apua, ja sen takia, kun tässä samalla sitten tehdään julkisen talouden suunnitelmaa pidemmälle aikavälille, on tärkeä huolehtia siitä, että rahoitus on riittävää, jotta ainakin lasten ja nuorten tulevaisuus ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tulevaisuus saadaan tätä kautta turvattua. Eli toivon todella, että oppositiokaan ei vaadi meitä näistä asioista leikkaamaan missään vaiheessa, sillä juuri se oli iso virhe 90-luvun laman jälkeen, juuri se on se virhe, jonka jäljen me näemme nyt minua vähän vanhemmassa sukupolvessa, joka ei valitettavasti ole pysynyt elämän ja vaikkapa työpaikkojen syrjässä samalla tavalla kiinni kuin ne sukupolvet, joihin tällainen hyvinvointivaltion alasajo ei ole vaikuttanut. Eli on

syytä ottaa opiksi ja todella varmistaa, että suomalaiset voivat hyvin, oppivat ja pystyvät tekemään töitä ja pitämään itsestään huolta myös tulevaisuudessa. Nyt tehdään todella ne avainratkaisut, ja sen tähden talouden tasapainottaminen ei voi tarkoittaa sitä, että leikataan peruspalveluista, leikataan koulutuksesta, leikataan lapsilta ja nuorilta. Voidaan toki yrittää katsoa, mitkä ovat sellaisia asioita, joihin ei välttämättä rahaa tarvitse jatkossa käyttää, mutta samalla on myönnettävä, että sitä on Suomessa tehty jo aika pitkään ja niitä tehostamiskohteita ei ole aivan helppo löytää. Toki tässäkin on oppositio toivottavasti mukana. Kun katsottiin normaaliolosuhteiden vaihtoehtobudjettia viime syksynä, niin siellä ei ihan kauhean paljoa ison mittaluokan tehostamishdotuksia ollut, mutta ehkäpä nyt sitten tänäänkin salissa kuultujen puheenvuorojen jälkeen tilanne on toinen tämän kriisin jälkeen — mutta todella toivon, että ei sitten niitä leikkauksia ihmisten hyvinvoinnista ja selkänähasta.

Sitten kun pohditaan, mikä on tie tästä kriisistä eteenpäin, niin nähdäkseni kansainvälinen yhteistyö korostuu entisestään. Korona on osoittanut, että yksikään maa ei ole saari ja että ensinnäkin talous mutta toiseksi myös ihmisten terveys on kiinni siitä, mitä muualla maailmassa tapahtuu. Varsin pieneltäkin alueelta voi tauti lähteä leviämään yllättävänkin nopeasti, ja sen tähden jopa vaikkapa se Kiinan kansanterveystilanne vaikuttaa siihen, millaista meillä täällä Suomessa on. Siksi tänä aikana on pikemminkin vahvistettava kuin purettava kansainvälistä yhteistyötä. Se on nyt ihan akuutissa kytköksessä myös Suomen terveydelliseen tilanteeseen, että saadaanko tätä tautia torjuttua muissa maissa. Ne isot puutteet, mitä tunnistetaan esimerkiksi kehittyvissä maissa, vaikuttavat myös siihen, nähdäänkö tätä tautia maailmalla ja sitä kautta eittämättä myös Euroopassa ja Suomessa tulevina vuosina vai ei. Ja jos tilanne on se, että tätä tautia ei saada tehokkaasti kitkettyä, niin se saattaa näkyä myös siinä, että taloudenkin rajoituksia joudutaan jotenkin lievässä mittakaavassa valitettavasti ottamaan käyttöön aika ajoin, eli järkevintä olisi kitkeä tämä epidemia nyt mahdollisimman tehokkaasti. Globaalisti hieno panostus on ollut vaikkapa kansainvälinen yhteistyö rokotteen kehittämisen suhteen. Ja onkin ollut hyvä, että Suomi on näihin projekteihin lähtenyt, koska vain nitistämällä tämän pandemian globaalisti me voimme varmistaa, että se ei tule sitten vuoden tai kahden tai kolmen kuluttua kummittlemaan tänne ja vaivaamaan meitä uudestaan. Eli todella näihin kansainvälisiin toimiin panostaminen on nyt järkevää, koska se on ainoa tapa varmistaa, että tämä tilanne ei uusiudu piakkoin vaan että nyt kun tämä tilanne saadaan ratkaistua, niin sitten pääsemme takaisin elpymisen ja jälleenrakentamisen tielle eikä tänne tule uutta epidemiaa jostain muualta yllättäen [Puhemies koputtaa] ja pyytämättä.

18.14 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vuosi sitten näihin aikoihin käytiin jännittämään ennakkoäänien tuloksia, eikä monikaan varmaankaan arvannut silloin, että vuoden kuluttua siitä hetkestä pohditaan nyt sitten kriisin keskellä historiallista lisätalousarviota. Toivon mukaan vuoden kuluttua olemme tästä itse epidemiasta hieman selvemmällä vesillä, mutta on epätodennäköistä, että ainakaan ennen seuraavaa vaalikautta Suomi on suures-tikaan nousu-uralla tämän taloudellisen iskun jäljiltä.

Tämä lisätalousarvio on sinänsä oikeansuuntainen, ja kellekään ei tule yllätyksenä se, että tulot laskevat ja menot nousevat ja sen seurauksena velan ottaminen lisääntyy. Sinänsä tälle kokonaiskuvalle tuskin kellekään on tässä tilanteessa esittävä vaihtoehtoja. Tässä olemme nyt, kun emme ole hyvinä aikoina pystyneet säästämään huonojen aikojen varalle: ei jää mitään muuta kuin velanotto, kun hyvinäkin aikoina on otettu syömävelkaa. Nyt olisi

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

sen priorisoinnin ja asioiden tärkeysjärjestykseen laittamisen aika. Velkaa tulee ottaa vain pakollisiin kotimaassa oleviin menoihin. Maailmanparantaminen täytyy nyt unohtaa ja hallitusohjelma, jolta on pohja pudonnut tosiasiallisesti jo aikaisemmin. Nyt jokainen viimeistään ymmärtää, että sitä pohjaa ei ole. Se täytyy kirjoittaa uudestaan.

Nyt tarvittaisiin poistumissuunnitelma ylipäänsä tässä kriisissä, koska tämä lisätalousarvio ja kaikki tällainen tukeminen on periaatteessa vain laastarointia ja veden kantamista kaivoon. Ongelma on siinä, että niin kauan kun talouden pyörät eivät pyöri, ei niille yrityksille sitä tuloa muodostu ja kaikki tämä pidemmän päälle kuitenkin menee hukkaan ennen kuin yhteiskunta saadaan toimimaan normaalisti. Mitä pidemmäksi poikkeusaika menee, sitä enemmän tulee näitä aloja, jotka ovat ongelmissa. Nyt puhutaan ravintola-alasta, jolle suunnattu erityistuki olisi tarpeen, mutta jos aletaan menemään pidemmälle kesään, tulee vastaan muita palvelualoja, matkailuala, jotka menettävät kaiken tulonsa, ja sen seurauksena maassa voi olla konkurssiaalto. Tästä kriisistä täytyy sitä kautta päästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Sen ohella pitää muistaa, että tämä koronakriisin kaltainen tapahtuma muuttaa perusrakenteita Suomen lisäksi aivan kansainvälisestikin. Valtiovarainministeri Kulmuni avauspuheessaan käytti ilmaisua, että me olisimme "vakaassa eurossa". Kuinka vakaa se euro sitten nyt näinä aikoina on, kun isot EU-maat uhkailevat lähtevänsä koko unionista, elleivät saa tahtoaan läpi rahoituspaketeissa? Isojen maiden talous on niin vaaka-laudalla, ettei niiden kaatumista pysty patoamaan mikään paketti. Sen seurauksena voi olla EU:n tai euron tai jopa molempien purkautuminen hallitsemattomasti ja äkkinäisesti. Haluaisinkin kuulla, mikä on hallituksen suunnitelma tällaisen tilanteen varalle. Miten me vältämme joutumisen maksumiehiksi isojen maiden mahdollisesti kaatuessa?

18.18 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset hallitukselle vastuullisesta toiminnasta tämän kriisin keskellä ja toisaalta sitten myös siitä nopeudesta, jolla koronan aiheuttamiin talouden akuutteihin tarpeisiin on vastattu. Nämä lisätalousarviot ovat todella suuruusluokaltaan historiallisia, mutta ne ovat historiallisia myös siitä syystä, että kertaakaan sotien jälkeen emme ole tällaisessa kriisissä eläneet. Ne myös osaltaan osoittavat sen, että meillä hallitus on todellakin sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvointia ja yritysten selviytymistä näiden pahimpien aikojen yli. Tässä istunnossa on myöskin käytetty erinomaisia puheenvuoroja, lämpimät kiitokset myös niistä kollegoille.

Toisella lisätalousarvioesityksellä jatketaan jo käytössä olevia toimia ja nostetaan niiden rahoitusta. Mutta mukana on myös uusia odotettuja kohdennuksia terveydenhuollosta sivistykseen, kulttuuriin ja liikuntatoimeen, urheilu- ja seuratoiminnasta aina tuonne sosiaali- ja työttömyysturvan parantamiseen, kuntien taloudellisesta tuesta maatalouteen. Viranomaisten resursseja vahvistetaan ja elinkeinoelämään kohdennettavat tuet laajenevat ja kasvavat ennestään.

Olen pitkän linjan kuntapäättäjänä toistuvasti nostanut esille huolen kuntien taloudellisesta kestäkyvystä vastata velvoitteisiin, palvelutarpeen kasvuun ja koronakriisin aiheuttamiin kustannuksiin, jotka nyt ovat aivan akuutisti ratkaistavana. Kunnat ovat kansalaisia lähinnä olevia toimijoita, joiden rooli tämän kriisin keskellä on merkittävä.

Arvoisa puhemies! Valtio on sitoutunut tukemaan kuntia taloudellisesti tässä vaikeassa tilanteessa. Epävarmuus kuntakentällä on ollut valtava, ja siksi olenkin todella iloinen siitä, että toisessa lisätalousarviossa kuntien kuluvan vuoden verotulojen menetyksiä korvataan lähes 550 miljoonalla eurolla. Samalla valmistellaan jo toukokuulle toista suuruudeltaan vähintään miljardin euron tukipakettia.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Tällä hetkellä apua tarvitsevat erityisesti syrjäytyneet nuoret, yksinäiset vanhukset, pienituloiset, lastensuojelua tarvitsevat perheet sekä päihde- ja mielenterveyspotilaat. Suuri hätä on myös niillä, jotka ovat menettäneet työnsä, oli kyse sitten palkansaajista tai yrittäjistä. Siksi hallitus turvaa ihmisten toimeentuloa kaikkiaan puolellatoista miljardilla. Tämä on tarpeen, sillä lomautukset, irtisanomiset ja elinkeinon yhtäkkinen menettäminen koskettavat lukemattomia kansalaisia. Työttömyysturvaan, asumistukeen ja toimeentulotukeen kohdistetaan 1,2 miljardia työttömyyden ja lomautusten kasvun vuoksi. Työttömyyskassojen toimintaa tuetaan 20 miljoonalla, jotta tukihakemukset käsitellään kohtuullisessa ajassa. Työttömyysturvan muutoksiin, kuten yrittäjien toimeentulon turvaamiseen, hallitus osoittaa 272 miljoonaa. Töistä palkatta poissa olevia vanhempia autetaan väliaikaisella tuella kaikkiaan 94 miljoonalla.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Haluan korostaa jälleen kerran järjestökentän ja sen toimijoiden merkitystä kriisin keskellä ja erityisesti siitä toivuttaessa. On hienoa, että yhteisöille ja säätiöille osoitetaan 5 miljoonaa euroa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja että Veikkauksen avustusten laskua kompensoidaan. Odotan kuitenkin, että seuraavassa lisätalousarviossa osoitetaan tukea myös sosiaali- ja terveyspalveluja tuottaville järjestöille, sillä nyt ne uhkaavat tässä tukijärjestelmien joukossa jäädä yritysten varjoon. Nuorisotalon järjestöille ja nuorisokeskuksille myönnetään 2,5 miljoonaa ja etsivään nuorisotyöhön ja nuorten taidetyöpajoille 1,5 miljoonaa euroa. On äärettömän tärkeää, että erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret pidetään palvelujen piirissä, sillä nyt kunnista tulee paikoin viestiä, että näitä nuoria on ollut hyvin vaikea tavoittaa. Me emme saa tällä kertaa toistaa 90-luvun laman pahimpia virheitä eli sitä, että palveluista ja ennaltaehkäisevästä tuesta leikataan. Jos me näin teemme, me emme pysty estämään samankaltaista katastrofia, josta maksamme hintaa vielä tänä päivänä niin inhimillisesti kuin taloudellisestikin. Tästä meidän on pidettävä kiinni.

Sitten aivan lopuksi ihan muutama sana tästä käydyistä keskustelusta, olen sitä hyvän tovin tässä seurannut. On hieman ristiriitaista kuunnella sitä viestiä, että toisaalta oppositio kritisoi sitä, kuinka hallitus ylpeilee mittavalla velanotolla ja samaan aikaan kritisoidaan sitä, että nämä kriisitoimet eivät ole mittasuhteiltaan riittäviä, sitten toisaalta kritisoidaan kansainvälistä yhteistyötä, joka on aivan kriittistä tällä hetkellä, puhuttiin sitten tämän maailmanlaajuisen talousshokin ratkaisusta tai siitä ulospääsystä, puhuttiin sitten uuden pandemia-aallon ehkäisystä tai näinpäin pois.

Edustaja Suomela piti tuossa aivan erinomaisen puheenvuoron, enkä käy kaikkia niitä asioita tässä enää toistamaan. Mutta edelleenkin jotenkin peräänkuulutan sitä, että kun tässä salissa keskustelua käymme, niin opposition tehtävä on ilman muuta kirittää hallitusta, antaa mahdollisimman paljon ajatuksia ja eväitä siitä, miten asioita voitaisiin viedä eteenpäin, mutta siitä huolimatta siinä keskustelussa tulisi jonkunlainen logiikka mielestäni säilyä niin, että puhumme ainakin samoista asioista — sikäli kun käsiteltävä asia pöydällä on sama, ja sikäli kun päämäärämme on sama. Pääsääntöisesti lämpimät kiitokset erinomaisesta keskustelusta.

18.25 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Koronavirus on todellakin aiheuttanut ennennäkemättömän vaikean tilanteen koko maailmaan. Suomi ei ole jäänyt tästä paitsi, ja tietenkin tämä tilanne aiheuttaa suuria haasteita ja hankaluuksia ja vaikeita päätöksiä myös täällä Suomessa.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Niin hallitus kuin myöskin eduskunta ovat joutuneet tekemään erittäin poikkeuksellisia ja vaikeitakin päätöksiä, ja siitä osoituksena on myös tämä nyt käsittelyssä oleva tämän vuoden toinen lisätalousarvio. Tähän satsataan ennätyksellisen paljon myöskin uutta velkarahaa, jolla halutaan tukea ihmisten terveyttä, toimeentuloa, parantaa myöskin kuntien tilannetta, satsata yritystoimintaan, maaseudun yritystoimintaan, satsata myöskin kulttuuriin ja liikuntaan, mikä on hyvä asia. Hallitus onkin sitoutunut turvaamaan suomalaisten hyvinvoinnin ja yritysten selviytymisen tämän vaikean kriisin yli mahdollisimman vähäisin inhimillisin ja taloudellisin vahingoin. Tämän sillan rakentaminen on äärimmäisen tärkeä asia. Ihmisillä pitää olla uskoa tulevaisuuteen, se on myöskin tärkeää.

Hallitus on jo tehnyt nopeasti päätöksiä yritysten tukemiseksi, ja nyt tässä toisessa tämän vuoden lisätalousarviossa tehdään siis päätöksiä muun muassa kuntien ahdingon helpottamiseksi. Kunnat ovat olleet todella hankalassa tilanteessa jo pitkään, ja tietysti korona vaikeuttaa entistä enemmän kuntien vaikeaa tilannetta. Kuntia ja yrityksiä kohtaan tehtävät tukipäätökset ovat todella tärkeitä ja oikeita. Toivon, että ne saavat yksimielisen kannatuksen täällä eduskunnassa. Kunnat ja yritykset ovat joutuneet ja joutuvat tekemään kovia päätöksiä sisälläänkin koko kriisin ajan ja sen jälkeenkin, ja uskon, että tänäänkin monet kuntien hallitukset ovat joutuneet käsittelemään tätä vaikeaa asiaa ja vaikeaa tilannetta omissa kokouksissaan. Toivoo vain sopii, että pääsemme kaikki mahdollisimman nopeasti normaaliin elämään tämän vaikean tilanteen ylitse.

Erikokoisille yrityksille on hallitus jo saanut räätälöityä erilaisia tukimalleja, ja tukihaku on käynnissä. Kiitokset ministereille ja ministeriöille nopeasta toiminnasta noissa vaikeissakin päätöksissä. Maatalouden yritystoimintaan osoitetaan tukea, ja se on erittäin tärkeää tässä tilanteessa. On myös huomioitava, että huoltovarmuus on pidettävä kunnossa, sen vuoksi myös puutarha- ja marjanviljelytiloille on saatava työvoimaa riittävästi. Kausityöntekijöistä on täällä eduskunnassa jo puhuttu, ja toivon, että sitä tilannetta myöskin saadaan helpotettua.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää myöskin huomiota siihen, että tässä lisätalousarviossa nostetaan urheiluseurojen tilanne esille. Monet urheiluseurat tekevät äärettömän ansiokasta ja myöskin vapaaehtoista työtä, ja siellä on myöskin palkattuja henkilöitä tekevässä sitä liikuttamistyötä. Monet urheiluseurat joutuvat pienistä varoistaan satsaamaan myöskin tilojen vuokriin hyvin paljon, ja nyt tässä hallitus on antamassa tukea myöskin urheiluseuroille. Itseäni tässä hieman harmittaa eri liikuntajärjestöjen ja urheilujärjestöjen tilanne, ja toivon, että myöskin siihen saadaan jatkossa panostusta. Nythän tässä lisätalousarviossa satsataan nimenomaan urheiluseurojen ja liikuntaseurojen tilanteeseen, siihen palkatun työntekijän tilanteeseen ja vuokriin, mutta myöskin järjestöt ovat isoissa haasteissa, kun niiltä jää tuloja saamatta, kun isoja tapahtumia joudutaan perumaan. Uskon, että jatkossa kiinnitetään hallituksen osalta huomiota myöskin tähän, mitä siitä sitten seuraa, kun tapahtumia joudutaan perumaan. Urheiluseurat saavat sadattuhannet ihmiset liikkumaan, ja sillä on merkitystä myöskin ihmisten terveyteen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn, se on hyvä asia. On siis erittäin tärkeää, että näiden urheiluseurojen toiminta pidetään pystyssä hankalista oloista huolimatta. Myös kulttuuri- ja nuorisopuolen toimijoita tuetaan, ja se on myöskin hyvä asia.

Erityisesti hoito- ja hoivahenkilöstön suojavarusteet ovat herättäneet viime päivinä paljon keskustelua ja aivan aiheesta. Lisätalousarviossa tähän annettava raha tulee todellakin tarpeeseen, ja toivottavasti henkilöstö saa jatkossa riittävästi asianmukaisia varusteita ja saa myöskin ne varusteet äkkiä ja ne ovat myöskin oikeanlaisia ja oikeanlaatuisia. Itse vil-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

pittömästi toivon, että myös kotimainen tuotanto saadaan mahdollisimman nopeasti käyntiin.

Pelkästään Suomen ratkaisut eivät tätä kriisiä lopeta, mutta me itse täällä Suomessa voimme vaikuttaa, miten täällä Suomessa ihmiset pärjäävät ja miten ihmisten terveys turvataan. Meidän pitää myöskin alkaa miettiä ja tehdä päätöksiä siitä, kuinka tästä tilanteesta päästään yli ja kotimaisin toimin voimme säilyttää myöskin maamme kilpailukyvyyn tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tämänhetkisen tiedon perusteella Suomi on saanut viruksen nopean etenemisen kohtalaisen hyvin hallintaan. Hallituksen esitykset ja päätökset ovat olleet poikkeuksellisia, [Puhemies koputtaa] koviakin, mutta hyviä. Ja mikä on erityisesti hyvä asia, täällä [Puhemies koputtaa] eduskunnassa eri puolueet ovat olleet myös hyvin yksimielisiä rajoituksista ja päätöksistä. Toivottavasti näin on jatkossakin.

18.32 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Årets andra tilläggsbudget på ungefär 3,6 miljarder euro är historisk. Den innehåller omfattande åtgärder för att motarbeta de olägenheter som coronaviruset förväntas orsaka och som det redan orsakat. Därför är den unikt stora slutsumman fullständigt nödvändig för att samhället och dess funktioner ska kunna återhämta sig och fortsätta efter krisen.

I tilläggsbudgeten satsar regeringen bland annat på att stödja sjukvårdsdistrikten genom att kompensera dem för både oväntade och höga utgifter som har uppstått i kampen mot viruset. Dessutom föreslås 600 miljoner i tilläggsanslag för anskaffning av skyddsutrustning och skyddsanordningar, produkter och utrustning för hälso- och sjukvården samt läkemedel som pandemisituationen behöver. På grund av det utmanande läget på den internationella marknaden utreds med snabb tidtabell också möjligheten till inhemsk produktion av skyddsmaterial för social- och hälsovården. Det är med tanke på vår beredskap och självförsörjning av yttersta vikt att denna produktion kan sättas igång så fort som möjligt.

Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemia on iskenyt yhteiskuntaan ennennäkemättömällä tavalla. Yksi erityisen vaikeassa tilanteessa oleva ryhmä on lapsiperheet. On tärkeää, että hallitus tässä tilanteessa pystyy luomaan väliaikaisen tukimuodon perheille, joissa toisen vanhemman on epidemian vuoksi oltava palkatta poissa töistä. Nyt esitetty täysin uusi etuus on vähimmäismääräisen vanhempainrahan suuruinen ja todella tervetullut.

Myös perustoimeentulotuen rahoitukseen ehdotetaan suuria lisäyksiä ja heikkenevien työllisyysnäkökymien vuoksi asumistukimenoihin 177 miljoonaa euroa. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvarahastojen toimintakuluihin ehdotetaan yhteensä 41 miljoonan euron määrärahalisäys etuuskäsittelyn sujuvuuden turvaamiseksi.

Kaikki nämä toimenpiteet ovat välttämättömiä suomalaisten toimeentulon turvaamiseksi.

Värderade talman! Då vi ser på coronaepidemiens framfart har det blivit solklart för oss att inse vilken betydelse vacciner har för att hindra smittosamma sjukdomar att sprida sig. Trots att det inte ännu finns ett vaccin eller mediciner mot det nya coronaviruset är det viktigt att motarbeta andra sjukdomar som kan kräva sjukhus- eller intensivvård. Bland annat säsonginfluensa och lunginflammation hör till dem. Då vår sjukvård belastas på ett sätt som vi aldrig sett förut måste all ytterligare belastning undvikas för att se till att intensivvårdsplatserna räcker till.

Arvoisa puhemies! Vallitsevan epidemian vuoksi terveydenhuoltomme on kuormittunut ennennäkemättömällä tavalla ja kaikkea ylimääräistä terveydenhuollon kuormitusta on vältettävä, jotta tehohoitopaikkamme riittävät vaativinta hoitoa tarvitseville.

Suomessa pneumokokkrokotus tarjotaan kansallisessa rokotushjelmassa maksutta toistaiseksi vain alle 5 vuoden ikäisille ja aikuisten osalta vain tarkasti rajatulle riskiryhmälle. Tanskassa on päätetty tarjota pneumokokkrokotus kansallisessa rokotushjelmassa nyt huhtikuusta alkaen maksutta myös kaikille yli 65-vuotiaille juuri koronaepidemian aiheuttaman terveydenhuollon kuormituksen vuoksi.

Tässä lisätalousarviossa ei ole esitetty rahaa rokoteohjelman laajentamiseksi, mutta toivon, että hallitus vakavasti pohtii, voidaanko rokotushjelmaa pikaisesti laajentaa yli 65-vuotiaiden pneumokokkrokotuksella. Rokotukset maksaisivat itsensä helposti takaisin vähentyneinä sairaala- ja tehohoitopäivinä sekä pienempänä terveydenhuollon kuormituksena. Näin resursseja voitaisiin siirtää vaativinta hoitoa tarvitseville, minkä arvoa, sekä taloudellista että inhimillistä, varsinkin tällaisena pandemia-aikana ei voida edes laskea.

18.36 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on osoittanut kiitettävää tilantajua ryhtyessään heti tukemaan yritysten rahoitusta käsillä olevan erittäin vakavan kriisin vaatimalla tavalla. Yritysten selviämistä ja talouden pyörien pyörittämistä edistetään merkittäväillä avustus- ja lainarahoitusmahdollisuuksilla. Yli viiden henkilön työnantajayritysten yhteensä miljardiluokan rahoitusta hoitaa ammattitaidolla ja rutiinilla Business Finland, mutta sen sijaan enintään viiden henkilön työnantajayritysten rahoituksesta huolehtivat ely-keskukset ovat varmasti suurissa vaikeuksissa tässä yllättävässä tilanteessa, kun hakemusruuhka on suuri. Voi yhtyä ministeri Lintilän arvioon, jonka hän täällä päivällä esitti, että ely-keskukset kyllä tarvitsevat vahvistusta päätöksentekoonsa, muuten päätöksenteko kestää aivan liian kauan. Yksinyrittäjille ohjataan historiallinen summa. Kunnat operoivat siinä, ja laskien yhteen tämän ensimmäisen ja toisen lisäbudjettiesityksen summa on peräti 250 miljoonaa euroa. Tällaista tukea yksinyrittäjille tuskin on tässä maassa koskaan ohjattu.

Tässä toisessa lisätalousarviossa ohjataan myöskin maatilakytöntäiseen yritystoimintaan ja maataloustuotteita jalostaville mikroyrityksille 30 miljoonaa euroa. Tämä liittyy siihen, että TEMin hallinnonalalta ei voida rahoittaa maatilatalouden tuloverolain mukaista toimintaa, ei myöskään metsätaloutta eikä kalataloutta. Tuo maatilatalouden tuloverolain maatalous-käsittehen on kirjoitettu sillä tavalla, että se sisältää varsinaisen maatalouden, erikoismaatalouden ja maa- tai metsätalouteen liittyvän sellaisen toiminnan, jota ei ole pidettävä eri liikkeenä. Tämä on aika pitkälti tapahtunut verotuksen yksinkertaistamiseksi, mutta siellä voi olla tila- ja yksikkökohtaisesti merkittävän suurtaakin toimintaa. Tuntuu siltä, että kun nyt tähän maatilakytöntäiseen yritystoimintaan ohjataan vain 30 miljoonaa euroa, niin se on ehkä otettu jotenkin väärästä hatusta suhteessa näihin euromääriin, joita TEMin kautta ohjataan yritystoimintaan. No hyvä näinkin, että on edes tämä 30 miljoonaa — voi olla, että hakemusten määrästä riippuen sitä joudutaan kyllä sitten seuraavassa lisäbudjetissa lisäämään. Siellähän on hyvin monenlaista toimintaa, yhtenä esimerkkinä maatilamatkailu, johon liittyy merkittävää majoitus- ja ravitsemistoimintaa läpi koko maan, ja se tietysti kärsii ihan yhtä lailla kuin TEMin kautta rahoitettava vastaava toiminta.

Arvoisa puhemies! Myös kuntataloutta tuetaan tässä lisäbudjetissa merkittävästi myöntämällä korvausta kunnille veronmaksujärjestelyistä ja maksunlykkäyksistä aiheutuvista verotulojen menetyksistä 547 miljoonaa euroa. Toukokuussa annettavassa kolmannessa li-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

säbudjetissa on luvassa lisää rahaa kunnille ainakin toinen mokoma, jolloin nousee vähintäänkin miljardiluokkaan. Kunnat tarvitsevat tukea. Ne olivat jo valmiiksi vaikeuksissa, mutta tietysti tämä korona ilman muuta heikentää verotuloja hyvin äkkiä ja tällä tavalla vaikeuttaa kuntien toimintaa. Mutta toukokuussa varmaan tämän koronaviruksen vaikutuksia kunnille pystytään jo arvioimaan tämänhetkistä tarkemmin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt lukuisia toimenpiteitä yrittäjien hyväksi. Jos ihan luettelonomaisesti totean: On alennettu työnantajan eläkevakuutusmaksuosuutta 2,6 prosenttiyksiköllä vuoden 2020 touko- ja joulukuun väliseltä ajalta. On mahdollistettu yrittäjäpäivärahan saaminen sillä tavalla, ettei tarvitse lopettaa yritystoimintaa. Verohallinto on tehnyt päätöksen, jonka mukaan se hyväksyy vuoden 2020 ennakoveron alentamisen tai ennakoveron eräkuukausien muuttamisen verovelvollisen oman ilmoituksen perusteella ilman välitilinpäätöstä tai muuta kirjallista selvitystä. Nämä ovat tärkeitä asioita yritystoiminnan helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Koronakriisistä selviäminen mahdollisimman vähin inhimillisin ja taloudellisin vaurioin on tietysti kaikkein tärkein tavoitteemme. Heti tilanteen salliessa on yhteiskunnan toimintoja vähitellen avattava siten, että tartuntariski kasvaa mahdollisimman vähän suhteessa taloudellisen toimeliaisuuden kasvuun. Nyt kuitenkin olemme keskellä kriisiä, ja tällä hetkellä taloudellisen tilanteen arviointiin liittyy vielä liian paljon epävarmuustekijöitä.

18.42 Joakim Strand r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Hanteringen av coronakrisen visar att vi har en handelskraftig regering. Undantagsförhållanden kräver snabba och mycket exceptionella åtgärder och ekonomiska grepp. Det är redan den andra tilläggsbudgeten på kort tid och den är rekordstor.

Kyseessä on siis ennätysuuri lisätalousarvio. Nyt lisätään merkittävästi yrityksille suunnattuja tukia, noin miljardilla eurolla. Yksinyrittäjien tukemiseen ehdotetaan 250 miljoonan euron lisäystä. Tämä mahdollistaa yksinyrittäjäkohtaisen korkeintaan 2 000 euron tuen. Nyt on tehtävä kaikki mahdollinen suomalaisten yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi.

Vi måste gör allt vi bara kan för att rädda finländska företag och arbetsplatser, och det kommer att krävas ännu mycket mera.

Haluan, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä myös nostaa esille sen, että tulevaisuusvaliokunnassa olemme päättäneet käynnistää kolme selvityshanketta koronapandemian seurauksista, koska meidän on varauduttava käynnissä olevan pandemian lisäksi myös pandemian erilaisiin seurauksiin monella eri yhteiskunnan osa-alueella.

Ensimmäisessä hankkeessa arvioidaan, mitkä teknologiat osoittautuivat kaikkein tärkeimmiksi pandemian torjunnassa. Näitä teknologioita tarvitaan myös seuraavien pandemioiden torjunnassa ja mahdollisten antibioottiresistenttien superbakteerien leviämisen estämisessä.

Toisessa hankkeessa tullaan arvioimaan ennakointijärjestelmäämme, sitä, miten se kykeni havaitsemaan tämän pandemian, ja, mikäli se havaittiin, miten ennakointitietoon reagoitiin. Siihen sitten varmasti palataan.

Tulemme myös kuulemaan laajasti asiantuntijoita yhteiskunnan eri osa-alueilta.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Jag vill här lyfta fram att framtidsutskottet har sparkat igång tre stycken olika utredningar och projekt där vi kommer att se och gå igenom dels hur man har kunnat upptäcka — om man har upptäckt — signaler på den här pandemin i ett tidigare skede, och också vilken roll teknologin har haft och hur man framöver bättre kan klara av dylika pandemier. — Kiitos.

18.45 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Koronakriisin seurauksena meillä on tässä käsittelyssä poikkeuksellisen painava lisätalousarvioesitys. Terveysten ja talouteen liittyvät seuraukset hahmottuvat tarkemmin vasta tulevaisuudessa. Nyt on käytettävä kaikki mahdolliset keinot, jotta koronan kylvämiä haittoja saataisiin rajoitettua mahdollisimman tehokkaasti. Hyvää tässä lisätalousarvioesityksessä on se, että yritystä tukea eri hallinnonalojen toimintoja kyllä löytyy. Huomautettavaakin toki on.

Toivon ja uskon, että maamme terveydenhuollon kantokykyä seurataan herkeämättä. Rahasta ei saisi jäädä kiinni kenenkään henki. Mielestäni Suomen on otettava vastuu niin vammaisten kuin ikäihmistenkkin terveydestä — ikäihmisistä, joita rajallinen tehohoidon kapasiteetti uhkaa heidän jäädessään hoidon priorisointilistan hännille. Ei voi olla niin, että ikänsä Suomen eteen töitä paiskineille ja veronsa maksaneille kansalaisille käännettäisiin nyt selkä.

Haluan korostaa sen tärkeyttä, että hallinnon keinoin varmistetaan rahallisen tuen teho. Esimerkiksi TE-toimistot ovat kovilla jo nyt, ja lisärahoituksen lisäksi toimintoja tulee tehostaa myös muiden keinojen avulla, esimerkiksi keventämällä prosessiin liittyviä vaatimuksia. Ei auta myöskään, jos meillä ovat yritykset henkitoreissaan ja rahaa on myönnetty mutta sitä ei saada kanavoitua perille ajoissa. Myös Kela on kovilla: tukikäsittelyt venyvät, ja tukien saanti viivästyy.

Arvoisa puhemies! Maaseudun yritystoimintaa harjoittaville yrityksille ehdotetaan 30 miljoonaa plus 10 miljoonaa. Tämä summa ei riitä alkuunkaan. Nyt on pidettävä huolta tiloistamme, tai pian meiltä loppuu leipä suusta. Omavaraisuusasteen tulee olla korkealla tulevaisuudessakin. Se osoittautuu vielä kultaakin arvokkaammaksi.

EU on ahdingossa erityisesti sen seurauksena, että korona on iskenyt erityisen voimakkaasti valtioihin, joiden talous on ollut jo ennen tätä kriisiä kuralla. Suomella on vakava paikka käsillä. Kriisistä toipuminen tulee maksamaan maltaita. Nyt on mietittävä, kuinka pitkälle ollaan maksamassa muiden maiden viuluja. Suomalaisten pitää saada luottaa siihen, että oma valtiomme tukee omia kansalaisiamme täysillä. Siihen pitää voida luottaa.

Viime keväänä luotu hallitusohjelma, jossa on rahaa pantu haisemaan vaikka mihin tekekkereihin, on auttamatta vanhentunut. Vaadin hallitusta kirjoittamaan uuden, vallitsevaa tilannekuvaa vastaavan ohjelman, jossa keskeinen linja on vastuullinen rahankäyttö Suomen etu edellä. Esimerkiksi kalliiseen ja hyödyiltään kyseenalaiseen oppivelvollisuuden laajentamiseen ei ole tässä tilanteessa mitään järkeä laittaa rahaa ja hallinnollisia resursseja. Samoin kunnianhimoiset ilmastotavoitteet pitää jättää nyt taka-alalle tässä katastrofitilanteessa. Nyt on kyse suomalaisten henkeen ja terveyteen sekä maamme talouteen ja tulevaisuuteen kohdentuvasta vakavasta uhasta.

Kentältä tulee valtavasti palautetta koko ajan varmaan kaikille meidän edustajille: Pienyrittäjä uupuu Verohallinnon tai tukea antavan tahon ylimitoitettuihin selvityspyyntöihin — näitä palautteita tulee paljon. Kotihoidossa työtä tekevien hoitajien terveys on vaakalaudalla, ei ole suojavarusteita tarpeeksi käytettävissä. Koko terveydenhoitoalalla ei ole suojavarusteita tarpeeksi. Jos esimerkiksi kotihoidossa oleva hoitaja on flunssassa, usein hänelle sanotaan: ”Olepa kotona viikko ja tule sitten töihin takaisin.” Ei tehdä testejä silti-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kään. Tämä on vakava tilanne. Omaishoitajien tilanne on myös erittäin haavoittuva. Siihen ei ole ainakaan toistaiseksi tulossa lisärahoitusta. Sitten ulosotossa olevilla, maksuhäiriömerkinnän omaavilla henkilöillä on todella nyt vaikea tilanne. Juuri pari tuntia sitten sain soiton, eräs mies soitti: Hän on ulosotossa. Hänellä on hyvä maksusuunnitelma. Juuri ja juuri rahat riittävät, kun vaimo on myös töissä. Vaimo on nyt lomautustilanteessa, elikkä hänet on lomautettu. Tämä mies oli soittanut ulosottoviranomaiselle ja pyytänyt vähän nyt maksuaikaa. Ei kuulemma luvata ollenkaan, elikkä se aikaisempi suunnitelma pitää, ja maksettava on, ja hän oli hyvin huolissaan, kuinka heidän perheensä tulee toimeen.

Sitten vielä: On positiivista, että nyt on luvattu lisää rahaa urheiluun ja liikuntaan. Se on todella tärkeä asia, että ihmiset pitävät itsensä kunnossa, ja varsinkin se, että seuratoiminnalle tulee vähän lisärahoitusta tänä vaikeana aikana. Mutta tässä alleviivaisin myös ihmisten omaa vastuuta siitä, että nyt on mahdollisuus harrastaa. Harrastetaan ja liikutaan, koska se on oman terveyden, lähimmäisen hyväksi, oman terveyden hyväksi, yhteiskunnan hyväksi, että pidetään itsemme kunnossa, ja se on henkisesti tärkeää.

Sitten vielä kulttuurin tukemisesta. Itse olen kyllä mielissäni siitä, että kulttuuria tuetaan lisärahoituksella, mutta minä alleviivaan varsinkin sitä kulttuurin tukemista, jonka tulee kohdistua sinne ruohonjuuritasolle. Me paljon puhumme artistien, jotka ovat huippuartistteja, tilanteesta, kun heillä ei ole keikkoja. Mutta sanotaan niin, että varmaan 97 prosenttia kaikista artisteista on niitä artisteja, jotka kulkevat ympäri maata, heidän keikkaliksansa on erittäin pieni — ja muusikoitten. Heidän tilanteensa on vaikea. He eivät pääse lehtien sivuille eivätkä televisioesityksiin suoriin livelähetyksiin, elikkä heidän tilanteensa on vaikea. Sitten festarit, yleensä tapahtumien järjestäjät, [Puhemies koputtaa] tarjoavat työtä erittäin monille muillekin. Heidän tilanteensa on tosiaan vaikea, koska kesä on tulossa ja on kysymysmerkki, pystytäänkö tapahtumia järjestämään.

18.52 Anders Norrback r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Poikkeuksellisessa tilanteessa tarvitaan poikkeuksellisia toimia. Nyt hallitus tuo eduskuntaan poikkeuksellisen suuren toisen lisätalousarvioesityksen, jolla pyritään pelastamaan yrityksiä, työpaikkoja ja koko meidän hyvinvointivaltiotamme. Tämä on osoitus siitä, että hallitus ottaa tämän kriisin hyvin vakavasti.

Toimia tarvitaan kyllä kipeästi. Koronavirustilanne uhkaa tällä hetkellä monen suomalaisen yrittäjän elinkeinoa. Nyt lisätään merkittävästi yrityksille suunnattuja tukia, noin miljardilla eurolla. Hallituksen lisätalousarvioesitys tuo myös maaseudun ja kalatalouden kriisituen piiriin.

Värderade talman! Vi har hört sjukvård, föräldrar, kultur, idrott, företag. Vår regering har, tycker jag, på ett förtjänstfullt sätt speglat och hittat de områden där krisen är som mest akut i vårt samhälle. Vi har ändå en näringsgren som hade en svår lönsamhetskris redan före coronakrisen, och det är viktigt att vi då inte heller glömmer bort vår livsmedelsproduktion och landsbygdsnäringsarna.

Därför är det med glädje jag kan konstatera att man i den här tilläggsbudgeten har företagsstöd på 30 miljoner euro till landsbygdsföretagen och 10 miljoner till fiskerinäringen. De här pengarna kommer nog att behövas, vi har en pälsdjursnäring som gått på knäna länge och som nu är i ett läge där man har svårt att klara sin foderförsörjning till sina djur. Det här är en näringsgren som fört in många miljarder i importintäkter åt oss. Sedan har vi

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

också andra företagare på landsbygden, till exempel grönsaksproducenter som har sålt alla sina grönsaker direkt till storkök eller restauranger och så vidare.

Värderade talman! Jag ska inte bli långrandig, men jag ville lyfta upp det här eftersom vi alla vet att livsmedelsförsörjningen är i centrum nu när vi talar mycket om beredskap och försörjningsgrad. Till sist vill jag ändå påpeka att det är väldigt viktigt, som det framkommit flera gånger här i dag, att alla som nu jobbar operativt med att få ut de här stöden till våra företag och till de behövande förstås gör det under sitt tjänstemannaansvar, men så pragmatiskt och flexibelt som möjligt. — Tack.

18.54 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää poikkeuksellisen suurta lisätalousarviota, jotta selviämme mahdollisimman hyvin tästä koronaviruksesta. Terveystieteiden ja akuutin kriisin hoitaminen ovat tässä tilanteessa tietenkin ensisijaisia. Hallitus osoittaa merkittäviä taloudellisia panostuksia muun muassa suojavarusteiden, lääkkeiden ja laitteiden hankintaan. Kriittisen tärkeää on myös turvata toimeentulo jokaiselle tässä kriisin keskellä, ja siihen tämä lisätalousarvio myös vastaa. Samalla meidän on pyrittävä pelastamaan niitä hyvinvointia pitkillä tähtäimillä rakentavia puitteita, kuten työpaikkoja, yrittämisen edellytyksiä ja kulttuuria.

Kulttuurialat ovat ottaneet iskua ensijoukoissa näiden rajoitusten myötä, erityisesti tapahtumat ja sellainen kulttuuritoiminta, joka vaatii ihmisten kohtaamista, eli aika lailla kaikki tällä kentällä toimivat toimijat. Kulttuuria on vaikea siirtää etäällä tehtäväksi tai virtuaalisesti tapahtuvaksi, joskin tälläkin saralla on nähty joitakin mielenkiintoisia ja luovia, ihailtavia ratkaisuja, mutta nämä ratkaisut kuitenkin keräävät rahoitusta pääasiassa ihmisten hyväntahtoisuudesta.

Lipputulosten menetys ja töiden peruuntuminen ovat aiheuttaneet kulttuurialalle valtaavan vaikean taloudellisen tilanteen. Hyvin usein vapailta taiteilijoilta puuttuu samanlainen tukiverkko kuin tavallisilta palkansaajilta. Vaikka alun perin monikaan heistä ei varsinaisesti tavoitellut tällaista freelancerin asemaa, niin kulttuurialalla ne ovat yleisiä muotoja.

Myös moni perinteinen kulttuuritapahtuma on vaarassa, ei pelkästään ensi kesänä vaan ihan kokonaan, sillä monia kulttuuriyrityksiä uhkasi konkurssi ilman merkittävää valtion apuun tuleamista. Erityisesti tapahtumatuotantoa vaikeuttaa tässä tilanteessa se, että emme tiedä, milloin pääsemme purkamaan kokoontumisrajoituksia.

En halua kuvitella Suomea, jossa ei olisi runsasta ja laajaa kulttuuritarjontaa, sitä, mihin me olemme onneksi saaneet tottua. Kriisistä toipumista yksilötasolla tulee myös helpottamaan kulttuurin pariin pääseminen, kun rajoituksista pääsemme luopumaan sitten joskus tulevaisuudessa tautitilanteen sen salliessa. Kulttuurilla on merkittävä rooli myös henkisen jaksamisen ylläpitämisessä.

Tässä lisätalousarviossa esitetäänkin merkittävää tukea kulttuurille, noin 40:tä miljoonaa euroa kulttuurin ja taiteen tulonmenetyksiin. Tämä raha tulee todellakin tarpeeseen. Samoin esitetään perusopetuksen valtionosuuksiin 3:a miljoonaa ja liikunnan ja urheilun avustuksiin noin 20:tä miljoonaa. Myös nuorisotalon järjestöille, työpajatoimintaan ja nuorisotyöhön olisi tulossa yhteensä 4 miljoonaa euroa. Yhteensä tukia siis jaetaan 60 miljoonaa euroa.

Kriittisen tärkeä tuki on myös kulttuurialan yksinyrittäjille ja freelancereille myönnetty oikeus työttömyyspäivärahaan. Auttavia käsiä on onneksi nopeasti löytynyt muualtakin. Suuret suomalaiset säätiöt, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Taiteen edistämiskeskus ovat jo päättäneet miljoonien tuista. Myös uutiset vuokrien helpottamisesta monesta suun-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

nasta on otettu ilolla vastaan. Lisäksi muun muassa Yle on ilmoittanut lisäävänsä reilusti kotimaisen kulttuurin tarjontaa ohjelmistossaan tänä keväänä, mikä osaltaan paikkaa alan rahoitusvajetta.

Tämän lisätalousarvion panostukset tulevat suureen tarpeeseen kulttuurin kentällä.

18.58 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni lisätalousarvion, vaikka se historiallisen suuri onkin, suunta on oikea, ja en usko enkä koe, että kokoomus olisi missään nimessä sitä suuruutta kritisoinut. Päinvastoin, olemme ehkä jopa olleet hiukan huolissamme tietyistä kohdista, mihin toivoisimme jopa panostusta tässä ja nyt hiukan enemmän. Siinä mielessä, kun täällä ehkä jotkut miettivät, onko tämä meidän lisätalousarvionme poliittista teatteria, niin ei, päinvastoin, me olemme huolissamme tietyistä kohdista, ja kuten sanoin, minusta lisätalousarvion suuruus ja suunnilleen ne kohteet, mihin tällä hetkellä rahaa laitetaan, ovat oikeansuuntaisia.

Ehkä muutama huomio lisätalousarviosta, että mihin kokoomuksena haluaisimme laittaa lisää rahaa.

Ensinnä tulee tämä testaus. Siihen me olemme esittäneet 200:aa miljoonaa, koska selvää on, että kun me haluamme tätä exitiä jossain vaiheessa Suomessakin tehdä, niin se tarvitsee mahdollisimman hyvän testauksen. ”Testaa, jäljitä, eristä” on se toimiva malli, jota on käytetty muun muassa monessa Aasian maassa, ja nimenomaan tämä testaus on se, jota pitäisi jatkossa katsoa paljon tarkemmin, ja siihen pitäisi laittaa resurssia. Taisi olla niin, että valtiovarainministeri Kulmunikin sanoi, että testaus saisi maksaa vaikka miljardin, jos se vain sitten olisi toimiva kokonaisuus siihen — hyvä näin. Me koemme kyllä, että testaukseen pitää laittaa paljon enemmän resursseja, ja valitettavasti se nyt tästä lisätalousarviosta puuttuu.

Toinen kokonaisuus, joka itse asiassa oli eduskunnassa päätetty, oli tämä ravintoloiden kiinni laittaminen. Ja kun eduskunta tällaisen radikaalin ratkaisun tekee, niin toivoisin, tai toivoisimme myös puolueena, että siihen vastattaisiin saman tien. Nyt valitettavasti siihen ei ole vastattu. Matkailu- ja ravintola-alan etujärjestö pelkää, että 30—40 prosenttia ravintoloista menee konkurssiin, 30 000—40 000 ihmistä on kohta työttömänä, jos eduskunta ja hallitus ei tähän reagoi nopeasti. Siksi me esitimme tähän nyt tuommoista 150:tä tai 200:aa miljoonaa, ja se on itse asiassa arvio siitä, mitä tämä ala tarvitsee kuukaudessa. Siksi tällä on kiire — ensimmäisiä konkurssseja on nähty — ja me toivoisimme, että hallitus reagoisi tähän mahdollisimman nopeasti.

Kolmas kokonaisuus oikeastaan on liikunta-ala, johon nyt hallitus laittoi 20 miljoonaa, joka on hyvä alku, mutta täytyy aina muistaa, että esimerkiksi Olympiakomitea omassa arvioissaan arvioi, että he tarvitsisivat tähän hätään 81 miljoonaa. Tämä 81 miljoonaa on kesään asti, mikä tarkoittaisi sitä, että kesästä eteenpäin kaikki jatkuisi normaalina, ja me kaikki tiedämme, että tämä ei tule olemaan se, miten tässä käy. Siellä on nyt jo jalkapallotarjot holdissa, ne eivät ole käynnistyneet ajallaan, seuraavaksi tulee pesäpallo, ja niin edelleen ja niin edelleen. Tästä rahasta, jota nämä seurat saisivat: siinä on paljon myös seuratyötä, siinä on talkootyötä, joten se tappio valuu koko ajan tietyllä lailla nyt sitten eteenpäin. Hyvin todennäköisesti tämä 500 henkilön raja tulee olemaan viimeinen rajoitus, mikä puretaan Suomessa, ja siihen voi mennä pitkään. Sen takia tämä 20 miljoonaa ei tule riittämään alkuunkaan. Se 80 miljoonaa olisi ollut vähimmäismäärä tähän hätään. Mutta olen varma, että tästä tullaan jatkossa keskustelemaan ja paljon, koska jokaisessa kaupungissa,

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

jokaisessa kunnassa on joukkue, joka on tällä hetkellä hyvin lähellä konkurssia, ja ne ovat kyllä sille yhteisölle isoja asioita, jos näin pääsee käymään.

Oikeastaan viimeisenä kommenttina voisin sanoa sen, että hiukan huolettua se, että tietyt kuntien tehtävät ovat vielä mukana siellä listoilla, vaikka ne tulevat maksamaan satoja miljoonia kunnille, jotka tälläkin hetkellä ovat täysin kuralla. Toivoisin hallitukselta harkintaa jatkossa nyt myös oppivelvollisuuden pidentämiseen ja tähän hoitajamitoituskysymykseen, koska nämä tulevat sitten laskuna perässä näille kunnille, jotka tälläkin hetkellä ovat todella huonossa tilassa. Tässä ei ole kyllä seuraavina vuosina kuntasektorilla minikäänlaista varaa nostaa tehtävien määrää. Päinvastoin, meidän pitäisi puhua siitä, kuinka me voisimme vähentää kuntien tehtäviä jatkossa.

19.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty tänään jo yli puolensataa puheenvuoroa, joissa on käsitelty tätä lisätalousarviota pääsääntöisesti lähestulkoon yksituumaisesti tunnistaen tämä valtava mittakaava, mikä tässä lisätalousarviossa on, mutta myöskin tukien sitä, eli lähestymistapa on ollut positiivinen. Ymmärretään, että eletään kriittisessä kriisitilanteessa, ja silloin tässä tämä raha on väline.

Arvoisa puhemies! Halusin näiden yksittäisteemoja nostavien puheenvuorojen lisäksi itse käyttää puheenvuoron vähän tästä yleislinjasta, peruslinjauksesta, mikä Suomessa on valittu, ja siinä suhteessa nyt tämäkin lisätalousarvio tässäkin mittakaavassa...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, voisitteko siirtyä, paikka vasemmalle.

Pyydän anteeksi, olen istunut tämän päivän tässä edustaja Haataisen paikalla, koska meillä ovat nämä välit olleet täällä. Sen takia istahdin uudestaan tähän. [Puhuja siirtyy omalle paikalleen] Anteeksi puhemies, ääni kuuluu paremmin näin. — Lähtökohtaisesti tilanne on se, että Suomi on valinnut selkeän linjan, jossa ihmiselämä on asetettu kaiken edelle. Kun vertaa nyt Suomen tuloksia tähän mennessä naapurimaihin — Ruotsi on nyt ollut tässä keskeisenä esimerkkinä lehdistökeskustelussa, ja tietysti on syytä pitääkin keskeisenä esimerkkinä, koska on naapurimaa kyseessä — niin meillä on tietoisesti otettu jyrkkiä rajoittavia toimenpiteitä, sijoitettu paljon taloudellisia voimavaroja tähän mennessä, ja tämä lisätalousarvio jatkaa sitä tietä, ja sen tuloksena meillä on onnistuttu ainakin tässä vaiheessa ikään kuin hallitsemaan tätä koronavirusprosessia. Tämä kasvu ei ole ollut eksponentiaalisen jyrkkää, kuten se monissa muissa maissa on ollut tässä alkuvaiheessa, vaan se on ollut suhteellisen tasaista, noin sata sairastumistapausta on pystytty rekisteröimään päivittäin, jolloin prosessi on hallinnassa tässä vaiheessa. Kansalaisten tuki näille toimille on ollut selvä.

Vähän hämmästelін tässä edustaja Elomaan aikaisempaa puheenvuoroa, kun hän arvosteli hallitusohjelmaa siitä, että se on aikansa elänyt. Te olette, arvoisa puhemies, ollut hallitusohjelmaa laatimassa keskeisenä toimijana, ja sen perusfilosofia oli hyvin selkeä. Eritäin selkeästi ilmaisimme siinä hallitusohjelmassa sen tahtotilan, että raha, talous on väline, hyvä ihmiselämä on päämäärä. Kun tässä nytkin olemme kaikkein kriittisimmässä kohdassa, koska on kysymys ei ainoastaan hyvästä ihmiselämästä vaan ihmiselämästä ylipäättään, elämän säilyttämisestä on kyse, niin olemme valmiita sijoittamaan näin suuria voimavaroja. Tämä on se iso suomalainen tarina, mikä tässä on nyt taustalla, josta se yhteishenki syntyy, mikä tässä salissakin nyt näkyi tässä käydyssä keskustelussa.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Kun valtiovarainministeri Kulmuni avasi tämän keskustelun, hän lähti Suomen taloudellisesta tilanteesta, julkisen talouden tilasta, ja totesi, että meillä on kriisinsietokykyä huomattavasti enemmän kuin monilla muilla mailla. Niin onkin. Kaikki me tiedämme, että jos me menemme miljardibudjeteilla nyt eteenpäin — niin kuin me menemme, panostamme miljardeja tähän koronavirukseen — niin tämä joudutaan tekemään velkarahalla, se on selvä asia. Tavallaan tulevat sukupolvet, nykyiset sukupolvet, kaikki me maksamme sen jatkossa, mutta lähtökohtana tässä on aidosti se, että Suomella on puskuria olemassa enemmän kuin useimmilla muilla mailla. Meidän julkisen talouden alijäämä, mukaan lukien myöskin julkisen talouden velka, on alhaisimpia Euroopan unionin alueella ja alhaisimpia koko maailmassa. Siellä on taustalla monia tekijöitä, ja yksi tekijä, josta on aina hyvä muistuttaa myöskin, on, että meillä on olemassa suhteutettuna bruttokansantuotteeseen maailman suurimmat lakisääteiset eläkerahastot, jotka itse asiassa ovat yhtenä ankkurina siellä taustalla joka tapauksessa ja jotka pitävät myöskin yleistä julkista taloutta kasassa. Tämä on tärkeä seikka huomioida, ja tässä suhteessa omaksuttu linja on ollut arvokas ja tärkeä, ja tälle lisätalousarviolle pitää antaa täysi tuki.

19.08 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Olisin todellakin halunnut tässä lisätalousarviossa nähdä jo etukäteen vähän sitä, ettei niin sanotusti hiilineutraali Suomi -tavoitetta olisi niin tiukasti enää noudatettu, koska jo ennen koronavirusta se oli käytännössä katsoen mahdoton toteuttaa. Nyt tietysti voin sanoa, että jos se oli silloin mahdotonta, niin mitä se nytten on.

Mielestäni koko hallitusohjelmaa olisi tämän kriisin takia täytynyt ruveta miettimään uudestaan, ja toivonkin, että tähän tartuttaisiin, koska tilanne on kuitenkin se, että pitää muistaa, että on niin pitkä prosessi saada tämä asia kuntoon, että siinä tarvitaan useampia hallituksia, useampia pääministereitä, että tämä saadaan kuntoon, ja tavallaan se, ettei sitä nyt jo lähdetä tekemään sillä tyylillä kuin se pitäisi tehdä, on vähän edesvastuutonta tulevia hallituksia kohtaan, koska niitten pitää ratkaista ne talousongelmat joka tapauksessa.

Olisin toivonut kanssa tähän lisätalousarvioon huomattavasti isompaa satsausta vielä yritysten tukemiseen, koska tilanne on se, että tässä vaiheessa tarvittaisiin nimenomaan yritysten tukemiseen mahdollisimman paljon rahaa, koska se vaikuttaisi siihen, että vähemmän tarvittaisiin muuhun sitä rahaa, kun pystyttäisiin säilyttämään työpaikkoja huomattavasti enemmän.

Haasteellista on. Viikonloppuna tutustuin ely-keskuksen avaamaan rahoitusratkaisupakettiin, ja kummaksun sitä, että täällä ministeri Lintilä kritisoi, etteivät ely-keskukset kerkeä näitä asioita käsittelemään. No, nyt on pakko sanoa, että kun lähtee tekemään sitä anomausta siellä, niin heti ensimmäisenä pitää ruveta keksimään, kuka asiantuntija otettaisiin tätä asiaa hoitamaan. Ensimmäisenä on hämmennys: että hei, pyydetäänkö nyt sitten veljen kummin kaimaa asiantuntijaksi siihen. Ei, kyllä se asiantuntija pitää löytyä sieltä elyn puolelta. Ja kuitenkin tässä jostain syystä on tehty sen mukainen juttu, että se ei olisi olevinaan niin sanotusti suoraa tukea vaan se olisi jonkunäköistä yrityksen muutostarvetta, vaikka todellisuudessa kaikki tietävät, että nythän ei ole mitään mieltä monenkaan yrityksen enää lähteä kuvittelemaan muuttavansa sitä toimintatapaa, koska sinne muutoksen suuntaan olisi menossa aika moni ja se kenttä on kyllä tällä hetkellä yleensä jo kaluttu entuudestaan, saatikka nytten, kun sieltä on joka tapauksessa lähtenyt ostovoima niistäkin paikoista, mihin voisi sen suunnata. Elikkä aika paljon annan kritiikkiä nyt siitä, että tehdään siitä niin vaikeata, koska nyt on haasteellista tehdä sitä, ja sitten yritysten taustoja tut-

kitaan todella tarkkaan. Sitten kun yritys hakee kuitenkin jotain 2 000 euron avustusta, niin sen pitää selvittää kaikennäköisiä — tutkitaan ja tutkitaan. Ennemmin tämä tutkimus olisi pitänyt tehdä esimerkiksi näissä maskikaupoissa, joissa oli 5 miljoonan potista kyse kuitenkin.

Sellaisen olisin kanssa halunnut todellakin lisätalousarviossa vielä nähdä, että oltaisiin voitu 3—6 kuukaudeksi keskeyttää ulosotto, koska siellä ulosotossa tulee olemaan älyttömän kova ruuhka tulevienkin juttujen takia, ja sieltä olisi saatu sellaista uutta ostovoimaa kuitenkin tähän kriisin keskelle. Elikkä aika monelle ulosotossa kärsivälle ihmiselle on ongelma se, että hänelle jää juuri sen verran rahaa, että hän pystyy nippa nappa maksamaan tulevat laskunsa. Aika monella se kierre on itse asiassa sellainen, että ei saa maksettua vaan kierrättää kaikki laskut ulosotossa elikkä ei maksa yhtä ainutta. Monikaan ei todennäköisesti, välttämättä edes availe niitä kirjeitä, mitkä tulevat kotiin, koska tietävät, ettei niitä pystytä maksamaan. Ja siitä ulosoton kautta kierrättämisestä tietysti tulee ylimääräistä kuluja aika paljon.

Vaikka itsekin olen siellä asiakkaana, niin minulla ei ole sama tilanne, en puhu siinä mielessä omasta jutusta vaan siitä, että sellaisille ihmisille, joille jää elämisen jälkeen tai laskujen maksun jälkeen käytännössä katsoen vain ainoastaan se, mitä tarvitaan ruokaan, tällä hetkellä satanen tai kaksi lisää siihen kuukautiseen kulutukseen tarkoittaa sitä, että ihan varmasti se käydään tuhlaamassa sitten paikallisissa yrityksissä, mikä auttaisi niitä paikallisia yrityksiä jo ensinnäkin ostovoiman myötä, ja sitten sitä kautta sieltä tulisi sitten takaisin jossain vaiheessa myös verotuloja.

Ja investointeja kaipaisin todellakin. Niitä liikennehankkeita, mistä on jotain jo puhutukin ja mitä on ehdoteltu, toivoisin todellakin nopealla aikataululla liikkeelle, koska sieltä saataisiin sitä sellaista oikeanlaista tukemista yrityksille ja työntekijöille. Kun saadaan järkevää toimintaa, ei tarvitsisi tukea niin paljon sitä niin sanotusti seisovaa liiketoimintaa vaan saataisiin sinne kentälle sitä höpinää ja saataisiin yrityksille jonkun verran töitä. Tästä aikaisemmin liikenneministeri Harakallekin heitin vähän koppia, ja liikenneministeri Harakka oli sitä mieltä, että elyjä pitää vaan painostaa siinä, että pistävät sieltä rahahanat liikkeelle, mutta todellisuudessa — olin elyyn yhteydessä heti seuraavana päivänä — tilanne on se, että elyjen kaikki rahat, ne, mitä siellä on, on ollut jo ilman koronaakin tarkoitus tuhlaa heti. Elikkä kyllä sinne voimavaraa tarvitsisi huomattavasti enemmän, että saataisiin tämä maa uudestaan pyörähtämään. — Kiitoksia.

19.15 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä keskustelussa, ja jo aikaisemmin tässä koronakeskustelussa, ovat monta kertaa niin ministerit kuin edustajatkin todenneet, että 90-luvun virheitä ei pidä toistaa. Olen aivan samaa mieltä. On sinänsä sitten tärkeää miettiä, mitä ne 90-luvun virheet olivat ja missä vaiheessa ne tehtiin.

Vuonna 1994 sosiaalidemokraattien kansanedustaja Liisa Jaakonsaari teki niin sanotun Liisan listan, jossa oli kymmenen kohtaa, jotka kaikki koskivat sosiaalietuuksien leikkauksia. Siellä oli muun muassa lapsilisiin, työttömyysturvaan, asuntolainojen korkojen vähennysoikeuteen ja opintotukeen kohdistuvat leikkaukset. Ne sitten otettiin Lipposen hallituksen ohjelmaan sellaisenaan, ja Lipposen hallitus toteutti nämä toimenpiteet käytännössä vuonna 96. Se oli siinä vaiheessa mielestäni täysin väärää politiikkaa. Sillä valmistauduttiin tietysti euroon, Emu-jäsenyyteen, ja siksi piti tehdä sellaisia julkisen talouden leikkauksia, mutta ne kohdistuivat kaikkein heikko-osaisimpiin siinä vaiheessa — ja olivat siis virheitä, joista nyt pitää kyllä ottaa opiksi, eikä niitä pidä enää tehdä. Mitä tapahtui

ennen tuota Liisan listan julkaisemista 90-luvun alussa? Silloin toki elettiin se laman syvin vaihe. Se oli seurausta 80-luvulla tehdyistä rahamarkkinoiden vapauttamisesta, valuuttalainoista ja yli varojen elämisestä tässä maassa, ja se purkautui sitten vuodesta 90 alkaen siihen syvään lamaan, joka oli aivan erilainen kuin on meidän kriisimme tällä hetkellä. Silloin oli valtiolla velkakriisi. Valtio ei saanut mistään velkaa, niin kuin nyt tällä hetkellä valtio saa rajattomasti käytännössä lainaa. Nyt on paljon helpompi siinä mielessä toimia näin kuin hallitus nyt toimii, monelta osin viisaasti. Eli oli valtion velkakriisi, ja ministeri Viinanen joutui kiertämään maapalloa ja etsimään saadakseen jostakin lainaa valtiolle. No, luottokelpoisuus oli jo niin vaarassa, että oli vaikeuksia saada sitä, mutta saatiin kuitenkin.

Sitten oli toinen kriisi eli pankkikriisi. Meillä oli lähes tuhat pankkia silloin tässä maassa, nyt on kourallinen. Ja niiden pankkien joukossa oli hyvin monta täydellisessä kriisissä olevaa pankkia. Jos ne olisi päästetty kaatumaan, niin koko rahoitusjärjestelmä olisi tuhoutunut: ei olisi maksettu palkkoja, ei eläkkeitä, ei valtion eikä yritysten rahasiirtoja, ja niin edelleen. Eli ei voitu niin tehdä, ja niinpä eduskunta yksimielisesti päätti ottaa pankkituen käyttöön, ja näin pelastettiin pankit ja pankkien kautta suuri osa yrityksistä, mutta kaikkia ei valitettavasti pystytty pelastamaan. No, meillä ei ollut esimerkiksi Finnveran kaltaista koko maassa toimivaa järjestelmää, mikä nyt on valtavana apuna ja etuna tässä, jos sitä viisaasti käytetään.

Arvoisa puhemies! Tämä historiasta. Nyt meillä on tämä lisätalousarvio, joka on pääosin aivan paikallaan, hyvin rakennettu. Tärkeintä on tietysti tämä epidemian pysäyttäminen, ja siinä suhteessa puute on, ettei testauksiin ja sitä kautta koronan leviämiseen puututa riittävän voimakkaasti tässä, mutta seurauksiin aletaan jo puuttua niin, että yritysten edellytyksiin pysyä pystyssä kiinnitetään huomiota, ja siihen on nyt mahdollisuuksia, niin kuin äsken mainitsin. Tässä mallissa on monta osaa: ovat nämä yksinyrittäjät kuntien kautta, sitten on ely-keskusten kautta tämä lainoitus, jota Finnvera takaa, sitten on Business Finland, joka osan hoitaa, ja sitten on vielä — joka usein unohdetaan — Suomen Pankin miljardi, jolla Suomen Pankki on ostamassa isojen yritysten velkakirjoja, yritystodistuksia, niin että nämä suuret yrityksetkin ovat saamassa rahoitusta, jos ne sitä tarvitsevat, eli järjestelmä on koossa. Mutta siellä on kyllä nyt ilmennyt aika paha ongelma nimenomaan tässä ely-keskusten kautta tapahtuvassa rahoituksen osiossa. Ely-keskukset joutuvat vaatimaan, että yrityksellä, joka hakee sieltä rahoitusta, on kehittämishanke, johon se sitä hakee. Tänäaen valiokunnassa kysyin, eikö voida säädöksiä muuttaa niin, että ei tarvitsisi olla tässä tilanteessa mitään kehittämishanketta, koska on aivan selvää, että yrittäjä, jonka ovet ovat menneet kiinni, tilauskirja on tyhjä, mutta laskupino kasvaa pöydällä, ei kehitä sitä yritystä, vaan hän tarvitsee akuuttia rahaa hoitaakseen ne laskut ja pitääkseen yrityksensä pystyssä. Tästä on kysymys, ja tämä ely-raha, elyn kautta tapahtuva rahoitus, ei nyt tätä ota huomioon riittävästi. Siihen kiinnitän vakavaa huomiota, että hallitus sen korjaisi.

Sitten on muutamia muita asioita, joihin pitäisi nopeasti kiinnittää huomiota.

On myös näiden vaikeuksien jälkeen tapahtuva tilanne, eli me nyt tällä velanotolla, mikä on sinänsä nyt pakollista, siirrämme kyllä valtavaa laskua tuleville sukupolville, ja tämä on sellainen moraalinen kysymys, jota meidän on hiljaa mielessämme pohdittava ja ääneenkin täällä. Ja nostan tämän esille siksi, että hallituksen pitäisi kyllä välittömästi ruveta katsomaan tämän vuoden talousarvion määrärahoja jo ja leikata sieltä niitä pois, jotka eivät ole välttämättömiä, lakisääteisiä tai palkoista johtuvia tai vastaavia, ja näin varautua siihen, mitä edessä on. On väärin, että tämä sukupolvi jättää tämän maan niin huonossa kunnossa seuraavalle sukupolvelle kuin mitä nyt näyttää tapahtuvan.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Ja sitten vielä varoitin tästä Euroopan tilanteesta. Kun hallitus nyt aikoo pelastaa Italiaa ja Espanjaa ja muita Välimeren maita, niin se tie on kyllä hyvin vaarallinen koko järjestelmälle.

19.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Toinen lisätalousarvio tälle vuodelle on tietenkin sinällään karua luettavaa. 3,6 miljardia menot lisääntyvät, ja se on sellainen asia, että tämä kuvaa tämän kriisin syvyyttä. Kun katsoo sitä toista huolestuttavaa lukua, niin se on tämä verotulojen pienentyminen: 1 094 miljoonaa euroa pienenee verotulo siitä, mitä oli budjetoitu. Eli tämä kriisihän iskee kahta kautta: Verotulojen pienenemisen kautta se pienentää valtion tuloja. Ja sitten toinen asia on se, että se lisää valtavasti valtion menoja työttömyyden kautta, sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvun kautta. Kaikkialla yhteiskunnan eri toimialoilla tapahtuu negatiivisia asioita, jotka vievät rahaa pois julkisesta taloudesta.

Tämä on tämän päivän realiteetti, ja hallitus on siihen reagoinut, ja se on hyvä asia. Nyt pitää pitää huoli, että pidämme tämän Suomi-nimisen systeemin pystyssä ja alamme valmistautua vähitellen tulevaisuutta kohti niin, että pidämme yritykset pystyssä, Suomen toimintakykyisenä ja ennen kaikkea huolehdimme ihmisten hengestä ja terveydestä ja katsomme sen tarkasti, että jokainen apua tarvitseva ihminen myös saa sitä.

Tätä varten, arvoisa herra puhemies, haluan sanoa yhden asian hieman tämän esityksen ulkopuolelta, ja se on se, että nyt kun me valmistaudumme siihen, pitääkö meillä Uudenmaan rajat avata vapaalle liikkehtimiselle eri puolille Suomea: ei missään tapauksessa. Jos me teemme sen virheen huomenna, tai milloin sen teemme, jos hallitus tekisi sen, se johtaisi siihen, että tällaisia lisäbudjetteja meillä sitten riittäisi ja niitä olisi paljon. Ei missään tapauksessa saa rajoja nyt avata. Nyt pitää olla kärsivällisyyttä, että saamme tämän itse koronaviruksen leviämisen haltuun.

Pitää muistaa kaikkien suomalaisten tällä hetkellä, että toinen aalto koronavirusta on Kiinassa juuri lähdössä liikkeelle, ja jos se tulee yhtä aikaa Suomeen, kun olemme onnistuneesti levittäneet joka puolelle Suomea tämän viruksen, niin mitäs me sitten teemme? Arvoisa puhemies, se on sitten erittäin vakava tilanne. Sitten puhutaan jo tämän kansakunnan suuresta kriisitilasta, jollaista ei ole kukaan vielä tähän päivään mennessä sotaa lukuun ottamatta ennakoanut.

Tämän takia Suomesta pitää löytyä nyt järki päästä ja hallituksella pitää olla viileyttä harkinnassa, että pidetään niitä liikkumisrajoituksia yllä ja estetään se, että näitä lisäbudjetteja ei nyt sitten enää kovin paljoa lisää tarvita. On selvä asia, että tällainen vakava tauti aiheuttaa tulevaisuudessa yllätyksellisiä tilanteita. Niitä ei kukaan tiedä, mutta sen me tiedämme, miten käy, jos vastuuttomasti käyttydymme, kun kuitenkin arvoisa puhemies on ansiokkaasti pitänyt tässä salissa etäisyyksistä huolta. Aivan erinomaista toimintaa, että pidetään etäisyydet, liikkumista rajoitetaan ja käyttydytään järkevästi. Tämä on se ainoa keino, ja tämän takia toivon, arvoisa puhemies, että hallitus ottaa nämä asiat vakavasti. On totta kai mielipiteitä, että voidaan liikkua siellä sun täällä, mutta nyt on semmoinen aika, että pitää olla järkeä päässä ja viileää harkintaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yksi asia vielä: Kun katsomme tulevaisuuteen, niin pitää muistaa se, että tämä kriisi, mikä nyt on parhaillaan kasvusuunnassa maailmassa, voi tulevaisuudessa aiheuttaa vielä monta muuta ongelmaa, jotka iskevät meidän energiantuotantomme, ruokahuoltomme, teollisuutemme, joka on välttämätöntä Suomen kannalta, esimerkiksi lääketeollisuutemme, kaikkeen muuhun. Meidän on nyt omavaraisuus ja

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

huoltovarmuus otettava tässä maassa vihdoin todesta. Jos meillä ensi talvi on kova pakkas-talvi, olemme energian suhteen erittäin suurissa vaikeuksissa, eli nyt pitää energiapolitiikassa olla järkevä. Maatalous on saatava tässä maassa järkevään toimintakuntoon. Olemme itse omilla päätöksillämme ajaneet elintarviketalouden ja ennen kaikkea maatalouden, sen perustuotannon, sellaiseen tilanteeseen, joka ei ole tälle maalle kunniaksi.

Tämän takia, arvoisa puhemies, toivon, että tästä eduskunnasta ja Suomen hallituksesta löytyy nyt viisautta ja kaukokatseisuutta sille, että osaamme tehdä oikeita päätöksiä. Kriisiin valmistautumiset, niin kuin tämä lisäbudjettikin on, ovat täysin meidän omissa käsissämme, mutta on syytä muistaa myös se, että jos oikein pahasti teemme karkeita virheitä, niin siitäkin me joudumme hinnan maksamaan. Se on pahimmillaan ihmisten hengen ja terveyden menettämistä, ja siihen eduskunta älköön koskaan lähtekö.

19.26 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Hallitus laatii lisätalousarviota kerrassaan poikkeuksellisissa olosuhteissa, ja tehtävä on haastava. Vaikka on jo tehty paljon linjauksia työpaikkojen pelastamiseksi ja yritysten auttamiseksi, tässä kriisissä on vielä paljon tehtävää. Mielestäni hallitus on kuitenkin varsin hyvin huomionut sen huolen, joka ihmisillä on. Moni on menettänyt työnsä. Moni ei vielä tiedä, kuinka työpaikan suhteen käy. Moni yritys on joutunut vetämään toimintansa minimiin tai lopettamaan sen, ja monelle yritykselle tulevat viikot ja myöskin hallituksen tukitoimet sanelevat sen, kuinka käy. Uskon, että hallituksella on vilpittömästi näiden haasteiden ratkaisemiseen. Tässä lisätalousarvioesityksessä on Business Finlandin, ely-keskusten ja kuntien kautta jaettavaa lisätukea noin 450 miljoonaa euroa. Edelleen hallitus panostaa nyt maaseutuyrityksiin, lisää Business Finlandin tuotekehityslainoja sekä Teollisuussijoituksen pääomasijoituksia. Nämä ovat kaikki hyviä toimia, jotka pehmentävät kriisin taloudellista vaikutusta sekä osaltaan auttavat myös tästä talouden kuolemanlaaksosta nousemisessa, kun sen aika koittaa.

On kuitenkin pakko todeta, että nämä summat eivät riitä tähän tilanteeseen. Edelleen tapa, jolla tukitoimet hoidetaan, on hidas. Toivon, että hallituksessa nyt kuunnellaan tätä huolta ja mietitään keinoja, joilla tämä tärkeä työpaikkojen ja yritysten pelastusoperaatio voidaan toteuttaa vieläkin paremmin. Erityisen suurta huolta kannan nyt yksityisyrityksistä. Heidän tukitoimensa eivät ole alkuunkaan riittäviä. Valtio voisi hoitaa esimerkiksi suoria tukia hyvinkin suoraviivaisesti ilman suurta byrokratiaa. Yksi keino tähän voisi olla se, että valtio ottaisi kontolleen yritysten ja yrittäjien sosiaalivakuutusmaksut joksikin ajaksi. Se maksaa, mutta se, että työpaikkojen annetaan hävitä ja yritysten kaatua, tulee maksamaan vielä enemmän. Nyt hallituksella olisi mahdollisuus osoittaa, miten juhlapuheet muuttuvat käytännön teoiksi.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta edellytti, että ravintoloille kompensoidaan niiden sulkemisen aiheuttamat talousvaikutukset. Tästä ei hallitus ole vielä esitystä tehnyt, ja sellainen olisi syytä eduskuntaan ripeästi saada. Ei kai ole niin, että hallitus jättää toteuttamatta eduskunnan yksimielisen tahdon?

Erityiskiitos hallitukselle siitä, että myös urheiluseurojen ahdinko huomioidaan. On tärkeää, että urheiluseuroja autetaan tänä vaikeana aikana, mutta lisää apua tarvitaan. Tämä nyt käsillä oleva teko on vasta hyvä alku.

Arvoisa puhemies! Uskon, että hallitus ponnistelee vilpittömästi suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Esitetyt toimet ovat pääsääntöisesti hyviä, mutta ne eivät vielä ole täysin riittäviä. Tarvitaan lisää ratkaisuja ja tarvitaan suunnitelma, jolla tämä maa nousee

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

jaloilleen ja uuteen kukoistukseen kriisin väistyttyä. Tehtävä on vaikea, ja sen onnistumiseen tarvitaan laajaa parlamentaarista yhteistyötä ja myös opposition mukaantottoa. Luotan siihen, että hallitus huomioi nämä seikat, ja luotan myös siihen, että hallitus jatkaa uusien keinojen etsimistä, jotta kriisin haitat suomalaisille saadaan minimoitua.

19.30 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 9,4 miljardin euron lisämäärärahasta on huikea summa, ja se kuvastaa kyllä sitä, kuinka vaikean ja vakavan tilanteen edessä me kansakuntana tällä hetkellä olemme. Pahoin pelkään, että tämä tilanne voi vielä tästä muuttua pahemmaksi, mikäli tätä koronaepidemiaa ei saada kukistettua. Nimittäin nykyiset hidastamistoimet ovat kyllä oikeansuuntaisia, mutta ne eivät selkeästi anna selaista signaalia, että me haluamme tämän kukistaa.

Tässä menneiden viikkojen aikana, kun olen seurannut tätä THL:n ja hallituksen ja monien muiden tahojen yhteistyötä, joskus olen huomannut, että se puhelin on totaalisesti rikki monelta osin. THL on useasti muuttanut kantojaan näissä koronaviruksen vastaisissa toimissa, ja kuitenkin sen pitäisi edustaa ylintä asiantuntijaelintä tässä maassa. Se on hyvä, että tämä on huomattu myös hallituksessa ja on ruvettu peräänkuuluttamaan tarkempia arvioita tämän koronaviruksen suhteen.

Haluaisin nostaa tässä esille muutaman asian.

Tämä Uudenmaan eristyksen todennäköinen päättymisen — minkä hallitus on tekemässä, mikäli nämä tiedot pitävät paikkansa — pitäisi arvioida kyllä hyvin harkitusti. Nimitäin jos tämä eristäminen päätetään, niin me silloin tunnustamme sen, että tämä virus saa levitä vapaammin kuin se nyt leviää. Perusteluna on käytetty lehtitietojen perusteella esimerkiksi sitä, että myös Kemi—Tornio-alueella on maakunta, jossa tämä virus leviää kohta samassa suhteessa kuin Uudellamaalla. Siellähän se syy on ilman muuta selvä: että me olemme antaneet sen Ruotsista levitä Suomeen emmekä ole ajoissa ryhtyneet toimenpiteisiin, joilla olisi tämä leviäminen estetty. Sinänsä se ei ole oikein validi perustelu, enkä usko, että perustuslakivaliokunta nyt siihen olisi töksähtänyt niin etteikö olisi antanut tämän Uudenmaan eristyksen myös jatkua eduskunnan päätöksen turvin.

Mikäli tämä eristys nytten kuitenkin päättyy Uudenmaan osalta, niin olisi hyvin tärkeää tehdä lisää korvaavia toimenpiteitä. Olen aikaisemminkin, jo muutamia viikkoja tässä yrittänyt peräänkuuluttaa sitä, että yksi erittäin toimiva ja hyvä korvaava toimenpide olisi se, että kaikille kansalaisille määrättäisiin pakolliseksi kasvosuojainten käyttö, kun he asioivat julkisilla paikoilla. Julkisilla paikoilla tarkoitan tässä esimerkiksi ruokakaupassa asiointia, apteekissa asiointia ja julkisella liikenteellä kulkemista. Tämä linja on jo otettu käyttöön useassa kymmenessä maassa tai se otetaan aivan pian käyttöön. Ehkä paras esimerkki, miten tämä toteutetaan, on tällä hetkellä Turkki. Turkissa jaetaan jokaiselle, reilulle 80 miljoonalle, asukkaalle ilmainen kasvomaski joka viikko. Joka viikko siellä asuvat henkilöt saavat viisi ilmaista kasvomaskia. Tämä on halpa ja järkevä ennalta ehkäisevä toimenpide. Nimittäin jos kaikki käyttävät kasvomaskia, niin silloin me emme voi toisiamme tartuttaa ja me osoitamme kunnioitusta toisiamme kohtaan: en halua altistaa sinua mahdollisesti minun oireettoman tartunnan vuoksi.

Toivoisin, että hallitus tämän asian nyt kävisi ryhmässään hyvin harkitusti läpi ja kuuntelisi niitä asiantuntijoita, jotka ovat ulostulleet viime aikoina myös Suomessa. THL on nimittäin itse myös sanonut ja julkaissut sen, että jokaisen tulisi käyttää jonkinlaisia suojainta kasvojen edessä. Tämä on uusi käänne THL:ltä, toki sitä ennen WHO on joutunut aika monta kertaa osoittamaan suuntaa, mutta nyt kun tämä viesti on otettu vastaan, ei pidä

töksähtää sellaiseen harhakuvitelmaan, etteikö niitä maskeja olisi saatavissa. Olen hyvin tarkkaan seurannut tämän lähes kahden kuukauden ajan tämän tilanteen kehittymistä, ja koko tämän ajan on ollut Suomeen saatavilla näitä kasvomaskeja lähes rajoituksetta. Se viesti, mikä mediassa on ollut viime viikkoina koko ajan, että kasvomaskeja ei ole saatavilla, ei pidä paikkaansa. Ulkopuolelta oleva lukija voi tästä myös indikoida sen, ettei se pidä paikkaansa. Huoltovarmuuskeskusten johtaja mainitsi, että he saivat jopa sata erilaisista tarjousta ja jopa sadasta heidän piti yrittää löytää ne oikeat, aidot, toimivat maskit, ja he eivät onnistuneet kuitenkaan siinä tehtävässä. Itsekin olen saanut näitä yhteydenottoja yrityksiltä yli 20, ja useat ovat myös minulle toimittaneet kuukauden aikana niitä tarjouksia, vaikka minä en mitään päätöksiä sen suhteen tietenkään tee, mutta olen sieltä poiminut sellaisia tarjouksia, kuten kun 3M:n tehtaalta on tarjottu kymmentä miljoonaa kasvusuojainta kerralla, niin toki olen toimittanut ne tarjoukset Huoltovarmuuskeskuselle ja myös erinäisille muille tahoille, että tarkistavat taustat, pitävätkö nämä paikkansa. Useat yrittäjät Suomessa ovat olleet yhteydessä, että heidän tarjouksiinsa ei ole missään vaiheessa reagoitu eikä vastattu, ja tämä on huolestuttavaa. Tämä on erittäin huolestuttavaa, että meillä ei ole sen vertaa tilannetajua, että tartumme kiinni niihin tarjouksiin, mitä tässä tilanteessa on ollut tarjolla.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan hiukan puhua tästä seuraavasta asiasta, mikä koskee testausten määrän lisäämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on jo pitkään puhunut muun muassa ministeri Kiurun kautta, että me rupeamme lisäämään testien määrää. Hänen kanssaan olen puhunut menneiden viikkojen aikana useasti, ja hän aikanaan — jos muistatte — lupasi, että me korotamme testausten määrää, ja silloin se korotus nousi 2 300 testiin päivässä, lähes kuukausi sitten. Viimeiset kaksi viikkoa on puhuttu, että me voimme ottaa 4 000 testiä päivässä, mutta tilastollinen fakta on se, että viimeisen 30 päivän aikana on otettu 1 450 testiä päivässä, 14 päivän aikana on otettu keskimäärin 1 821 testiä päivässä ja viimeisen seitsemän päivän aikana 1 914 testiä vuorokaudessa, joten yhtään kertaa ei ole onnistuttu pääsemään edes siihen 2 300:n tai 2 400:n testin vuorokausimäärään, vaikka ministeri nyt on viimeisenä ilmoituksena sanonut, että voimme nostaa sen 10 000 testiin päivässä. Kuinka se on mahdollista toteuttaa, jos hallitus ei lisätalousarviossa lisää siihen yhtään määrärahoja? Tämä kysymys jää avoimeksi. Toivon, että tähän tulisi joku selkeä vastaus ja ulostulo. Meidän täytyy ottaa vastaan ne tarjoukset, mitä yritykset tällä hetkellä tarjoavat, että he pystyvät tekemään [Puhemies koputtaa] tuhansia testejä päivässä lisää. Nämä ovat parhaita [Puhemies koputtaa] ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä, kun rupeamme rajoittamaan viruksen leviämistä sekä rupeamme [Puhemies koputtaa] selvittämään sitä ketjua, mihin se leviää. [Puhemies: Kiitoksia, aika!]

Ja vielä, puhemies, ihan loppuun, tässä kun olen huomannut, että täällä on moni muukin aikaa vähän ylittänyt, sanon sen, että tämä sairaanhoitajien vaarallisen työn lisä pitäisi ottaa nyt vakavasti. Tästä puhuin jo pari viikkoa sitten [Puhemies: Kiitoksia, aika!] täällä, ja toivon, että hallitus ottaa tämän viestin vastaan.

19.37 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on tosiaan ennätyskellisen iso lisätalousarvio. Puhun muutamista asioista.

Ensinnäkin, jotta me voimme mennä tässä tulevien kuukausien aikana terveys edellä, tämä maa tarvitsee niin sanotun exit-ohjelman, ja siihen liittyy myös se, mikä on suojava-rusteiden taso terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa mutta myöskin turvapuolella ja ihan kansalaisten keskuudessa tulevina kuukausina, ja myöskin se, mikä on testauskapasiteetti.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Yritysten hätähuuto on kuultava. On tehtävä vaikuttavia ja ripeitä toimenpiteitä, erityisesti sinne ravintolapuolelle mutta myöskin muuten. Kunnat tarvitsevat tukitoimia, jotta ne eivät leikkaa kaikista ennaltaehkäisevistä toimista. Kuntien talousahdinko on muutenkin jo vaikea. Neljäntenä, tämä lisätalousarviossa osoitettu tuki liikunta- ja urheilupuolelle on riittämätön. Ja viidentenä, meidän on kiinnitettävä tulevien viikkojen aikana huomiota vielä vahvemmin lasten ja nuorten ja perheiden tukitoimiin.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä lisätalousarvion talouskehikosta. Suomen talouden ennakoidaan supistuvan siis 5,5 prosenttia tämän vuoden lopussa, kun kysyntä vientimarkkinoilla hyytyy rajusti ja koronaviruksen leviämistä estävät sulkutoimet rajoittavat ihmisten liikkumista ja jopa liiketoimintaa. Kaikki kysyntäerät supistuvat, voimakkaimmin vienti sekä yksityiset investoinnit ja yksityinen kulutus. Julkisten investointien ja hankintojen merkitys siis kasvaa. Työllisyys heikkenee merkittävästi. Valtiovarainministeriön ennuste on tehty sillä oletuksella, että taloudellista aktiviteettia rajoittavat toimenpiteet kestäisivät kolme kuukautta. Arviot koronaviruksen leviämistä estävien rajoitteiden kestosta muuttuvat päivittäin ja tekevät tilanteen arvioimisen poikkeuksellisen vaikeaksi ja epävarmaksi. Meidän on tähdättävä siihen, että koronaviruksen vaikutuksen on ennusteessa oletettu hiiptuvan ja talouden toipuvan vuoden 2020 loppupuolella nopeasti.

Arvoisa puhemies! Toimet yrittäjien, yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi: On hyvä, että tässä salissa on viimeisten viikkojen aikana käsitelty useita lakiesityksiä, joilla helpotetaan yrittäjien ja yritysten tuskaa ja myöskin pelastetaan työpaikkoja. Mutta täytyy sanoa, että olen pettynyt, ettei Marinin hallitus tässä lisätalousarviossa priorisoinut tätä eduskunnan edellyttämää tukipakettia ravintoloille. Siinähan yksimielisesti päätimme, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuudensuojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken”, ja myöskin, että ”hallitus viipymättä ryhtyy toimiin”. Tästä talousvaliokunnan lausumaehdotuksesta ja eduskunnan päätöksestä on jo kolmatta viikkoa, ja siinä mielessä en ymmärrä sitä, miksi sitä eduskunnan tahtotilaa ei ole toteutettu tässä isossa lisätalousarviossa ja tuotu tänne edes joitain esityksiä siihen suuntaan, koska me näitä asioita kuitenkin täällä yhteistuumin poikkeusoloissa viemme eteenpäin.

Toinen asia liittyy yrityksiin ja yksinyrittäjien tukemiseen, johon tässä lisätalousarviossa kohdennetaan 250 miljoonan euron määräraha. Jos täällä olisi ministeri vastaamassa, tai jos joku kollega tietää, niin kysyisin nimenomaan siitä, että kun yksinyrittäjille on allokoitu maksimissaan tämä 2 000 euron avustus, niin mitä jos rajoitustoimet kestävät — ja kun näyttää siltä, että rajoitustoimet kestävät — pidemmän aikaa, miten käy niitten yksinyrittäjien, joille tuo 2 000 euroa ei todellakaan riitä. Sain sähköpostia esimerkiksi hierojalta meidän alueelta Pohjois-Pohjanmaalta. Viiden lapsen äiti on käytännössä elättänyt perheensä. Hän voi saada kerran tämän maksimissaan 2 000 euron tuen. Ok, mutta jos ajatellaan vaikka hierojaa, häneltä ovat käytännössä kaikki asiakkaat kadonneet eikä sitä näkymää ole, että hän voisi sitä tukea muualta saada. Ja näin ollen 2 000 euron avustus ei riitä viiden lapsen elättämiseen tilanteessa, jossa kouluruokakaan ei tuo helpotusta perheen arkeen.

Sitten vielä lyhyesti näistä suojavarusteista ja testauksesta. Kokoomus esitti 200 miljoonan euron lisämäärärahaa testauksiin. On todella tärkeää, että näihin testauksiin päästäisiin. On valitettavaa, että saa kansalaisilta viestiä niin Kittilästä kuin täältä etelämmästä-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kin, että testauksiin ei pääse tai että henkilö joutuu itse arvioimaan, onko tarvetta päästä testaukseen. Tai sitten on niin, että henkilö on esimerkiksi vpk:n palveluksessa, hänellä on ollut flunssan oireita, mutta hän ei pysty palaamaan riviin, koska hän ei ole päässyt testaukseen, jotta hän voisi tavallaan todentaa sen, että hän on koronanegatiivinen, tai sitten tietää sen, että on positiivinen.

Sitten, arvoisa puhemies, kuntiin ja kuntien tilanteeseen. Kunnissa koronakriisi näkyy monella tasolla. Ensinnäkin kunnissa toteutetaan lähes kaikki toimet, jotka olemme laittaneet rajoituksina toimeen täältä eduskunnasta, niin lähi- ja etäopetuksineen kuin sosiaali- ja terveyspuolella. Hallitus päätti tukea kuntia nyt ensi sijassa valtionosuuksien kautta. Tämä apu on nimenomaan aloitus, koska me kaikki tiedämme tässä salissa, että kuntien taloudellinen tilanne on vaikea. Esimerkki omasta kotikaupungistani Oulusta: On laskettu, että koronakriisin myötä verotulot tulevat tämän vuoden loppuun mennessä vähenemään 50 miljoonaa euroa ja saman 50 miljoonaa euroa tulevat sairaanhoitopiirin kulut kasvamaan. Keskuskaupungit kuitenkin maksavat näistä sairaanhoitopiirien kuluista noin 45–60 prosenttia. Tämä 100 miljoonan euron vaikutus Oulun kaupungissa esimerkiksi on 3 veroäyrin suuruinen.

Liikunnasta ja urheilusta: Kokoomus on esittänyt liikunnan ja urheilun tukipaketiksi 100 miljoonan euron [Puhemies koputtaa] tukea. Ensimmäistä kertaa on tilanne, että lähes kaikki urheilijat, seuratyöntekijät ja valmentajat ovat lomautettuna. [Puhemies koputtaa] Ja tänään tuli myös tieto, että Stadi Cup on peruttu, ymmärrettävästi. [Puhemies: Aika!] Tämä vajaan 20 miljoonan euron tuki ei ole riittävä.

19.45 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Aluksi ihan muutama kommentti näihin kokoomuksen puheenvuoroihin ja äskeiseenkin edustajan puheenvuoroon sisältyneisiin vaatimuksiin tästä yrittäjien tuen lisäämisestä erityisesti ravintola- ja kahvila-alalla ja sitten myöskin tähän yksinyrittäjien rahan riittämättömyyteen.

Nyt on kuitenkin tästä jälkimmäisestä todettava, että lisäbudjettiin sisältyy tuntuva 250 miljoonan resurssi kunnista jaettavaksi. Sinne varmasti tulee sitten lisärahoitusta, jos tilanne sitä edellyttää, ja toukokuussa on jo tulossa seuraava lisäbudjetti. Täytyy muistaa, että tämä yrittäjän työttömyysturva saatettiin jo voimaan, eikä ole mitään estettä sille, että samanaikaisesti yksinyrittäjä sekä nostaa tätä työttömyysturvaa, jos toiminta on loppunut, että saa sitten sen 2 000 euron suoran tuen kunnan kautta. Voisi sanoa, että merkittävä osa yksinyrittäjäkunnasta saa suhteessa hyvän kompensaation verrattuna moniin muihin, jotka menettävät työtään tai yritystoiminnan tulot kuukauden, kahden tai pidemmältä ajalta.

Tämä ravintola-alan erityistukihan, jota perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta viitoittivat lausunnoissaan, pitää rakentaa, mutta siinäkin täytyy ottaa huomioon ne elementit, jotka ovat jo olemassa. Eli siellä on sekä tämä yksinyrittäjien tuki että sitten pienten yritysten elyjen kautta jaettava tuki, vähän isompien tuki Business Finlandin kautta ja sitten vielä lainoitusmahdollisuus, rahoitus Finnveran kautta, plus sitten nämä verojen helpotukset, lykkäykset, sosiaali- ja eläkemaksujen helpotukset ja lykkäykset, joten kyllähän niistä melkoinen määrä koituu. Mutta joka tapauksessa juuri tästä poikkeuksellisesta sulkupäätöksestä johtuen näille ravitsemusalan liikkeille ja yrityksille pitää sitten joku summaarinen, juuri tähän elinkeinonvapautta loukkaavaan sulkemistoimeen liittyvä järjestää, ja se on työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana.

Valtiovarainvaliokunta tulee tarkemmin syynäämään läpi sekä näitten tukien toimivuutta että sitä, minkälaista evästystä niiden soveltamiseen pitää antaa, jotta saadaan mahdolli-

simman paljon vahinkoja vältettyä. Sama koskee sitten näitä muita poikkeuksellisen isoja määrärahoja, esimerkiksi hankintoihin esitettyä 600:aa miljoonaa. Se on mielenkiintoinen budjettiluku. Kun siellä normaalisti on ollut puolisen miljoonaa, niin ensiksi siihen laitettiin 60 miljoonaa ja sitten 600 miljoonaa tykö. Ja tähän ehkä liittyy myös se, että on polkaistu hyvin nopeasti tämä hankintaorganisaatio käyntiin ja siinä näkyy tehdyn heti alussa karseita virheitä. Toivottavasti nopeasti niistä opitaan ja saadaan tämä hankintatoimi hyvään kuntoon.

Tästä yleistilanteesta. Juuri tuoreen Suomen Pankin arvion mukaan on edelleen mahdollista, että Suomen talous alkaisi elpyä jo kesän jälkeen. Tämä edellyttäisi sitä, että koronaviruksen leviäminen saataisiin pian hallintaan ja rajoitustoimia voitaisiin alkaa purkaa. Koronapandemian leviäminen on kuitenkin Euroopassa ja Suomessa toistaiseksi jatkunut ja riski pitkäaikaisista talousvaikutuksista samalla kasvanut. Kuolleisuus kasvaa monessa Euroopan maassa edelleen voimakkaasti. Esimerkiksi Italiassa ja Espanjassa, jotka suhteessa ovat pahiten tähän saakka kärsineet, on kuitenkin jo orastavia merkkejä kuolleisuuden kasvuvauhdin hidastumisesta. Monessa Aasian maassa jyrkemmin rajoitustoimin kuolleisuuden kasvu on selvästi Eurooppaa hitaampaa. Suomen Pankin arvion mukaan nopea toipuminen on yhä mahdollinen, jos rajoitustoimet eivät ole kovin pitkään voimassa ja jos politiikkatoimin onnistutaan välttämään yritysten konkurssiaalto ja suurtyöttömyys. Yritykset ja kotitaloudet voivat luottaa tulevaisuuteen vasta, kun on näköpiirissä, että koronaviruksen leviäminen saadaan pysäytettyä. Jos taas pandemian leviämistä joudutaan pitkään hidastamaan kattavalla ihmisten eristämällä toisistaan, taloudellinen toimeliaisuus vähenee dramaattisesti. Konkurssien määrä ja työttömyys voivat nousta merkittävästi ja kasvattaa kriisin yhteiskunnallista kustannusta sietämättömän korkeaksi.

Tätä hätää on sivuttu monissa puheenvuoroissa ja viitattu sitten näihin 90-luvun kokemuksiin. Tilanne on tietysti kokonaan toinen rahoitusmarkkinoiden puolella. Silloin yritysten kaatumisen pääaiheuttajina olivat nämä valuuttalainat, jolloinka kymmeniä prosentteja nousi velkataakka yhdessä yössä devalvaation ja kelluttamisen kautta. Sitten toiseksi korotaso ylipäänsä oli hyvin korkealla, 15—20 prosentin luokkaa monissa luotoissa, ja nopeasta viennin tyrehtymisestä aiheutui näiden rahoitusmarkkinaongelmien ohella, ylivelkaantumisen ohella, sitten se, että varallisuusarvot heikkenivät nopeasti, ja erityisesti se koski yritysvarallisuutta ja kiinteistöjä. Silloinhan tultiin siihen tilanteeseen, että pankit, pankkituetut tai ei, pitkälti ratkaisivat, mitkä yritykset jäivät henkiin ja mitkä eivät. Ja tästähän aiheutui sitten näitä kahden vuosikymmenen, kolmenkin vuosikymmenen katkeavuuksia, kun osa yrittäjistä katsoi, että heidät uhrattiin ja joku toinen vastaavassa tilanteessa ollut pelastettiin näillä pankkien päätöksillä. Samoin varallisuusarvojen menettäminen alihinnoitetuilla kaupoilla oli yleinen ilmiö. Tällaiset ongelmat pitää nyt tässä talouskriisissä pystyä estämään. Tilannehan on sikäli toinen, että pääsääntöisesti näitä ratkaisuja tekevät yritystukia annettaessa viranomaiset, ja tärkeätä on pitää huolta siitä, että yrityksiä kohdellaan yhdenvertaisesti ja ettei nyt sitten joku viranomaisorganisaatio ratkaise epäoikeudenmukaisella tavalla sitä, mitkä yritykset jäävät pystyyn ja mitkä eivät. Eli tähän on syytä kiinnittää huomiota.

Lopuksi tähän alueelliseen eriytymiseen. Meillä Suomessakin pitäisi varmaan katsoa, että näitä toimia voidaan mitoittaa aika lailla eri lailla, ei pelkästään Uttamaata koskien vaan muutoinkin eri alueita kohdella eri lailla. Huomasin tuolta Tšekistä, että siellä on käynnistetty alueellinen kokeilu myös tästä [Puhemies koputtaa] matkapuhelinten kautta tapahtuvasta valvonnasta. Etelä-Moravian alueella on otettu pitkälle menevä kokeilu käyt-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

töön, ja tämän tyyppistäkin [Puhemies koputtaa] voitaisiin Suomessa harkita näiden Aasian maiden parhaiden esimerkkien pohjalta.

19.52 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tähän asti koronaepidemian pysäyttämistoimet ovat Suomessa onnistuneet varsin hyvin, ja pohjoismaisessa vertailussa pärjäämme sekä tehohoidossa olevien että kuolleisuuslukujen osalta. Myöskin koronakriisin taloudellisiin vaikutuksiin on nopeasti käynnistetty ihan merkittäviä tukitoimia, joista nyt käsitellään isoa lisätalousarviota.

On tärkeää, että etenkin yritysten toimintaedellytyksiä tuetaan ja varmistetaan parhaamme mukaan nyt. On jouduttu toimimaan aika nopeasti isolla pensselillä aluksi, ja on todettu, ettei voida syynätä ihan jokaisen yrityksen taustoja sillä tarkkuudella kuin jossain toisessa tilanteessa tehtäisiin. Tämä on tarkoituksenmukaista, koska näitä tukia pitää saada nopeasti liikkeelle. Mutta kun tämä kriisi vielä jatkuu, on syytä arvioida, miten me voimme entistä paremmin kanavoida tukitoimia niille yrityksille, jotka niitä aidosti tarvitsevat, jotka ovat ennen tätä kriisiä olleet elinkelpoisia ja jotka myös sitten todella ovat sellaisilla toimialoilla, jotka erityisesti tästä kärsivät. Tästähän ovat kärsineet erityisesti muun muassa palvelualat erittäin voimakkaasti. Sen sijaan taas ihan kaikkeen teollisuuteen, esimerkiksi ruokatalouteen ja elintarvikekauppaan, tämä kriisi ei ole sillä tavalla osunut ja on varmasti kasvattanutkin elintarvikekaupan liikevaihtoa, kun ravintolakäynnit ovat hiipuneet ja ihmiset ovat kotona.

On tosi tärkeää, että myös kulttuuri saa tukea. Niin kuin lausuntoomme olemme saaneet taustalukuja esimerkiksi muutamien festareiden kerrannaisvaikutuksista, ne ovat erittäin merkittäviä alueellisesti ja tosiaan ei pelkästään festarijärjestäjille vaan ihan kaikille yrittäjille ja kunnalle, joka siitä hyötyy. Nyt tiedetään varmasti ja voidaan arvioida, että vaikka joitain rajoitustoimia voidaan purkaa, tällaiset isot massatapahtumat todennäköisesti ovat niitä viimeisiä, joita voidaan avata, ja sellaista purkutoimea ei varmaan ole nyt näköpiirissä, joten on tosi tärkeää huomioida, miten näissä seuraavissa talousarvioissa ja tukitoimissa voidaan vielä entistään paremmin kulttuuri ja tapahtumat huomioida. On tosi hienoa, että nyt on saatu kohdistus kulttuurille, liikuntaan ja hieman myös sinne nuorisotyöhönkin.

Sitten on huomioitava, että esimerkiksi joukkoliikenne on kovissa vaikeuksissa, kulkemista on rajoitettu.

Varhaiskasvatusmaksut rasittavat kuntia, kun niitä on kompensoitu ihmisille, mikä onkin tarpeellista ja aivan oikein, kun ihmiset kantavat huolta lasten hoidosta ja kasvatuksesta kotona.

Sitten tietysti terveydenhuoltomenot ovat lisätalousarviossakin yksi merkittävimmistä lisätukea saavista kohdennuksista, ja etenkin suojavarusteisiin on kohdennettu lisämäärärahoja. On tärkeää, että myös varaudutaan riittävän ajoissa riittävään diagnostiikkaan ja testaamisen kasvattamiseen edelleen. Siitäkin sairaanhoitopiirit ovat valtiovarainvaliokunnalle nyt lausuneet. Meillä täytyisi olla erittäin helposti saatavilla oleva matalan kynnyksen testauskapasiteetti jo siltäkin näkökulmalta, että meillä varmastikaan tämä epidemia ei ihan tähän pääty, vaan saattaa olla tulossa uusia aaltoja, jolloin meillä on vielä vähän aikaa joiltain osin kasvattaa kyvykkyyksiä. Nyt on tärkeää sitten riittävän ajoissa olla liikkeellä niidenkin osalta.

Myös rokotteen osalta on todella tärkeää olla ajoissa liikkeellä. Vähän kummeksun niitä näkemyksiä ja puheenvuoroja, joissa nyt kovasti pahoitellaan näitä kansainvälisiä yh-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

teistyöulottuvuuksia ja mahdollisia tukitoimia. On ihan välttämätöntä, että me teemme yhteistyötä sekä EU-tasolla että kansainvälisesti, että me saamme tämän epidemian haltuun. Se ei varmasti täältä Suomesta käsin pelkästään onnistu. Myös kansainvälistä tutkimusyhteistyötä, mobiiliteknologian kehittämistä on syytä tehdä ja ajoissa.

Sen lisäksi THL on nyt tänään ilmoittanut, että kasvosuojaimet olisi hyvä olla kaikilla. Tähänkin varmasti täytyy varautua. Nehän eivät välttämättä kilpaile näiden sairaalakäytössä olevien kasvosuojainten kanssa, joiden saatavuus on erittäin hankalaa nyt tällä hetkellä.

Näillä sanoin toivon, että tosiaan yritykset ovat saaneet tällä hetkellä sellaista tukea, että riittävällä tavalla pystytään pärjäämään tämän kriisin yli, ja että todella arvioidaan niin Suomen Pankin kuin muidenkin asiantuntija-arvioiden perusteella sitä, minkälaisia varautumistoimenpiteitä tarvitsee tehdä, että tämän epidemian taloudelliset ja sitä myötä inhimilliset vaikutukset ovat mahdollisimman pieniä. Nyt edelleen arvio on se, että jos pystytään epidemiaa hillitsemään, tukahduttamaan ajoissa, taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan pienempiä. Se vaatii tosiaan monia toimenpiteitä, sitä testauskapasiteettia, se vaatii diagnostiikkaa ja niin edelleen, joten nämä ovat varmasti sellaisia toimenpiteitä, joita sitten myös jatkossa arvioidaan. Jos tämä epidemia kestää hyvin pitkään, taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan erittäin merkittäviä ja hankalia kestää ihan mille tahansa taloudelle.

Tosiaan rokotteeseen asti varmasti joudutaan sinnittelemään jollain tavalla, mutta jos epidemian pysäyttäminen onnistuu, niin kuin se Suomessa nyt näyttää onnistuvan, silloin varmasti päästään rajoitetumpiin toimenpiteisiin ja voidaan tätä yhteiskuntaa muutoin avata.

19.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallitukselle on syytä antaa kiitos ja tunnustus tästä lisätalousarviosta. Tämä sisältää monia todella tärkeitä esityksiä. Toki tässä on todettava se, että tällainen historiallisen massiivinen lisätalousarvio ja samalla suuri askel velkaantumisessa on tietenkin meille kaikille ikävä asia, ja tämä hallitus samoin kuin tulevat hallitukset joutuvat tästä vastuuta kantamaan, ja tulevaisuudessa varmasti joudutaan erittäin vaikeita ratkaisuja vielä tekemään mitä pidemmälle tämä koronaepidemia jatkuu ja mitä enemmän vielä joudumme tämäntyyppejä lisäbudjetteja ja esityksiä täällä käsittelemään.

Haluan erityisesti mainita täältä ehdotuksen, jossa koronavirusepidemian vuoksi palkatta töistä poissa oleva voi saada väliaikaista tukea. Monissa perheissä on päädytty siihen, että vanhempi, joka ei pysty tekemään etätyötä, on jäänyt palkattomalle vapaalle huolehtimaan lapsen varhaiskasvatuksesta tai ala-asteen ensimmäisillä luokilla olevien lasten etäopetuksesta ja hoidosta, ja on hienoa, että tähän on tulossa myös taloudellista tukea.

Mitä pidempään epidemia kestää, sitä vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen ja lamaan koko yhteiskunta joutuu, ja sen vuoksi on tärkeää, että nyt tehostetaan niitä toimia, joilla voidaan nopeuttaa tämän epidemian yli pääsemistä, ja ennen muuta se tarkoittaa sitä, että lisätään tätä testauskapasiteettia samoin kuin jäljittämistä ja että rajoitettuja karanteeneja altistuneille sekä tietysti sairastuneille asetetaan. Odotin, että tässä lisätalousarviossa olisi ollut määräraha myös tähän testauskapasiteetin lisäämiseen, koska siihen varmasti on tarvetta. Tällä hetkellä kynnys testaukseen pääsemiseen on asetettu todella korkealle, ja nythän me näimme, että pääsiäisen aikaan ihmisiä hakeutui jopa vähemmän näihin testauksiin kuin mihin kapasiteetti olisi riittänyt. Mutta käytännössä se johtuu siitä, että kynnys on asetettu todella korkealle, ja yksinkertaisesti jo pelkästään yhteyden saaminen näihin pu-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

helinnumeroihin, joista testauksesta saa tietoa, on käytännössä vaikeaa. Eli tätä kynnystä täytyisi reilusti madaltaa ja testauskapasiteettia vahvasti lisätä.

Itse pidän tässä erittäin tärkeänä tätä ehdotusta suojaustarvikkeiden ostamisen ja hankkimisen lisäämiseksi. Todellakin tällä hetkellä olemme siinä tilanteessa, että sairaaloista, hammashuollosta ja kotihoidosta jatkuvasti tulee huolestuneita viestejä puutteellisesta suojauksesta, mikä altistaa niin henkilökunnan kuin potilaat hengenvaaraan. Toki nämä Huoltovarmuuskeskuksen epäonnistuneet Kiinan kaupat, niihin liittyvät hämärit sotkut, on selvitettävä — ja niistähän on juuri nytkin tullut työ- ja elinkeinoministeriön tiedotustilaisuudesta tietoa, eli näitä kauppvoja osittain ilmeisesti aiotaan purkaa — mutta samalla on huomattava, että kentällä on edelleen valtava tarve saada nopeasti suojausmateriaalia. Italiassa kymmenet lääkärit ja hoitajat ovat kuolleet koronainfektiin, ja useat heistä ovat olleet melko iäkkäitä, riskiryhmiin kuuluvia ja puutteellisesti suojattuja.

Sain eräältä koronaviruspotilaita hoitavalta lääkäriltä viestin, jossa hän kertoi, että ”ei ole koskaan elämässään aiemmin ollut kapinallinen”. Mutta sitten hän jatkoi näin: ”Nyt tuntuu siltä, että joudun olemaan eri mieltä sairaalajohdon kanssa, koska he haluavat peitellä maskien vähyyttä ja sen takia kieltää meiltä maskien käytön. Olen erittäin huolissani kirurgisten maskien riittävydestä ja toki myös huolissani tehokkaampien maskien riittävydestä.” Ja hän jatkaa: ”On outoa, että kotihoidossa suositellaan käyttämään maskeja mutta sairaalassa vielä sairaampia potilaita hoidettaessa ei maskeja suositella. Kaikki todelliset maskimäärät tietävät kiemurtelevat vaikeana ja vastaavat vältellen kysymyksiin maskien todellisesta määrästä.” Eli tämä kertoo siitä todellisuudesta, jossa nämä lääkärit ja hoitajat joutuvat työtään tekemään, ja se aiheuttaa myös ristiriitoja terveydenhuoltohenkilöstön keskuudessa.

Ensiarvoisen tärkeää on tietenkin saada terveydenhuoltoon näitä maskeja, mutta sen lisäksi pitäisin todella tärkeänä, että hallitus antaisi suosituksen kasvosuojainten käytöstä julkisilla paikoilla, ja tässä voidaan käyttää myös itsetehtyjä kankaisia maskeja tai sitten vaikkapa taiteltua huivia. Ja on ilahduttavaa, että Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen pääjohtaja Markku Tervahauta [Puhemies koputtaa] on vastoin aiempia kantoja suositellut maskin käyttöä. Tänään sosiaali- ja terveysministeri Pekonen kertoi, [Puhemies koputtaa] että tämä tuli hänelle yllätyksenä, mutta toivon sitä, että myös hallitus antaisi [Puhemies: Aika!] tämän suosituksen.

20.06 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tätä lisätalousarviota on käyty läpi tänään täällä jo hyvin monelta puolelta. Summathan ovat järjestyttävän suuria. ”Velka on veli otettaessa mutta veljenpoika maksettaessa” on vanha sananlasku. Kaipa se pätee siinäkin tilanteessa, kun valtio on se velanottaja, mutta niin kuin todettu, nämä kohdennukset ovat hyvin tarpeellisia.

Tämän päivän puheissa, arvoisa puhemies, on korostunut myös hallituksen ja opposition yhteistyön tärkeys, ja sitä tämä tilanne epäilemättä tarvitsee, koska näillä päätöksillä, näillä summilla, mistä nyt puhutaan, on kyllä kerrannaisvaikutuksia vuosien, jopa vuosikymmenten päähän. Koska vuodet ovat peräkkäin eikä aina tiedetä, mikä hallitus ja mitkä puolueet asioita sitten jatkossa hoitavat, niin tämänkin johdosta tämmöinen avoin vuoropuhelu puolueitten välillä on kyllä välttämätöntä.

Kokoomus on nostanut tässä keskustelussa paljon esille ravintolayrittäjien asiaa. Niin kuin todettu, eduskuntahan on varsin yksimielisesti jo ilmaissut sen, että koska ravinto-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

layrittäjille nämä päätökset ovat todella hankalia ja me lainsäädännöllä estämme elinkei-non harjoittamisen, niin on selviö, että siihen täytyy löytää kompensatioita.

Nämä suojavarusteet, joista edustaja Räsänenkin edellisessä puheenvuorossa puhui, ovat keskeisen tärkeitä. Nyt kun tässä on oppirahoja maksettu Huoltovarmuuskeskuksessa oikein urakalla, niin ehkä tästä sitten opitaan ja huolehditaan siitä, että saadaan ulkomailta materiaalia mutta myös kotimainen tuotanto saadaan mahdollisimman nopeasti käyntiin.

Yksi asia, jonka ehkä tässä nyt illan päätteeksi voi tuoda vähän niin kuin kootusti esille, on tämä hallituksen suunnitelmallisuus tämän kriisin ja kulkutaudin hoitamisessa. On totta kai selvää, että tässä on paljon sellaisia elementtejä, jotka ovat vaikeasti ennustettavia — meidän olemme ihan poikkeuksellisen tilanteen edessä — mutta kun hallituksessa kuitenkin on nyt vahvennettu kokoonpanoja, on kaikki parhaat asiantuntijat toivon mukaan otettu käyttöön, niin siitä huolimatta jotenkin tuntuisi, että suunnitelma, miten mennään eteenpäin, puuttuu edelleen. Tämä on lähinnä sellaista, että mennään päivä kerrallaan, huomenna on keskiviikko, sitten torstai, perjantai. Tilanteessa, jossa suomalaiset ovat varsin valmiita tekemään oman velvoitteensa, nyt hallitukselle niin kuin tällaisen ystävällisenä toiveena esitän jämäköitymistä sitä kautta, että voitaisiin kertoa, mitkä ne vaihtoehdot näkymät esimerkiksi seuraavien kuukausien aikana ovat. Ei tällaista selvitystä ole oikein tullut, mutta sen aika kyllä nyt jo olisi.

Hyvä esimerkki on tämä Uudenmaan sulkua, josta mietitään nyt sitten tänä iltana, huomenna, koska siitä ratkaisu tehdään. Tämä liittyy myös kokonaisuuteen. Siinä on perustustaillisia asioita, jotka tulee huomioida, mutta oli nyt ratkaisu mikä tahansa, niin sekin täytyy perustella hallituksen suunnitelmalla. Jos päädytään vaihtoehtoon A, niin mitä seuruksia siitä on? Jos tehdään toisenlainen ratkaisu, niin miten siinä tilanteessa huolehditaan siitä, että epidemia pysyy kurissa, tiedetään, mitä tehdään?

Joka tapauksessa, arvoisa puhemies, tulevaisuus näyttää siltä ainakin nyt, jos tässä rupean itse ennustamaan, että näitä rajoituksia tullaan porrastetusti ottamaan pois käytöstä. Mahdollisesti jossain vaiheessa, kun epidemia etenee, joudutaan ehkä siihen tilanteeseen, että joitakin rajoituksia pitää ottaa uudestaan käyttöön, mutta talouden näkökulmasta tämä on erittäin haastava rasti, ja sitä kautta meidän täytyy jossain vaiheessa väistämättä tehdä se ratkaisu, että meidän täytyy tätä taloustilannetta helpottaaksemme avata asioita — siihen liittyy elinkeinoihin liittyviä kysymyksiä, siihen liittyy kouluihin liittyviä kysymyksiä — ja sitten mennään suunnitelmallisesti eteenpäin.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tämä lisätalousarvio on kaikesta huolimatta perusteltu kokonaisuus. Nyt kun olen ymmärtänyt niin, että toukokuussa jatketaan lisätalousarvioilla, niin kyllä sitten siinä viimeistään pitää olla selkeä ABC-suunnitelma, miten Suomi etenee loppuvuoden osalta.

20.13 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Tilläggsbudgeten är exceptionellt stor, den största någonsin, men så lever vi nu också i en exceptionellt svår tid med enorm osäkerhet för ekonomin. Jag har talat med många företagare de senaste veckorna. Många har varit uppgivna och bedrövade. De har berättat om sömnsvårigheter och hur de har fått permittera och säga upp många anställda. Vissa har gråtit. Många är nu rädda för sin butik, för sin restaurang, för sitt företag, för sina livsverk. Jag har min största sympati och medkänsla med alla de som drabbas, och vi måste göra allt vi kan för att hjälpa dem igenom krisen så att vi har företag då krisen tar slut — för den kommer att ta slut.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

De flesta har berättat för mig att de har buffertar och planer för en eventuell nedgång, men ingen hade kunnat föreställa sig att omsättningen skulle gå från hundra procent till nästan noll procent. De flesta har varit med om nedgångar förr, men nästan ingen har varit med om att allt torkat upp över en natt.

Det är inte enbart små företag som drabbas, utan också stora, beroende på vilken sektor man verkar inom. En sektor som är hårt drabbad är transportbranschen, såväl bussbolag, flygbolag som rederier. De garantier som staten gått in med för Finnair är livsviktiga för att trygga att Finland har ett flygbolag kvar efter krisen och som kan hålla förbindelser öppna igen, då de kan öppnas. Trots att bolagets ekonomiska situation var stark och starkare i jämförelse med många av sina konkurrenter så skulle inget flygbolag klara sig igenom den här krisen utan statliga lånegarantier.

Precis samma sak gäller passagerarrederierna. Även om de finländska rederierna har mycket starka balansräkningar så är det avbräck som nu finns i största delen av trafiken enormt eftersom kassaflödena nästan helt har torkat upp. Av den anledningen är de 600 miljoner euro som finns i statsgarantier, och kopplat i den här tilläggsbudgeten för rederier som är viktiga för försörjningsberedskapen, alldeles livsviktiga. För utan dem skulle många rederier inte överleva utan att behöva avyttra tillgångar, som till exempel fartyg. Det skulle vara en katastrof inte bara för rederierna utan också för staten. Den underliggande verksamheten är sund och fartygen är livsviktiga för Finlands försörjningsberedskap.

Finland är en ö i Europa, ärade talman, och vi behöver rederier som sköter transporter till och från Finland. Nästan 90 procent av utrikeshandeln går med fartyg till sjöss. Också på passagerarfärjorna går enorma mängder gods och frakt varenda dag med regelbundna tidtabeller. På de fartygen går styckegods såsom livsmedel och läkemedel. Utan den trafiken skulle det snabbt bli tomt på butikshyllorna. Av den anledningen är det också den trafik som Försörjningsberedskapscentralen upphandlat mycket betydelsefull i detta läge. Statsgarantierna på 600 miljoner euro är en stor summa, men förhoppningsvis kommer de pengarna bara behöva vara just garantier och inte användas som stöd. Det är den utgångspunkten som vi har, och då blir det inte heller någon kostnad, även om de nu är helt avgörande för rederiernas stabilitet.

Men av den anledningen skulle det också vara viktigt att stödja rederierna på ett annat sätt så att de kan återhämta sig snabbare då krisen är förbi. Ett sådant sätt skulle vara att slopa farledsavgifterna. Det är något som vårt grannland Estland redan har gjort. Farledsavgifterna borde slopas också i Finland och nollas för detta år, vilket jag hoppas att regeringen kan återkomma till i samband med den tredje tilläggsbudgeten. Det skulle inte bara vara ett stöd för rederierna utan framför allt ett stöd för exportindustrin, bland annat skogsindustrin. Det skulle också vara viktigt för mindre rederier att försnabba utbetalningen av sjöfartsstöden. Här talar vi inte om någon förhöjning, utan enbart ett försnabbande förfarande som skulle hjälpa med den likviditeten som just nu är i kris.

Ärade talman! Krisen kommer också sätta djupa spår i statsfinanserna. Hur djupa vet vi inte ännu. De minskade skatteintäkterna kommer göra att Ålands klumpsumma nu prognostiseras att sjunka med nästan 30 miljoner euro bara i år — en enorm summa för Åland, som helt återspeglar läget för statsekonomin. Den här nedgången är exceptionell eftersom den kommer sammanfalla med en kris också för den kommunala ekonomin. Det gör att man också borde skapa verktyg för att också åländska företag kan komma åt de instrument som nu ordnas via Business Finland, också med utmärkta incitament i den här tilläggsbudgeten på 250 miljoner euro. Det finns inget hinder för att låta Business Finland också stöda

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

äländska företag under denna kris, men för detta behövs politisk vilja. De verktyg som Business Finland snabbt utarbetat skulle göra det snabbt också för äländska företag att få tillgång till stöd och också hjälpa dem över krisen.

Den här krisen kommer att bli tuff för väldigt många, men krisen kommer att ta slut förr eller senare. Då behöver vi både företag och arbetstagare som finns kvar och som snabbt kan vara med och köra upp ekonomin. Då kan ekonomin också snabbt återhämta sig. Därför är de insatser som kommer med den här tilläggsbudgeten, både denna och den förra, otroligt viktiga, även om vi vet att ytterligare insatser kommer att behövas då läget hela tiden förändras.

Ärade talman! Avslutningsvis: Det är som mörkast innan det ljusnar, och det är onekligen mörkt just nu och kan ännu bli mörkare. Men för varje dag som går är vi samtidigt närmare en ljusning, för i slutet av tunneln finns det alltid ljus. Vi kommer att ta oss igenom också denna kris. — Tack.

20.24 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edelliset puheenvuorot kirjoittivat muutaman sanan vielä käyttämään tästä lisäbudjetista ja tästä tilanteesta, missä nyt tällä hetkellä olemme.

Täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa on tuotu hyvin esille tämä poikkeuksellinen tilanne ja myös se velanotto, mikä meillä on tällä hetkellä edessä. Itseäni kummeksuttavat ja oikeastaan kauhistuttavat ne kielikuvat, mitä monet kansanedustajat ovat käyttäneet tänä iltana tässä salissa, että miten tämä lisäbudjetti on historiallisen suuri, ja on ikään kuin haettu oikeutusta niille toimille sen kautta, miten paljon nyt varoja joudutaan käyttämään. On tietysti näin, että nämä menot ovat välttämättömiä: suojavarusteet, yritysten tukeminen, työpaikkojen pelastaminen. Me olemme tässä tilanteessa nyt, mutta samalla täytyy muistaa se, että jokainen tänä päivänä otettu velkaeuro on taas lisätyötä tulevaisuudessa. Me tiedämme sen, että Suomen julkinen talous ei ole tällä hetkellä hyvässä kunnossa siinä mielessä, että me elimme kymmenen vuotta hitaan kasvun kautta ja aikaisemmat hallitukset, eduskunnat eivät pystyneet keräämään semmoista, sanotaanko, suojaa tai puskuria julkiseen talouteen, jota voitaisiin taas käyttää tällä hetkellä hyväksi, nyt kun kriisi on meihin iskenyt, vaan käytännössä meidän julkinen talous on hyvin haavoittuvainen, ja se kannattaa myös muistaa tässä, sillä velanotto tulee olemaan erittäin isoa.

Herra puhemies! Käytin aikaisemmin keskustelussa vertauskuvaa siitä, että nytten tällä toisella lisäbudjetilla — nyt kun elämme huhtikuuta 2020 — velkaa on jo otettu tänä vuonna enemmän kuin mitä otettiin finanssikriisin pahimpana vuonna, 2010, jolloin valtion velanotto oli noin 11 miljardia euroa. Tänä vuonna se on jo yli 12 miljardia, ja elämme vasta huhtikuuta, ja olemme vasta aivan tämän kriisin alkumetreillä menossa emmekä tiedä, mitä vielä tuleman pitää. Mutta, herra puhemies, jos tässä nyt saa hieman ennakoida, niin ei lie lainkaan mahdotonta, että pelkästään valtion velanotto voi alkaa 20-numeroisella summalla — kun vuotta mennään eteenpäin, niin ne ovat kerta kaikkiaan valtavan kokoisia lukuja.

Herra puhemies! Pari lyhyttä huomiota vielä.

Ensinnäkin hallitusohjelmasta. Minusta on selvää, että hallituksen täytyy tässä tilanteessa hoitaa tätä akuuttia kriisiä — huolehtia siitä, että yritykset eivät mene konkurssiin, ihmisten työpaikat pelastetaan — mutta samaan aikaan pystyä tekemään nopeasti nyt toimia, joilla työllisyyttä pystytään tukemaan ja taas sitä tulevaa talouskasvua pystytään tukemaan mutta yhtä lailla myös rakentamaan sitä kestävämpää talouden pohjaa. Siinä mielessä kyl-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

lä kummastelin paljon sitä, minkä tyyppisiä päätöksiä tehtiin, silloin kun tämä lisäbudjetti tehtiin, tuolla julkisen talouden riihessä, eliikkä lisättiin merkittävästi menoja tuonne tuleville vuosille. Luulenpa näin, että tämä hallitus tai sen hallitusohjelma rupeaa olemaan siinä kunnossa, että se voidaan upottaa tuonne Itämeren pohjaan, sillä käytännössä koko talouden pohja on mennyt. Uumoilen, että elokuussa käytännössä hallitus joutuu koko hallitusohjelman laittamaan pitkälti uusiksi ja myös sen talouden pohjan laittamaan kuntoon, ja se on minusta aivan välttämätöntä ja myös oikein siinä suhteessa. Eliikkä myös hallituksen täytyisi elää niin kuin tässä on opetettu.

Herra puhemies! Totean vielä tuosta ravintoloiden tilanteesta, mistä tänään on paljon keskusteltu. Vaikka voimme, ja voin, tukea pääosin näitä hallituksen toimia, niin yksi iso ihmetyksen aihe tämänkin illan aikana on ollut se, minne se ravintoloiden tuki on oikein jäänyt. Eduskunta yksimielisesti — yksimielisesti — edellytti, että ravintoloille ja ravintolayrityksille täytyy kompensoida tästä poikkeuksellisesta elinkeinotoiminnan rajoittamisesta syntyvät kustannukset, ja valtiovarainministeri on vain todennut, että kyllä, ravintolayrittäjät voivat hakea näitä samoja tukia, mitkä on tarkoitettu myös muille yrityksille, mutta, herra puhemies, se ei ole vastaus näille yrittäjille. Sen takia me tulemme pitämään huolen tästä ja kysymään hallitukselta, koska hallitus tuo tähän saliin sen paketin ravintolayritysten tueksi, palvelualojen työpaikkojen pelastamiseksi, mitä eduskunta on yksimielisesti edellyttänyt ja jota tässä lisäbudjetissa ei ole ollut mukana. Se täytyy tähän saliin saada, ja, herra puhemies, tulemme kyllä pitämään siitä keskustelua yllä ja kysymään, miten on mahdollista, että niin keskeinen asia, sellainen päätös — eduskunta on vielä päätöksessään vahvistanut ja edellyttänyt hallitusta valmistelevaan sen — on voinut tästä pake-
tista tippua pois.

20.30 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnä kiitos valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Koskiselle näistä selvennyksistä ja lupauksesta siitä, että rahaa tulee riittämään yksinyrittäjien 2 000 euron niin sanottuun seteliavustukseen, ja myöskin suorasta selvennyksestä siihen, että yrittäjä, joka tulee ehkä 2—3 kuukauden ajalta hakemaan tätä yrittäjän toimeentulotukea, sosiaaliturvaa, joka säädettiin viime viikolla, on oikeutettu myös tähän 2 000 euron avustukseen. Useimmissa kunnissahan odotetaan näitä ohjeita, ja se on ollut ainakin itselleni epäselvää, kuten myöskin aika monelle yrittäjälle — saamani palautteen perusteella — että voiko sitä 2 000 euron tukea myöskin hakea.

Sitten tässä tilanteessa olemme osittain myöskin sen takia, että nämä rakenteelliset uudistukset ovat jääneet tekemättä, ja toisaalta tämä viimeinen kuukausi, minkä olemme tässä koronakriisissä, koronasuossa rämpineet, on myöskin osoitus siitä, että poliittinen järjestelmä pakon ollessa pystyy tekemään hyvin nopeitakin päätöksiä. Ja toivoisin nyt, kun me kaikki tiedämme tarpeet niin työmarkkinoiden kuin sosiaaliturvan ja monen muun rakenteelliseen uudistukseen, että me pystyisimme yhdistämään oppositio—hallitus-rajat ja viemään näitä rakenteellisia uudistuksia ripeästi eteenpäin. Meillä monessa tilanteessa näkyy se, että yhteiskuntamme on edelleen liian hallintokeskeinen. Nyt kun monet tukimuodot ja vastaavat hakemukset palvelusetelistä erilaisiin tukiin tehdään sähköisesti ja sieltä yksilön näkökulmasta, ei yksilön tarvitse miettiä, mikä ministeriö tai mikä hallinnonala siitä vastaa, mutta kun me teemme näitä päätöksiä, niin meillä on sellaisia raja-aitoja ja siiloja ja me emme pääse niitä hallintorajoja tässä valmistelussa ylittämään, vaikka toisaalta niitä ei siellä enää pitäisi olla ollenkaan.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Arvoisa puhemies! Sitten näihin yritysten tilanteisiin.

Eli täällä on sanottu, että nämä Finnveran takaamat lainat ja ely-keskusten lainat ovat niitä merkittäviä summia. Valitettavasti on kuitenkin niin, että moni yrittäjä sanoo, että sieltä puolelta ei sitä helpotusta tule. On joko niin, että kriteerit tämän oman pääoman osalta ovat liian tiukat, tai sitten on myöskin tullut yrittäjiltä palautetta siitä, että kun Finnveran takaamiin lainoihin laitetaan pankkien marginaalien lisäksi vielä Finnveran marginaalit päälle, niin ne ovat huomattavasti paljon kalliimpaa rahaa kuin mitä muuten, normaalissa tilanteessa, pankista yrityksille olisi tarjottu, mutta nyt tässä tilanteessa pankit eivät tietenkään tarjoa sitä normaalia rahoitusta. Näin ollen yrittäjät ovat esimerkiksi esittäneet, että yksi vaihtoehto olisi se, että Finnveran takaamat pankkien lainat olisivat pidempiaikaisia kuin tämän 5 vuotta, tai sitten yksi vaihtoehto olisi, että tämä korko Finnveran osalta olisi alhaisempi tai että ensimmäisinä vuosina olisi minimikorko ja sitten vasta sen jälkeen korko nousisi suuremmaksi, ja näin ollen se Finnveran takaama raha olisi myöskin niin sanotusti markkinakelpoista normaaliin muuhun tilanteeseen verrattuna. Yrityksien on vaikea ajatella, jos ei ole näkymää siitä, milloin pystyy palautumaan normaalimpaan tilanteeseen — kun se normaali ei varmaan ole vielä ensi vuonnakaan ainakaan sellaisessa määrin kuin mitä se on ollut viime vuonna monella palvelualan yrityksellä — että miksi sitten pystyisi ottamaan sitä lainaa 4—5 vuoden takaisinmaksuajalla, kun normaalissakin tilanteessa monet yritysainat ovat 7—10 vuoden maksuajalla.

Sitten näistä yksinyrittäjistä vielä: yleensäkin yrittäjistä kolmannes on naisia, mutta erityisesti naisyrittäjistä suuri määrä on yksinyrittäjiä, ja siinäkin mielessä sitä tukitoimea tarvitaan sillä puolella.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tehdään asioita, ja jos tehdään niitä rajoitustoimia tai tukitoimia liian vähän ja liian myöhään, niin tästä tulee kansallinen murhenäytelmä, mutta jos teemme niitä oikea-aikaisesti ja enemmän, ehkä jopa liikaa, niin tästä on kaikki edellytykset tulla selviytymistarina — samanlainen selviytymistarina kuin oli talvisotakin, ja sitä talvisodan selviytymistarinaa muistellaan vuosikymmenten jälkeen, ja sen voima ja ainutlaatuisuus ja sisukin tiedetään jopa ympäri Eurooppaa. Ja jos joku saa tässä tilanteessa niin sanotusti liian halpaa rahaa, niin se on aika halpa hinta siitä, että tuhannet yritykset ja kymmenentuhannet työpaikat pystytään pelastamaan. Sen takia tässä salissa on tehtävä vaikuttavia, vastuullisia toimenpiteitä mieluummin liikaa ja ajoissa ja enemmän kuin sitten liian vähän ja liian myöhään, jotta voimme päästä sille selviytymistarinan polulle emmekä tee tästä murhenäytelmää. — Kiitos.

20.36 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti viestit yrityskentältä kertovat, että nämä yritystukijärjestelmät ovat liian monimutkaisia, lähinnä himmeliä muistuttavia, byrokraattisia ja hyvin hitaita. Päätökset kestävät liian kauan, ja niitä ei ehditä saada, ja jos yksikin yritys kaatuu, menee konkurssiin odottaessaan lopulta sille tulevaa myönteistä tukipäätöstä, niin silloin voi oikeastaan todeta, että hallitus ja tämä luotu järjestelmä ovat epäonnistuneet ja pettäneet. Pitäisi olla nopeampia, nopeammin vaikuttavia keinoja, ja silloin esimerkiksi kokoomuksen esittämä arvonlisäveron palautus alkuvuodelta olisi hyvinkin tehokas ja nopea keino. Se olisi meidän tietojemme mukaan saatavissa käyttöön jopa kuukaudessa, ja taitaa pian olla tilanne se, että kuukausi sitten olemme sitä ensimmäisen kerran esittäneet. Nyt esitämme uudestaan, ja varmaan kuukauden päästä jou-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

dumme jälleen toteamaan, että eipä ole mitään tapahtunut, ja siinä vaiheessa, valitettavasti, tässä maassa olemme jo nähneet myös yrityskonkursseja.

Toinen ongelma näissä yritysten tukemisissa on se, että yrityksillä ei saa olla ollut minkäänlaisia ongelmia oman toiminnan kanssa. Se on vähän kuin koulussa tarjottaisiin tukiopestusta mutta ilmoitettaisiin ehdoksi, että täytyy olla kiitettävä arvosana, että voi tukiopestusta saada. Itse toivon näissäkin inhimillisyyttä. Meillä saattaa olla ihan elinkelpoisia, hyviä yrityksiä, joilla olisi ollut mahdollisuus päästä kannattaviksi ilman tämän koronan iskuja, ja myös nämä pitäisi pystyä poimimaan tästä yrittäjien isosta, työllistävästä joukosta tukien piiriin.

Sitten iso kysymys on tämä suojavarusteasia. Tänään olemme keskustelleet 600 miljoonan euron lisärahoituksesta näihin varusteisiin, ja nyt koko Suomi hämmästelee sitä, mihin näitä rahoja oikein käytetään. HVK, Huoltovarmuuskeskus, on tänään pitänyt infoa. Ei näkynyt infossa yhden yhtä ministeriä paikalla silloin, kun vastuunkantajia olisi kaivattu. Virkamiehet olivat yksin tuossa infossa paikalla. On kerrottu, että yli kolmetuhatta tarjoajaa on näille suojalaitteille ollut. Valittiinko heistä oikeasti kaksi parasta, vai millä perusteella nämä julkisuudessa olleet liikemiehet ja liikeneiset valikoituivat yli kolmentuhannen tarjoajan joukosta tähän hankintaan? Luin, että työ- ja elinkeinoministeriö valtaosaltaan tyytyy selvitykseen, mutta minun mielestäni eduskunnan ei pidä tyytyä. Kysymys kuuluu: mikä oli hallituksen vastuu tässä hankinnassa? Vai onko todella niin, että Suomessa Huoltovarmuuskeskus tekee ilman ministeriön ja ministerin ohjausta tällaisia hankintoja? Nyt me olemme antamassa heille 600 miljoonaa euroa lisää rahaa näihin hankintoihin, ja jälleenkö Huoltovarmuuskeskus tekee ilman minkäänlaista poliittista ohjausta ministerin ja ministeriön kautta näitä hankintoja? Tämä kysymys täytyy eduskunnassa selvittää, ja tavalla tai toisella se varmasti tässä talossa selvitetään, ja myös poliittinen vastuu tulee silloin tarkasteluun.

Arvoisa puhemies! Ravintola-ala ja kahvilat ovat oma iso kysymyksensä, mikä on ihmetystä aiheuttanut. Pääministeri Sanna Marin on todennut, että selvitetään ravintola-alalle ja kahviloille mahdollista erityistä tukea. Perustuslakivaliokunnan mietintö on velvoittava sanamuodoltaan, ja nyt kysytään, miksi hallitus on toiminut eduskunnan muistaakseni yksimielisesti hyväksymän ponnen vastaisesti. Tässä on loukattu ravintola-alan elinkeinovaipautta ja omaisuudensuojaa, ja perustuslakivaliokunta on tähän kiinnittänyt omassa lausunnossaan huomiota ja tehnyt velvoittavan sanamuodon siitä, että näitä menetyksiä pitää ravintola-alalle palauttaa. Sen takia kokoomus vastuullisena puolueena on noudattanut myös perustuslakivaliokunnan lausuntoa ja oman vastalauseensa yhteydessä tänään jättänyt aloitteen, jossa esitämme ensimmäisen kuukauden tukea ravintola- ja kahvila-alalle yhteensä 200 miljoonaa euroa, ja toukokuulla tarvitaan vähintään samankokoinen summa lisää, jos tämä ravintoloiden sulku jatkuu kaksi kuukautta.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani myös niistä keskusteluista, joita on käyty Uudenmaan laipioinnin suhteen. Onko todella niin, että tilanne on nyt sellainen, että on aika purkaa Uudenmaan rajoitukset ja siirtyä jälleen vapaaseen liikkumiseen? Itse olisin sitä mieltä, että jos purkuun lopulta päädytään, niin pitäisi tehdä Uudellemaalle, esimerkiksi Kehä kolmosen sisälle, vielä huomattavasti tiukempia toimenpiteitä, joita esimerkiksi HUSin johtaja Lasse Lehtonen on esittänyt. Hän on todennut, että tarvitaan tänne pääkaupunkiseudulle esimerkiksi kolmen viikon tiukka rajoittamistoimi, jossa siis kahden hengen tapaukset olisivat maksimisuuruus ja ulkona liikkumista rajattaisiin merkittävästi, niin kuin monissa Euroopan maissa on tehty, ja otettaisiin käyttöön esimerkiksi myös kaupoissa pa-

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

kolliset hengityssuojaimet. Niitähän nyt on Suomeen näköjään reilusti tilattu, kauppoihin ne kelpaavat.

20.43 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Edellä edustajat Marttinen, Talvitie ja Heinonen puhuivat niin hyvin, että ei tarvitse heidän esittämiään näkökulmia kerrata. Tässä on ollut erittäin tärkeitä huomioita heidän toimestaan, mutta aivan muutama näkökulma vielä tähän kokonaiskriisiin ja sen kokonaishintalappuun. Sehän tulee olemaan tietysti sekä inhimillisesti että varmasti erityisesti taloudellisesti todella suuri, mutta niillä taloudellisilla panostuksilla, joita nyt tässä akuutissa kriisissä teemme, varmasti sitten sitä kokonaishintalappua pystymme pitämään pienempänä, kun kaiken kaikkiaan selviämme mahdollisimman vähin inhimillisin vaurioin myös tästä pandemiatilanteesta.

Velanotto kasvaa, ja valtiovarainministeriö on esitellyt huomattavan suuria kokonaisuuksia tälle velanotolle. Siitä huolimatta on perusteltua tehdä tiettyjä lisäesityksiä tässä tilanteessa, ja edellä edustaja Heinonen jo hyvin puhui vaikkapa ravintoloiden osalta. Pitäisin myös tärkeänä sitä, että maatalouteen, joka elää myös hyvin epävarmaa aikaa, saataisiin tällainen erillinen kasvukauteen oleva lisätuki, jolla varmistetaan kotimaista ruoantuotantoa.

Arvoisa puhemies! Yksi yksityiskohta, jota en ole mielestäni havainnut tässä keskustelussa kovin tarkkaan vielä käytävän läpi, on se, että tässähän panostetaan kansainväliseen rokotetutkimukseen 5 miljoonan euron lisäpanostuksilla, mutta tänään on tiedotusvälineissä ollut tietoja siitä, että suomalaiset maailmantason huippututkijat voisivat olla toteuttamassa tällaista kokeellista koronarokotetta, joka voitaisiin saada aikaan jopa jo nyt tulevan kesän aikana niin, että sitä päästäisiin kokeellisesti käyttämään, mikäli näin halutaan, esimerkiksi tiettyjen riskiryhmien osalta. Heidän tavoitteenaan on nimenomaan ollut se, että tehtäisiin tällainen — niin kuin tietotekniikassa kutsuttaisiin — avoimen lähdekoodin patenttivapaa rokote, joka olisi siis nimenomaan Suomen kansallisesti käytettävissä ja kansallisesti meidän rokoteohjelmaamme valittavissa, mikäli siihen päädyttäisiin.

Toivoisin, että voitaisiin nyt kyllä vielä vahvasti harkita, että tällaiseen toimintaan, joka käynnistysvaiheessaan tarvitsisi ehkä joidenkin satojentuhansien eurojen panostuksen, voitaisiin tehdä se tarvittava satsaus niin että saataisiin kotimaista rokotetuotantoa liikkeelle. Se olisi ainakin yksi vaihtoehto meidän työkalupakissamme. Koska moni kansainvälinen asiantuntija tällä hetkellä arvioi, että nämä todella voimakkaat rajoitustoimet, joita globaalisti ja Suomessakin on jouduttu tekemään — ja hyvä niin, että Suomessakin niitä on tehty mieluummin vähän aiemmin ja vähän enemmän kuin liian vähän ja liian myöhään, jotta inhimillinen kustannus tästä epidemiasta saadaan pysymään kohtuullisena — päättyvät tosiaan vasta siihen, kun rokote on, niin nyt kannattaisi kyllä olla valmis satsaamaan myös siihen kotimaiseen mahdollisuuteen rokotetuotannon osalta. Kun koko lasku muuten lasketaan kymmenissä miljardeissa, niin jos muutamien satojentuhansien siemenrahalla saataisiin tällaista toimintaa liikkeelle, siihen olisi mielestäni viisasta panostaa. Silloin meillä olisi niitä taktisia työkaluja, joilla voidaan sitten sitä hallituksen kokonaisstrategiaa toteuttaa siinä vaiheessa, kun hallitus pääsee nyt tietysti tämän akuutin kriisin haltuunottamisvaiheen jälkeen esittelemään eduskunnalle toivottavasti myös strategiansa siitä, miten tästä päästään eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 53/2020 vp

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 16.4.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola